

Voorwoord Raad van Toezicht

2011 was een jaar waarin de druk op musea in Nederland toenam. Meer ondernemen was het sleutelwoord waarmee forse kortingen op publieke middelen voor de culturele sector verantwoord werden.

Bij het Van Gogh Museum is de mix van publieke en private middelen van oudsher voor Nederlandse begrippen atypisch. Die ervaring laat zien dat de overheid bij haar bezuinigingsbeleid meer vanuit de eigen beperkingen redeneert dan vanuit de oprechte wens om andere randvoorwaarden te ontwikkelen waarin een museum vrijer eigen inkomsten kan verwerven. De Raad van Toezicht is tot zover nog niet om enige input in die discussie gevraagd. Een gemiste kans.

In 2011 kwamen de leden van de Raad van Toezicht viermaal bij elkaar. De samenstelling van de Raad van Toezicht is niet gewijzigd ten opzichte van 2010. Op deze plaats wil ik graag benadrukken hoezeer het museum baat heeft bij de diversiteit binnen de raad, inclusief de aanwezigheid van een zeer ervaren lid uit de VS. Deze diversiteit verrijkt de discussie.

Belangrijke topics op de agenda waren: implicaties van wijzigend overheidsbeleid, huisvesting, begroting 2012, jaarrekening 2010, de optimalisering van de organisatiestructuur, leiderschap & management, visitatie en de toekomstvisie van het museum. Verschillende malen heeft de raad van Toezicht kunnen adviseren bij de ingrijpende veranderingen die de directie heeft doorgevoerd in de organisatiestructuur. Om de organisatie voor te bereiden op toekomstige ontwikkelingen, de positie van het museum te versterken en de bedrijfsvoering te verbeteren heeft de directie gekozen voor drie sectoren: Museale Zaken, Publiekszaken en Bedrijfsvoering.

In overleg met de Raad kondigde Algemeen Directeur Axel Rüger in juni de plannen aan voor de – om reden van publieksveiligheid – noodzakelijke renovatie van het gebouw aan het Museumplein. De Raad is zeer blij dat er een passende oplossing is gevonden om de werken toch te kunnen tonen: de uithuizing van de collectie, waarbij 75 topwerken van Van Gogh vanaf september 2012 te zien zullen zijn in de Hermitage Amsterdam. Het resultaat van intensief overleg met tal van partijen. Wij willen immers niet bijdragen aan het track record van langdurig gesloten musea in Amsterdam. Om de risico's van de grootschalige en uitdagende huisvestingsprojecten waar het Van Gogh Museum de komende jaren voor staat goed te kunnen monitoren en de Directie daarbij te kunnen ondersteunen is voor de duur van deze projecten een Bouwcommissie binnen de Raad ingesteld.

De Raad van Toezicht was ook betrokken bij de zelfevaluatie die het museum einde jaar uitvoerde. Deze evaluatie is onderdeel van de oude subsidie-systematiek die gebaseerd is op prestatieafspraken en diende als input voor de visitatiecommissie die in december 2011 een audit uitvoerde. Het zelfevaluatierapport dat ten grondslag lag aan deze visitatie is naar de mening van de Raad met zorg tot stand gekomen, goed doordacht, transparant en vooral een afspiegeling van de ambities en het perfectionisme van het museum.

Vanzelfsprekend zijn financiering, kosten- en batenontwikkeling, tijdsplanning en capaciteit terugkerende onderwerpen op de agenda van de reguliere overleggen, maar ook tijdens de inspirerende een-op-een gesprekken tussen de leden van de Raad van Toezicht en de leden van de Directie en het Managementteam van het museum. Wij verwachten dat de aandacht voor kostenbeheersing en financiering de komende jaren noodzakelijkerwijs toe zal nemen. Evenals de aandacht voor het beheer van het gebouw.

De Raad was ook betrokken bij de verschillende acquisities die het Museum kon doen. Ons past dankbaarheid voor personen en instellingen die dit mede mogelijk maakten.

Het was ons wederom een genoegen om met de medewerkers van het Van Gogh Museum op al deze verschillende terreinen samen te werken. We houden elkaar scherp en bouwen zo – met respect voor de verschillende rollen – samen aan een goed resultaat.

Namens de leden van de Raad van Toezicht James Cuno, Robbert Dijkgraaf, Joanne Kellermann en Peter Tieleman,

Trude Maas – de Brouwer
Voorzitter Raad van Toezicht

Voorwoord Directie

In dit geheel vernieuwde Jaarverslag 2011 doen we – voor het eerst volledig digitaal - verslag van de mijlpalen en bijzonderheden in boekjaar 2011, omkleed met illustraties, foto's, persberichten en een paar films. Vaste onderdelen zoals de Financiële Verslaglegging 2011, vindt u terug in het sturingsmenu aan de linkerkant en zijn bovendien te downloaden alsook te printen. Deze complete make-over is een van de uitingen in de nieuwe huisstijl van het Van Gogh Museum die in juni 2011 onthuld werd.

Ruim 1,6 miljoen mensen kwamen wereldwijd en uit alle windstreken, voor een bezoek aan ons museum. Eén keer eerder in het bijna veertigjarige bestaan van ons museum, in 2006, trokken we meer cultuurliefhebbers naar het Museumplein. Ons museumjaar 2011 stond bol van de activiteiten. De lat lag hoog en dat vertaalde zich in een mooi jaarprogramma. Met een kleurrijke tentoonstelling openden wij het jaar en met een bijzondere tentoonstelling sloten we af. In *Picasso in Parijs, 1900-1907* namen we ruim 450.000 bezoekers mee naar de eerste jaren van de talentvolle Picasso. Geheel anders van karakter was de tentoonstelling *Snapshot. Schilders en fotografie, 1888-1915* waar foto en schilderkunst elkaar ontmoeten. Beide voorstellingen wierpen een eigen licht op de tijd en tijdgenoten van Vincent van Gogh. Enkele van onze werken, waaronder het net gerestaureerde doek *Slaapkamer* reisden af om te schitteren in de Japanse tentoonstelling *Van Gogh: The adventure of becoming an artist*. Deze trok meer dan 600.000 Japanse bewonderaars van Van Gogh. De zomermaanden in Nederland, stonden in het teken van *Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten*. Een tentoonstelling die voortkwam uit ons onderzoek naar de werkwijze, of atelierpraktijk, van Van Gogh. In 2013 wordt het gehele onderzoek ontvouwen in de jubileumtentoonstelling *Van Gogh aan het Werk*, maar in 2011 namen we alvast een voorschot hierop. En met succes want ruim 380.000 bezoekers keken met belangstelling door onze onderzoeksbril naar bekende en minder bekende werken van Van Gogh. In het tweede deel van onze collectiecatalogus die gelijktijdig verscheen, *Vincent van Gogh, Paintings 2*, kon de Van Gogh liefhebber zich verder verdiepen in de details. Nog een bijzonder boekmoment was de Beijing Bookfair waar we het contract tekenden voor de Chinese vertaling van *Vincent van Gogh – De brieven*. Waarmee we bezegelden dat ruim 900 brieven uitgegeven worden voor de Chinese markt. Daarnaast werd ons brieventeam ook in 2011 weer beloond. Voor de tentoonstelling *Van Goghs brieven. De kunstenaar aan het woord* ontving het museum de AICA Oorkonde 2011, voor de beste tentoonstelling van 2009.

Onze werken zijn, zoals gezegd een 'gewild' onderzoeks- onderwerp. De collectie vormt de kern van ons museum. Deze breiden we jaarlijks uit door het aankopen van uiteenlopende werken die belangrijk zijn voor het verhaal dat we aan ons publiek

willen presenteren. In 2011 presenteerden wij twee relevante werken van Camille Pissarro. Van Gogh noemde hem liefkozend père Pissarro, wat duidelijk maakt hoe belangrijk Pissarro voor zijn artistieke ontwikkeling was.

Een mooie aanvulling op onze eigen collectie vormt ook de collectie van Hendrik Willem Mesdag en zijn vrouw Sientje Mesdag-Van Houten. Sinds 1990 vallen de genoemde collectie, het museum en woonhuis van Mesdag, onder het beheer van het Van Gogh Museum. Na een verbouwing van enkele jaren, ging in 2011 het Haagse Museum Mesdag open onder de nieuwe naam De Mesdag Collectie en konden bezoekers weer genieten van het gerestaureerde huis, de prachtige tuin en de opnieuw gepresenteerde collectie.

Al deze prachtige momenten en activiteiten, kunnen wij geenszins waarmaken zonder de steun van onze partners. Onze dank gaat dan ook uit naar de vele organisaties, particulieren, bedrijven en fondsen die het ook in 2011 mogelijk maken om onze ambities vorm te geven.

Allereerst willen wij onze vaste partners bedanken: de Van Gogh Stichting, de BankGiro Loterij, Sampo Japan Insurance Inc. en het Ministerie van OC&W. Daarnaast worden wij omringd door partners die de activiteiten, aankopen en tentoonstellingen in 2011 mogelijk maakten. Wij bedanken: de Annenberg Foundation, Canon Europe, Citroën Nederland, Gemeente Amsterdam, Gobierno de Espana/Ministerio de Cultura, J.E. Juriaanse Stichting, Linklaters LLP, Mondriaan Fonds, Nationaal Museum Paleis het Loo, Prins Bernhard Cultuurfonds, Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, SEACEX/Sociedad Estatal para la Acción Cultural Exterior, Partner in Science Shell Nederland, SNS REAAL Fonds, Stichting De Gijsselaar-Hintzenfonds, Stichting Harten Fonds, Stichting Pieter Haverkorn van Rijsewijk, de Turing Foundation, Vereniging Rembrandt en haar Claude Monet Fonds, Vranken Pomery, VSBfonds en de leden van de Yellow House en de Van Gogh Museum Business Circle. Verderop in het Jaarverslag 2011 kunt u gedetailleerd lezen op welke wijze genoemde partners ons ondersteunden.

De prestaties zoals omschreven in dit verslagjaar waren slechts mogelijk met de inzet en ondersteuning van een bijzondere groep mensen. Onze dank gaat dan ook uit naar onze medewerkers die met passie, daadkracht, professionaliteit en flexibiliteit dit resultaat hebben neergezet. En naar onze leden van de Raad van Toezicht die ons voeden met wijsheid en doeltreffend advies. Wij danken jullie allen voor deze enorme inzet en steun.

Axel Rüger
Directeur

Rik van Koetsveld
Zakelijk Directeur

Partners en sponsoren

Wij zijn zeer veel dank verschuldigd aan onze vaste partners:

Vincent van Gogh Stichting

Eigenaar van de Vincent van Gogh collectie in het museum, heeft het onderzoek gefinancierd naar de Prentencollectie Fin de Siècle, die bestaat uit circa 1300 prenten, waarvan een groot deel van de zogenoemde Nabis groep.

BankGiro Loterij:

In 2010 kocht het museum mede dankzij financiële steun van de BankGiro Loterij twee werken van Camille Pissarro (1831-1903) die werden gepresenteerd in 2011: het schilderij *Het Hooien, Éragny* (1887) en de gouache *Koeienhoedster bij ochtendzon* (1887). De BankGiro Loterij leverde tevens een belangrijke bijdrage aan de transportkosten van de tentoonstelling *Illusie en Werkelijkheid. Naturalistische schilderijen, foto's en film, 1875-1918*.

Sompo Japan Insurance Inc.

Subsidiënt

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

De volgende sponsors hebben projecten mogelijk gemaakt:

Tentoonstellingen

Illusie en werkelijkheid. Naturalistische schilderijen, foto's en film, 1875-1918

Gemeente Amsterdam

Turing Foundation

Prins Bernhard Cultuurfonds

VSBFonds ondersteuning van samenwerking op het gebied van marketing en communicatie met FOAM Amsterdam en EYE Film Instituut Nederland, met als thema 'Net Echt'

Picasso in Parijs, 1900-1907

Gobierno de España/Ministerio de Cultura

SEACEX/Sociedad Estatal para la Acción Cultural Exterior

Citroën Nederland BV

VSBFonds (dansvoorstelling Nomade bij tentoonstelling Picasso in Parijs 1900-1907)

Snapshot. Schilders en fotografie, 1888-1915

Canon Europe B.V., sponsoring in natura t.b.v. de digitale fotowedstrijd 'Take a snapshot!'

Onderzoek

Van Goghs atelierpraktijk

Shell Nederland (Partner in science)

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Penseelprinsessen

Prins Bernhard Cultuurfonds

Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie

Paleis Het Loo

Nationaal Museum

Mondriaan Fonds

Stichting Pieter Haverkorn van Rijsewijk

SNS REAAL Fonds

Stichting Harten Fonds

J.E. Jurriaanse Stichting

Stichting De Gijselaar-Hintzenfonds

Publicaties

De Engelse editie van het stripalbum Vincent van Gogh: An Artist's Struggle

Linklaters LLP

Educatie

Camilles Kijkdoos

Annenberg Foundation

Overig

Preferred supplier 'Champagne Demoiselle'

Vranken Pommery

Ter beschikking stellen van gratis expertise en adviesuren t.b.v. het plan informatiemanagement
M&I/Partners

[Aanwinsten](#)

Presentatie van twee in 2010 aangekochte werken van Camille Pissarro (1831-1903): het schilderij *Het Hooien, Éragny* (1887) en de gouache *Koeienhoedster bij ochtendzon* (1887).
Vereniging Rembrandt en haar Claude Monet Fonds
VSBfonds
BankGiro Loterij

De leden van onze Van Gogh Museum Business Circle hebben een bijdrage geleverd aan educatieprojecten:

Anoniem
Sakura Finetek Europe BV
Yanmar Europe BV
Sekisui S-Lec BV
Shimano Europe BV
AkzoNobel
NTV Europe BV
Canon Europe NV
Yakult Europe BV
Rabobank Nederland
Yusen Air & Sea Service (Benelux) BV
KLM Nederland
Linklaters LLP
Sompo Japan Insurance Inc.
ICBC
Royal Dutch Shell
Citra BV
Mizuho Corporate Bank Nederland NV
Sogeti Nederland BV
Corporate Facility Partners
Hotel Okura
Takiya Co., Ltd

Zeer veel dank voor hun betrokkenheid en ondersteuning zijn wij verschuldigd aan de leden van The Yellow House:

Anoniem
Patricia B. Ziel
Marijke I. Cordia-van der Laan
John A. Fentener van Vlissingen
Alan Howard
David N. Kowitz
Mr. S. Naifeh and Mr. G. White Smith
Ernst A. Nijkerk
Nadia Röttger
Elise Wessels-van Houdt
Bob P. Haboltd

Bezoekcijfers

Totaal aantal bezoeken 2011

Van Gogh Museum	1.600.298
De Mesdag Collectie	10.389

(De Mesdag Collectie is op 14 mei 2011 heropend voor het publiek na verbouwing en daarom geen volledig kalenderjaar opengesteld.)

Bezoekcijfers tentoonstellingen

<i>Tentoonstellingstitel</i>	<i>Openingsdatum</i>	<i>Sluitingsdatum</i>	<i>Totaal aantal bezoekers</i>	<i>Aantal openingdagen</i>
Illusie en werkelijkheid. Naturalistische schilderijen, foto's en film, 1875-1918	08.10.2010	16.01.2011	187.645	99 dagen
Picasso in Parijs, 1900-1907	18.02.2011	29.05.2011	447.435	101 dagen
Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten	22.06.2011	18.09.2011	378.929	89 dagen
Snapshot. Schilders en fotografie 1888-1915	14.10.2011	08.01.2012	185.209	86 dagen

(Dit onderdeel van de totaalcijfers is niet relevant voor De Mesdag Collectie in 2011.)

Totaalcijfers online bezoeken 2011

www.vangoghmuseum.nl	
Aantal bezoeken:	1.674.481
Aantal unieke bezoekers:	1.438.120

www.demesdagcollectie.nl (website live sinds 11 mei 2011)	
Aantal bezoeken:	22.306
Aantal unieke bezoekers:	17.619

Cijfers sociale media

Bij de sociale media wordt niet gesproken in termen van bezoekers. Merken hebben te maken met een direct publiek dat geïnteresseerd is in de inhoud. Op basis van het liken, followen of abonneren krijg je toegang tot een kanaal waar content op getoond wordt. De mate van activiteit (reageren, waarderen of delen van de content) is belangrijk voor het succes op sociale media.

<i>Medium</i>	<i>Grootte primair publiek op 01.01.2011</i>	<i>Grootte primair publiek op 31.12.2011</i>	<i>Groei in 2011</i>
Facebook	12.517 fans	27.427 fans	119%
Twitter	8.745 followers	21.308 followers	144%
YouTube	214 abonnees	567 abonnees	165%

Financiële verslaglegging

De directie en de Raad van Toezicht van de Stichting Van Gogh Museum bieden u hierbij het (geconsolideerde) financieel jaarverslag over 2011 aan, inclusief de hierin opgenomen jaarcijfers van de tot de verslaggevende eenheid behorende entiteiten.

Dit zijn:

De Stichting Van Gogh Museum, bestaande uit het Van Gogh Museum (hierna: VGM) in Amsterdam en het Museum Mesdag in Den Haag;

Van Gogh Museum Enterprises BV (hierna: VGME), een dochteronderneming waarin VGM een belang van 100% heeft. In deze onderneming zijn de commerciële activiteiten van VGM ondergebracht;

Van Gogh Museum Enterprises II BV (hierna: VGME II), een dochteronderneming waarin VGM een belang van 100% heeft. De onderneming is eind 2011 opgericht en heeft op 23 december 2011 alle activiteiten overgenomen van VGME;

PP10 BV (hierna: PP10), een joint venture tussen VGM en de Stichting Het Rijksmuseum Amsterdam. Het belang in PP10 is gelijkelijk verdeeld over de twee aandeelhouders. Vanaf 1 augustus 2009 zijn in deze onderneming de activiteiten ondergebracht op het gebied van de meldkamers en de alarmopvolging van de beide

aandeelhouders. De jaarcijfers van PP10 zijn volgens de methode van proportionele consolidatie opgenomen in dit financieel jaarverslag;

De Stichting Van Gogh Museum Nieuwe Vleugel, waarvan de jaarcijfers geheel zijn samengevoegd.

Bestuursverslag

Gang van zaken in het verslagjaar

Algemeen

In het verslagjaar 2011 kon de reeks van jaren met een positief financieel verloop gecontinueerd worden. Ook het jaar 2011 werd weer gekenmerkt door diverse belangrijke ontwikkelingen die een serieuze impact hadden op onze organisatie.

In willekeurige volgorde hebben de volgende ontwikkelingen zich in 2011 voorgedaan:

- de implementatie van de nieuwe organisatiestructuur per 1 januari 2011 (inclusief de invulling van de nieuwe managementlaag van sectormanagers);
- de uitdaging op het gebied van huisvesting, leidend tot een noodzakelijke sluiting van het museum van oktober 2012 tot mei 2013;
- het onderzoek van de haalbaarheid om, gebruikmakend van de periode van sluiting, een nieuwe entree en een nieuw entreegebied te realiseren in de huidige vijver en de corridor van de Kurokawavleugel;
- de samenwerking met de Hermitage Amsterdam, leidend tot de presentatie van 75 topstukken uit onze collectie gedurende de periode van de sluiting;
- de vaststelling van de nieuwe 'Subsidieregeling Culturele Basisinfrastructuur 2013-2016' door OCW. Op basis van deze nieuwe subsidieregeling hebben wij in januari 2012 de aanvraag van de nieuwe subsidieperiode ingediend;
- diverse andere ontwikkelingen, die van materiële invloed zijn of zullen zijn op onze relatie met OCW. Dit betreft o.a. de mededeling van OCW dat het voornemens is om de beheersovereenkomst op te zeggen, de mededeling van OCW dat het afziet van het recht om de leden van onze Raad van Toezicht te benoemen, en de aangekondigde wijzigingen in het Rijkshuisvestingsstelsel;
- de wijziging in de fiscale positie van onze organisatie, inclusief de daaraan gelieerde entiteiten;
- een verdere continuering van de populariteit van het Van Gogh Museum, blijkend uit het gerealiseerde bezoekersaantal, een bevestiging van de internationale reputatie van het Van Gogh Museum.

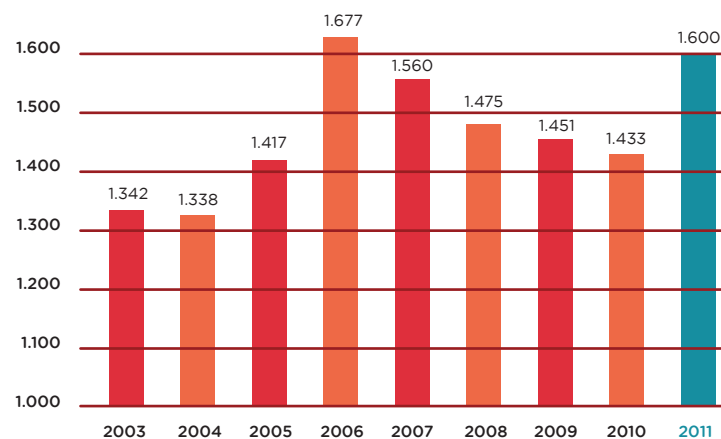
Voor een deel hebben deze ontwikkelingen al hun invloed gehad op het financiële resultaat over 2011; voor een ander deel werpen de ontwikkelingen de schaduw vooruit over de komende jaren. In de toelichting op het resultaat over 2011 zullen we nader ingaan op de invloed van de genoemde ontwikkelingen.

Het verslagjaar is afgesloten met een negatief exploitatieresultaat van bijna € 1.002.000. In de begroting 2011 was voorzien in een negatief exploitatieresultaat van ruim € 1.135.000, waarbij de dekking voor dit negatieve bedrag bestond uit de bekostiging van diverse kostenposten uit het Bestemmingsfonds OCW en de Bestemmingsreserve Museum Mesdag. Met nadruk vermelden wij op deze plaats dat het Bestemmingsfonds OCW in de vorige

subsidieperiode 2005-2008 gevormd is. Met toestemming van OCW mochten deze middelen besteed worden aan 'activiteiten die rechtstreeks voortvloeien uit het doel waarvoor de subsidie in de genoemde periode is verstrekt'. Ten slotte is een deel van de onvoorziene kosten in het kader van de implementatie van de nieuwe organisatiestructuur bekostigd met de eind 2010 gevormde Bestemmingsreserve OOT. In de paragraaf 'Mutaties in de diverse onderdelen van het eigen vermogen' worden deze posten verder toegelicht.

Rekening houdend met de mutaties ten laste van genoemde fondsen/reserves resteert uiteindelijk een bedrag van ruim € 622.000 dat toegevoegd kan worden aan de algemene reserve.

Bezoekersaantallen 2003 t/m 2011 (x1.000)

Bezoekcijfers

De begroting van 2011 ging uit van 1.350.000 bezoekers. Uiteindelijk werd over 2011 met 1.600.298 bezoekers de 'kaap' van 1,6 miljoen bezoekers genomen – een uitzonderlijk en in bepaalde mate onverwacht resultaat gezien de huidige economische omstandigheden.

Museum Mesdag is op 12 mei 2011 heropend na een grootscheepse verbouwing van 3 jaar. Na de opening zijn goede bezoekcijfers gerealiseerd; tot het einde van 2011 trok het museum 10.200 bezoekers.

Tentoonstellingen

In 2011 werd in het Van Gogh Museum naast de presentatie van de vaste collectie opnieuw een aantal belangrijke tijdelijke tentoonstellingen georganiseerd. Alle tentoonstellingen trokken de aandacht van het publiek en leverden daarmee een mooie bijdrage aan het uitstekende bezoekersaantal in het verslagjaar.

De belangrijkste grote tentoonstellingen in 2011 waren:

- Illusie en werkelijkheid. Naturalistische schilderijen, foto's en film, 1975-1918 (8 oktober 2010 t/m 16 januari 2011);
- Picasso in Parijs, 1900-1907 (18 februari t/m 29 mei 2011);
- Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten (22 juni t/m 18 september 2011);
- Snapshot. Schilders en fotografie, 1888-1915 (14 oktober 2011 t/m 8 januari 2012).

Een overzicht van de overige tentoonstellingen vindt u in het inhoudelijke jaarverslag over 2011.

Resultaat 2011

De verhouding tussen onze eigen inkomsten en structurele subsidies van de overheid is sinds een aantal jaar circa 75%:25%. De belangrijkste eigen inkomsten zijn de entreegelden en de commerciële inkomsten (in 2011 respectievelijk circa 46 en 23%). De totale overheidsgerelateerde inkomsten vertegenwoordigden over 2011 een aandeel van bijna 22%, waarvan bijna 20% structureel en ruim 2% incidenteel. Het voordeel van deze financiële structuur is dat VGM relatief onafhankelijk is van de overheid. Dat neemt niet weg dat de overheidsbijdrage belangrijk is voor het realiseren van onze museale doelstelling. Door dit atypische karakter van onze financiële huishouding is het nodig om heel gericht en frequent de entreegelden en de commerciële inkomsten – onze belangrijkste financiële 'kritische succesfactoren' – te monitoren. Op het moment dat wij verwachten dat deze inkomsten niet langer worden behaald, moeten wij snel maatregelen nemen om op onze kosten te bezuinigen.

Zoals eerder is aangegeven, bedraagt het geconsolideerde positieve 'netto'-resultaat over 2011 ruim € 702.000 (over

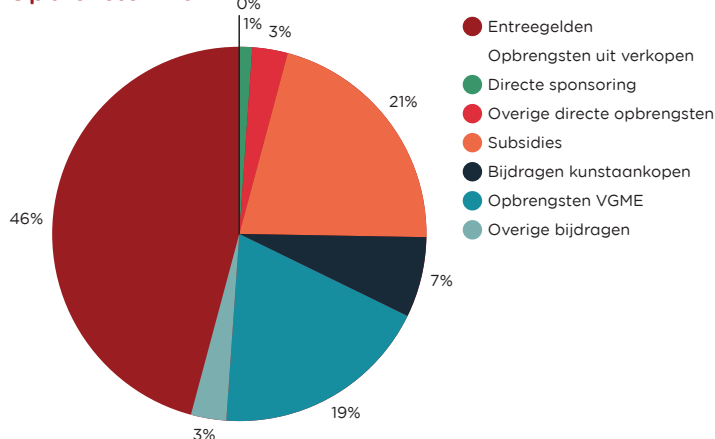
2010 ruim € 858.000). De vergelijking tussen de gerealiseerde bedragen en de begroting 2011 laat op sommige posten materiële afwijkingen zien, die echter vaak in samenhang met elkaar gezien dienen te worden. Zo vragen hogere bezoekerscijfers om meer personele capaciteit en is ook in sommige gevallen gebruikgemaakt van de financiële ruimte die de hogere entreegelden boden voor de inzet van externe inhuur en/of adviseurs ter ondersteuning van bijvoorbeeld de huisvestingsprojecten. In de volgende paragrafen gaan we hier nog nader op in.

Het positieve resultaat van VGME, de dochteronderneming van VGM, bedraagt ruim € 1.250.000 (over 2010 ruim € 1.792.000). In de begroting was uitgegaan van een positief resultaat van € 2.507.000. In vergelijking met het resultaat van vorig jaar moet echter opgemerkt worden dat in 2011 het besluit is genomen om tot een meer 'at arm's length'-benadering van de dienstverlening ten behoeve van onze dochteronderneming. Op grond daarvan is een bedrag van ruim € 649.000 door VGM doorberekend aan VGME voor de dienstverlening van ondersteunende afdelingen en voor het aandeel van VGME in diverse indirecte kosten.

Rekening houdend met het effect van het doorberekende bedrag is het resultaat van VGME ruim 6% beter dan vorig jaar. De ambities die ten grondslag lagen aan de begroting 2012, zijn echter helaas niet gerealiseerd. De in de begroting gestelde doelstellingen ten aanzien van de groei van sommige artikelgroepen, de daling van de kostprijs van de artikelen en de efficiency van de personele inzet in de winkels konden niet gerealiseerd worden. Het resultaat van VGME komt – conform de gemaakte afspraken – geheel ten goede aan VGM en is als zodanig opgenomen in de geconsolideerde cijfers.

Ten slotte is (bij wijze van proportionele consolidatie) het negatieve resultaat over 2011 van ruim € 20.000 van PP10 opgenomen.

Opbrengsten 2011

Baten

De bezoekerscijfers waren in 2011 met een totaal aantal bezoekers van net meer dan 1,6 miljoen buitengewoon hoog. In de begroting 2012 was uitgegaan van 1.350.000 bezoekers. Het feit dat 2011 een goed jaar was ten aanzien van het inkomende toerisme in Amsterdam, was een belangrijke oorzaak van deze groei. Verder hebben uiteraard ook de kwaliteit van onze programmering én onze gerichte marketingacties bijgedragen aan de groei van onze bezoekersstroom met ruim 11% ten opzichte van 2010. Daarbij zijn we in staat geweest de belemmeringen in onze capaciteit als gevolg van o.a. de eisen van brandveiligheid op een uitstekende wijze op te vangen door goed crowdmanagement. De baten uit entreegelden zijn in 2011 ruim € 2,3 miljoen hoger uitgevallen dan vorig jaar, en bijna € 3 miljoen hoger dan begroot.

Zowel de sponsorinkomsten als de bijdragen uit fondsen e.d. lieten helaas een daling ten opzichte van 2010 zien. Met het realiseren van een sponsordeal voor de tentoonstelling Picasso in Parijs kon geen invulling gegeven worden aan de sponsorambities uit de begroting 2012. Hoewel de opbrengsten uit andere sponsorwervende activiteiten – zoals Yellow House Club en corporate netwerken – wel een gestage groei doormaakt, loopt de realisatie niet in de pas met de gemaakte plannen en de daaruit begrote inkomsten. Voor wat betreft de bijdragen uit fondsen werden onze projecten ondersteund door diverse partners, maar ook hier bleven de totale opbrengsten achter bij de begroting en het voorgaande jaar. In totaal werd ruim € 580.000 aan sponsorinkomsten en bijdragen van fondsen gerealiseerd ten opzichte van een begroting van bijna € 1,3 miljoen en ruim € 866.000 over 2010.

In de categorie ‘Overige directe inkomsten’ lagen met name de opbrengsten van de audiotour als gevolg van de goede bezoekcijfers boven de begroting. Samen met een hogere bijdrage uit tentoonstellingen dan begroot konden de tegenvallende opbrengsten uit (verkochte) avondontvangsten enigszins gecompenseerd worden.

De baten uit subsidie OCW lagen aanzienlijk boven het begrote niveau. De belangrijkste oorzaak hiervoor betrof de additionele subsidie van € 822.160 die we in 2011 hebben ontvangen ten behoeve van brandveiligheidsmaatregelen in het Rietveldgebouw. Verder is het subsidieonderdeel huren verhoogd door de vergoeding van € 168.000 die we ontvangen voor de huurkosten van het pand Gabriël Metsustraat 16 te Amsterdam. Bij het vaststellen van de begroting 2012 was nog onvoldoende informatie beschikbaar om met deze vergoeding rekening te

kunnen houden. Ten slotte is de OCW-subsidie in tegenstelling tot eerdere berichten toch in 2011 geïndexeerd voor prijs- en loonontwikkelingen, een bedrag van € 84.000.

Lasten

Aan de lastenkant laten met name de personele kosten, de huisvestingskosten en de kosten voor algemeen beheer materiële afwijkingen zien ten opzichte van de begroting.

De hogere personeelskosten houden direct verband met de hoge bezoekersaantallen. Daarnaast vroegen de implementatie van de nieuwe organisatiestructuur en de huisvestingsprojecten om meer inzet van personele capaciteit, zowel kwantitatief als kwalitatief. Voor een deel kon de extra benodigde capaciteit niet binnen de eigen personeelsbezetting opgevangen worden en was het noodzakelijk een beroep te doen op externe inhuur. Als gevolg van deze oorzaken was het niet mogelijk de in de begroting 2011 geformuleerde bezuinigingsdoelstelling op personeelskosten van in totaal ruim € 1,1 miljoen te realiseren.

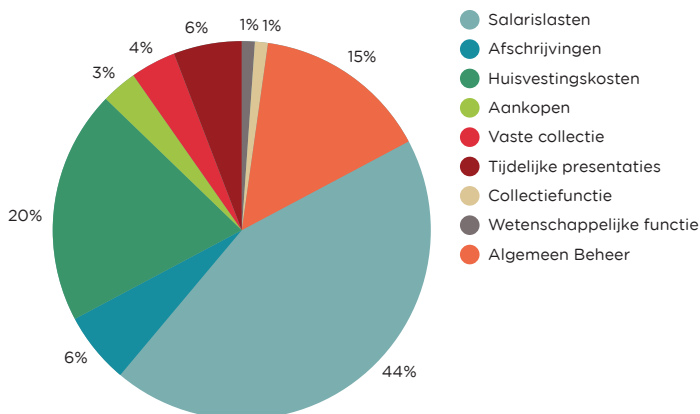
De overschrijdingen van de huisvestingskosten worden veroorzaakt door de extra huurkosten, waarmee in de begroting nog geen rekening gehouden kon worden. Dit betrof de aanhuur van het pand Gabriël Metsustraat 16 (waarvoor van OCW ook een passende huurvergoeding is ontvangen) en de extra ruimte in Stadhouderskade 55. Verder genereert ook de kostenpost inzake de brandveiligheid van het Rietveldgebouw (fase I) een afwijking ten opzichte van de begroting, die vervolgens ook weer gedekt wordt door een additionele subsidie van hetzelfde bedrag. Ten slotte zorgt de (partiële) consolidatie van PP10 voor een afwijking op de huisvestingskosten.

Bij de post ‘Algemene zaken’ valt vooral de overschrijding van de kosten voor adviseurs op. In totaal bedragen deze kosten ruim € 1.517.000; begroot was een bedrag van ruim € 1.044.000, terwijl over 2010 ruim € 1.225.000 aan adviseurs werd uitgegeven. Ook in dit geval zijn de toekomstige huisvestingsplannen met name de oorzaak van de hoge kosten voor de ondersteuning door adviseurs; hiermee was een bedrag van ruim € 600.000 gemoeid.

Mutaties in de diverse onderdelen van het eigen vermogen

Voor de verantwoording van de subsidie van het ministerie van OCW geldt onder andere als voorwaarde dat de jaarrekening wordt ingericht conform de bepalingen van het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instelling 2009-2012. Het ministerie past stringente regels toe voor de rubricering van het eigen vermogen. Zo moeten bepaalde onderdelen van het eigen vermogen worden onderscheiden in bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen.

Kosten 2011

In de vorige subsidieperiode van 2005-2008 is op grond van de toen geldende regelgeving het Bestemmingsfonds OCW opgebouwd van ruim € 825.000. Eind 2009 heeft het ministerie ons geïnformeerd dat dit bedrag mag worden gebruikt voor de financiering van activiteiten die rechtstreeks voortvloeien uit het doel waarvoor de subsidie is verstrekt. In 2011 zijn de volgende activiteiten bekostigd uit dit bestemmingsfonds:

- De tentoonstellingen *Illusie en werkelijkheid, Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten en Snapshot. Schilders en fotografie, 1888-1915*.
- De publicatie van de bestandscatalogus Schilderijen 2.

In 2011 is gebruikgemaakt van een tweetal bestemmingsreserves die in het verleden zijn gevormd. Allereerst is ten tijde van de sluiting van Museum Mesdag vanaf mei 2008 het positieve resultaat dat hierdoor jaarlijks ontstond gereserveerd. De aldus ontstane Bestemmingsreserve Museum Mesdag bedroeg aan het begin van 2011 € 456.000. Conform de besluitvorming van de Raad van Toezicht zijn de incidentele kosten van de herinrichting en de heropening van het museum bekostigd uit deze reserve. In totaal betrof dit een bedrag van € 399.000; het resterende deel van de reserve zal in 2012 worden besteed aan zaken die het karakter dragen van een 'tweede oplevering', namelijk de kosten van een aantal verbeteringen voor zaken die voorafgaand aan de heropening nog niet gerealiseerd waren.

Tevens is de eind 2010 gevormde Bestemmingsreserve OOT van € 400.000 in 2011 aangewend om de financiële gevolgen te bestrijden van onvoorziene omstandigheden bij de verdere implementatie van het 'Organisatie Ontwikkel Traject'. Dit betrof additionele personele kosten, wervingskosten van nieuwe functies en advieskosten.

De in het bovenstaande genoemde verplichte en vrijwillige vermogensmutaties resulteerden in een bedrag van bijna € 622.000, dat kan worden toegevoegd aan de algemene reserve. Na deze toevoeging bedraagt de algemene reserve op het einde van het verslagjaar bijna € 10.833.000, hetgeen voor een verdere borging zorgt van de (financiële) continuïteit van VGM op korte en middellange termijn. Op grond van de actuele ontwikkelingen in het subsidiebeleid van OCW in het algemeen en de verwachte bezuinigingen in de komende subsidieperiode 2013-2016 heeft het onze voorkeur om het batig saldo over 2011 alvast in te zetten voor het verhogen van de algemene reserve. Het is onze verwachting dat in deze economische omgeving met een zich uit de culturele sector terugtrekkende overheid een verhoging van de continuïteitsreserve noodzakelijk zal zijn. Nadat de beslissingen over de komende subsidieperiode 2013-2016 bekend zijn, zullen wij de in 2008 vastgestelde gewenste omvang evalueren en herzien op basis van de actuele omstandigheden.

Naast de substantiële toevoeging aan de algemene reserve is er over 2011 ook nog ruimte voor een bijdrage uit eigen middelen aan het Aankoopfonds. Door deze eigen bijdrage van € 300.000 en de bijdrage van de BankGiro Loterij is het mogelijk om weer een stap te zetten naar het gewenste niveau. Ultimo 2011 bedraagt het Aankoopfonds ruim € 7.450.000. Op basis van de financiële uitgangspunten van ons aankoopbeleid hebben wij eerder bepaald dat een bedrag van € 10.000.000 nodig is om adequaat te kunnen anticiperen op de mogelijkheden die zich voordoen in de markt van de door ons gewenste categorie van aankopen.

Fiscale positie museum en gelieerde entiteiten

Zoals reeds eerder in dit bestuursverslag hebben zich in de loop van 2011 wijzigingen voorgedaan in de fiscale positie van ons museum en de daaraan gelieerde entiteiten. Dit betreft met name wijzigingen in onze positie voor wat betreft de Wet op de Vennootschapsbelasting (hierna: VPB). Deze wijzigingen zijn het gevolg van twee op zich los van elkaar staande ontwikkelingen.

In december 2011 heeft OCW besloten om geen gebruik meer te maken van het statutaire benoemingsrecht van de leden van de Raad van Toezicht van de verzelfstandigde musea. Op grond van dit statutaire benoemingsrecht én de statutaire bepaling dat OCW op het (eventuele) einde van het bestaan gerechtigd is in het liquidatiesaldo, werd VGM tot op heden aangemerkt als 'semioverheidslichaam' en was daarmee vrijgesteld voor de VPB. In lijn met het met de Belastingdienst overeengekomen convenant inzake Horizontaal Toezicht worden gezamenlijk de mogelijkheden onderzocht om VGM ook in de toekomst te vrijwaren van een VPB-plicht. Wij hebben goede verwachtingen dat wij op basis van de huidige VPB-wetgeving en de relevante jurisprudentie in dit streven zullen slagen.

Overigens zal de uitkomst van deze casus ook van belang (kunnen) zijn voor de gehele museale branche, en in ieder geval voor musea die ooit verzelfstandigd zijn vanuit een landelijke of een lokale overheid en waarin deze overheid nog steeds statutair gerechtigd is in het liquidatiesaldo.

Een andere ontwikkeling heeft zich in 2011 voorgedaan ten aanzien van de fiscale faciliteit binnen de VPB-wetgeving om de volledige jaarwinst op basis van een fondsenwervende overeenkomst belastingvrij door te storten naar VGM. De jaarwinst gold daarbij als volledig aftrekbare post voor de berekening van de belastbare winst van VGME; de facto was de fiscale jaarwinst van VGME door deze faciliteit altijd nihil. Met ingang van 2012 heeft het ministerie van Financiën deze faciliteit afgeschaft. Uitgaande van het huidige winstniveau zou jaarlijks hierdoor een belastingdruk van ruim € 300.000 ontstaan voor VGME. Om te voorkomen dat wij vanaf 2012 onverkort getroffen

zullen worden door dergelijke materiële financiële consequenties hebben wij in december 2011 maatregelen genomen. Deze maatregelen bestaan uit de oprichting van een nieuwe bv voor onze commerciële activiteiten, VGME II, en het verkopen van de 'economische gerechtigheid tot activa en passiva' door VGME aan VGME II. In de enkelvoudige jaarrekeningen van de betrokken entiteiten (in de bijlagen bij de geconsolideerde jaarrekening van VGM) zijn de gevolgen van deze fiscaal georiënteerde transactie verwerkt. In de geconsolideerde jaarrekening worden deze gevolgen in de consolidatie en de daarmee verbonden correctieposten geëlimineerd. In de komende maanden zal ook over dit dossier het overleg met de Belastingdienst worden voortgezet en zullen wij de huidige positie en een mogelijke verdere en duurzame optimalisering ervan met de Belastingdienst afstemmen.

Toekomstverwachtingen

Begroting 2012

Het belangrijkste uitgangspunt voor de begroting 2012 is het Strategisch Plan 2009-2014 en de daarin benoemde strategische doelstellingen. In de loop van 2011 is duidelijk geworden dat de voor 2012-2013 geplande brandveiligheidsverbouwing van het Rietveldgebouw alleen maar kan plaatsvinden als het museum wordt gesloten. Deze noodzakelijke verbouwing is van grote invloed op onze bedrijfsvoering in 2012-2013. Toen de onvermijdelijkheid van deze situatie duidelijk werd, is met succes gezocht naar een andere locatie waar het Van Gogh Museum toch geopend zou kunnen blijven, de Hermitage Amsterdam. Vervolgens is de nieuw ontstane situatie als katalysator gebruikt voor het prioriteren van alle activiteiten van onze organisatie voor de jaren 2012-2013. Dat betreft de activiteiten van het museum die gericht zijn op:

- het continueren van de museumexploitatie tot de sluiting eind september 2012;
- de realisatie van de Hermitagepresentatie van oktober 2012 t/m april 2013;
- het voorbereiden en realiseren van diverse huisvestingsprojecten;
- het voorbereiden van de heropening van het museum in mei 2013, inclusief de tentoonstelling *Van Gogh aan het werk*;
- het voorbereiden van de herinrichting van de vaste presentatie in 2014;
- het nakomen van aangegane verplichtingen, zoals onderzoeks- en tentoonstellingsprojecten.

Activiteiten gericht op andere onderwerpen dan hier opgesomd zijn opgeschort dan wel beëindigd.

Uitgaande van de bovenstaande ontwikkelingen en de (bekende) financiële consequenties is de begroting 2012 opgesteld, die voldoet aan de doelstelling van een sluitende begroting.

Begroting 2012 (in duizenden euro's)

Baten

Directe opbrengsten	18.822
Indirecte opbrengsten	317
Subsidies en bijdragen	
Subsidies OCW inzake CuNo	7.138
Subsidies gemeenten	–
Overige subsidies en bijdragen	2.942

Totale baten

29.219

Lasten

Personeelslasten	– 14.135
Afschrijvingen	– 2.339
Huren, services en overige huisvestingskosten	– 6.208
Aankopen	– 2.000

Overige lasten

Publieksfunctie	
<i>Vaste collectie</i>	– 1.474
<i>Tijdelijke presentaties</i>	– 1.879
Collectiefunctie	– 292
Wetenschappelijke functie	– 219
Algemeen beheer	– 2.233

Totale lasten

– 30.780

Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening

– 1.561

Rentebaten/lasten	310
Buitengewone baten/lasten	
<i>Bijdrage deelneming</i>	1.840
<i>Projectfonds</i>	– 588
Mutatie aankoopfonds	–

Exploitatieresultaat

–

In deze begroting is, rekening houdend met alle (op dat moment bekende) consequenties, de balans gevonden tussen een adequate exploitatie van de werkorganisatie en de bekostiging van alle voor ons toekomstige functioneren hoogstnoodzakelijke projecten. Conform onze gebruikelijke systematiek is een projectfonds gecreëerd om de interne beheersing op projectmatige activiteiten te optimaliseren. Tevens biedt de financiële ruimte van het projectfonds de mogelijkheid om adequaat te reageren op onvoorziene omstandigheden.

Subsidierelatie met het ministerie van OCW

In de loop van 2011 is duidelijkheid ontstaan over de toekomstige subsidiestructuur van OCW. Met de definitieve vaststelling van de nieuwe 'Subsidieregeling Culturele Basisinfrastructuur 2013-2016' heeft OCW het huidige kabinetsbeleid van 'meer ruimte voor de samenleving en particulier initiatief' en van het 'beperken van overheidsbemoeienis' vertaald naar de culturele sector. Bij de vaststelling van toekomstige subsidies zullen de volgende criteria toegepast worden:

- publiek: de instelling trekt voldoende bezoekers;
- ondernemerschap: eigen inkomsten staan in verhouding tot de subsidie;
- participatie en educatie: de instelling is toegankelijk voor kinderen en jongeren;
- de instelling beheert een rijkscollectie van (inter)nationale betekenis of heeft een aanbod van (inter)nationale betekenis;
- focus op hoogwaardige geografische kernpunten in het land.

In november 2011 zijn de aanvraagformulieren voor de nieuwe subsidieperiode 2013-2016 beschikbaar gekomen. De aanvraag over de vorige periode 2009-2012, toen nog sprake was van een langdurige subsidieperspectief, was vooral meer beleidsmatig en op hoofdlijnen. Ook in de nu eind januari 2012 ingediende aanvraag vormde het beleidsmatige activiteitenplan voor de subsidieperiode het belangrijkste onderdeel van de aanvraag.

Net voor Prinsjesdag 2012 zal OCW de beschikking versturen voor de komende subsidieperiode. Voor wat betreft de consequenties heeft OCW reeds aangegeven dat structureel voor de gehele museale branche een substantiële subsidiekorting zal worden toegepast. Verder zullen wij nadeel ondervinden doordat OCW besloten heeft de wetenschappelijke functie van musea te concentreren binnen enkele andere instituten.

Huidige en toekomstige huisvesting

De verbouwing in het kader van de brandveiligheid van het Rietveldgebouw betekent dat het museum gesloten zal moeten worden van oktober 2012 tot mei 2013. Nu deze verbouwing en de daarmee samenhangende sluiting onvermijdelijk is geworden, is besloten om nadrukkelijk te onderzoeken hoe

van deze sluitingsperiode gebruikgemaakt kan worden om de kwaliteit van onze huisvesting op middellange termijn structureel te verbeteren. Daarbij wordt een planningshorizon gehanteerd van 10 jaar, en wel op zodanige wijze dat alle noodzakelijke werkzaamheden uitgevoerd moeten worden, waardoor een volgende sluiting binnen nu en 10 jaar voorkomen wordt. Voor wat betreft de directe brandveiligheidsmaatregelen worden de kosten van deze verbouwing conform bestaande regelgeving betaald door de Rijksgebouwendienst (hierna: RGD) en OCW. Over de bekostiging en financiering van de overige kosten om de geformuleerde doelstelling te realiseren wordt momenteel overleg gevoerd met de betrokken partijen. Ons uitgangspunt daarbij is dat de raming van de toekomstige exploitatiekosten op hetzelfde niveau ligt van de huidige exploitatiekosten.

De uitkomst van dit overleg is op dit moment nog onzeker. Vooral de gezamenlijke voornemens van de ministeries van Binnenlandse Zaken (het departement waaronder de RGD ressorteert), OCW en Financiën om het huidige rijkshuisvestingsstelsel te wijzigen zorgen voor terughoudendheid bij de overlegpartners.

Ten aanzien van de wijziging van het rijkshuisvestingsstelsel worden momenteel twee varianten onderzocht: één variant waarin de eigendom van de museumgebouwen wordt overgedragen naar de stichtingen, en één variant uitgaande van het per 1 januari 2014 te wijzigen rijkshuisvestingsstelsel en waarbij met name de demarcatie wordt verhelderd van de kosten waarvoor de eigenaar (i.c. de RGD) en de gebruiker (i.c. de musea) verantwoordelijk zijn. Het Van Gogh Museum participeert in een pilotproject, waarin de gevolgen van beide varianten voor vier rijksmusea worden onderzocht. Naar aanleiding van de uitkomsten van deze pilot is door OCW de ambitie geformuleerd om halverwege 2012 een definitief besluit te nemen. Ter voorbereiding op dit besluit is (in samenwerking met het Rijksmuseum Amsterdam) een opdracht voor een integraal onderzoek naar de mogelijke consequenties verstrekt. Naast financiële aspecten worden daarin ook o.a. juridische en bedrijfsvoeringsaspecten betrokken.

Ten slotte willen wij deze periode gebruiken voor een langgekoesterde structurele verbetering van onze huisvestingssituatie. Dit betreft het realiseren van een nieuwe entree en een nieuw entreegebied in de huidige vijver en de corridor in de Kurokawavleugel. Momenteel vindt intensief overleg plaats met een kring aan stakeholders, zoals o.a. de Gemeente Amsterdam en het Stadsdeel Zuid. Daarbij wordt de continuïteit van de presentatie van de collectie door alle betrokkenen van essentieel belang gevonden. Het genoemde overleg moet resulteren in een door alle stakeholders gedragen ontwerp, dat in de nabije toekomst gerealiseerd kan worden binnen een sluitende exploitatie.

Teneinde deze doelstelling te kunnen realiseren zal een belangrijk deel van de financiering van deze verbouwing gerealiseerd moeten worden met externe financiering (zoals sponsorgelden en/of bijdragen van derden). Om deze plannen binnen de sluitingsperiode te kunnen realiseren is in de komende maanden besluitvorming vereist. Overigens wordt er in de mogelijke scenario's ook rekening mee gehouden dat het realiseren van de nieuwe entree meer tijd kost en nog plaats zal vinden als het Rietveldgebouw in 2013 al heropend is.

Overige onderwerpen

Personeel en organisatie

Per balansdatum telde de formatie van VGM 188,0 fte's (228 medewerkers) tegen 170,6 fte's (215 medewerkers) in 2010. Bij VGME waren in 2011 35,64 fte's (42 medewerkers) in dienst, tegen 42,63 fte's (57 medewerkers) in 2010.

Per 1 januari 2011 is een nieuwe organisatiestructuur ingevoerd. Deze structuur is een belangrijk resultaat van het 'Organisatie Ontwikkel Traject'. De nieuwe structuur wordt gekenmerkt door twee belangrijke aspecten, te weten de introductie van een nieuwe managementlaag op sectorniveau en de introductie van een afzonderlijke sector 'Publiekszaken'. Door de introductie van de nieuwe managementlaag van sectormanagers ontstaat een uitgebalanceerde structuur, waarbinnen een optimale hiërarchische verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden wordt gerealiseerd. Binnen de nieuwe managementlaag wordt tevens een betere verbinding gerealiseerd tussen directie en werkvloer. Door de verbeterde aansturingsmogelijkheden zal dit met name tot een hogere efficiency en effectiviteit van de werkzaamheden leiden. Ook ontstaan hierdoor meer mogelijkheden voor de externe gerichtheid van de directie.

Het OOT is ook in 2011 voortgezet, maar dan niet meer zozeer als een apart traject, als wel binnen de lijnverantwoordelijkheden van de nieuwe organisatiestructuur. In het kader van het OOT, dat is gebaseerd op het INK-managementmodel, is meer en meer het accent komen te liggen op aspecten als 'Samenwerking' en 'Kwaliteit'. Voorts zijn in 2011 diverse sessies geweest op sectorniveau om de strategische doelstellingen, zoals die in het begin van dit bestuursverslag zijn vermeld, op sector- en afdelingsniveau te vertalen naar SMART-geformuleerde operationele doelstellingen. Op sector- en afdelingsniveau zijn op dit gebied uitstekende resultaten geboekt. Begin 2012 zullen de resultaten op sectorniveau geconsolideerd worden en door de directie en het managementteam worden vastgesteld. Verder zal in het kader van de organisatieontwikkeling in 2012 een evaluatie c.q. herziening van de verantwoordelijkheden en

bevoegdheden worden doorgevoerd. Deze maatregelen tezamen bieden uitstekende mogelijkheden voor een adequate aansturing van onze organisatie in het algemeen en onze bedrijfsvoering in het bijzonder.

Een andere belangrijke ontwikkeling die in 2011 in gang is gezet, is de verbetering van de klantgerichtheid van onze organisatie. Er zijn diverse cursussen en workshops georganiseerd, die zowel aandacht geven aan externe klanten, als aan de verbetering van de onderlinge samenwerking tussen afdelingen en collega's.

Tot slot kunnen we melden dat in 2011 de langverwachte overgang naar een nieuwe pensioenuitvoerder is gerealiseerd. Met ingang van 1 januari 2011 zijn de pensioenrechten van onze medewerkers ondergebracht bij het pensioenfonds PFZW. Eind juni 2011 heeft De Nederlandsche Bank (DNB) definitief te kennen gegeven dat zij geen bezwaar maakt tegen de collectieve waardeoverdracht naar PFZW. Naar verwachting zal zich bij de liquidatie van SFP geen liquidatietekort ontstaan en kunnen de tot en met 2010 opgebouwde rechten zonder korting worden overgedragen aan de nieuwe pensioenuitvoerder. De definitieve afwikkeling van de collectieve waardeoverdrachten zal naar verwachting medio 2012 plaatsvinden, waarna SFP zal worden ontbonden.

Tevens zijn in 2011 tijdens de cao-onderhandelingen gesprekken gevoerd met de sociale partners over de mogelijkheden van het geheel of gedeeltelijk afschaffen van het overgangsrecht (VUT/prepensioen) in relatie met de huidige premieverdeling van de pensioenlasten tussen werknemer en werkgever. Dit heeft in november geleid tot een tussentijds akkoord waarbij besloten is het overgangsrecht af te schaffen met ingang van 2012 voor alle werknemers geboren na 1949. In ruil hiervoor is een voor de werknemers gunstiger premieverdeling van de pensioenlasten overeengekomen. Tevens is in dit kader overeenstemming bereikt over een eenmalige uitkering aan een specifieke kleine groep medewerkers.

Beleggingsbeleid

Wij hanteren een risicomijdend beleggingsbeleid, waarbij de Regeling Belenen en Beleggen door Instellingen voor Onderwijs en Onderzoek van het ministerie van OCW als belangrijk referentiekader geldt. Dit betekent dat wij uitsluitend beleggen in staatsobligaties, obligaties uitgegeven door Europese financiële instellingen met minimaal een A-rating, of aandelenbeleggingen waarvan de hoofdsom 100% gegarandeerd is door financiële instellingen met een A-rating.

Onze risicomijdende en prudente manier van beleggen heeft ook in 2011 gezorgd voor een positief rendement. Met het oog op de ontwikkelingen op de financiële markten in het algemeen en de

lagere rendementen in onze beleggingscategorieën in het bijzonder was het verheugend dat wij uiteindelijk een nettorendement (na aftrek van beheerskosten) van € 172.000 hebben gerealiseerd, hetgeen neerkomt op 2,8%. Daarmee lag het rendement ongeveer op hetzelfde niveau als in 2010.

Code Cultural Governance

VGM past integraal de regels voor Good Governance toe zoals deze zijn vastgelegd in de Principles en Best Practice-bepalingen van de Code Cultural Governance. Binnen VGM wordt het Raad van Toezicht-model toegepast, waarbij het bestuurlijke proces in handen is van een tweehoofdige directie, beiden met de positie van statutair bestuurder. Het toezichthoudende proces is in handen van de Raad van Toezicht, waarvan de leden worden benoemd door de minister van OCW.

Verantwoordingsverklaring CBF-keur

Houders van het CBF-keurmerk moeten een 'verantwoordingsverklaring' aan het CBF verstrekken. In deze verklaring rapporteert de keurmerkhouders over drie belangrijke principes in het kader van 'goed bestuur':

- de scheiding tussen de functie 'toezicht houden' – het vaststellen of goedkeuren van plannen en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten – en de functies 'besturen' en 'uitvoeren';
- het continu werken aan de optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstellingen;
- het optimaliseren van de relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing en de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

Uiteraard hecht VGM veel belang aan deze principes. De adequate positionering tussen de toezichthoudende, de besturende en de uitvoerende functie is geborgd in de statuten. Voor het overige wordt een optimale (interne) functiescheiding nagestreefd, om een effectieve en doelmatige besteding van middelen te realiseren. Tevens draagt deze (interne) functiescheiding bij aan de betrouwbaarheid van zowel de interne als de externe informatievoorziening.

Met het oog op het realiseren van de prestatieafspraken die zijn gemaakt met het ministerie van OCW communiceert VGM stelselmatig met haar belanghebbenden. Op deze wijze werken we onafgebroken aan een optimale aansluiting van ons aanbod op de eisen en wensen van onze doelgroepen.

Ten slotte

VGM staat aan de vooravond van een uitdagende periode van verbouwing en herhuisvesting. De inzet van de organisatie in de voorbereiding van deze activiteiten en het resultaat over

het verslagjaar 2011 geeft alle vertrouwen in een succesvolle afronding van deze projecten in 2012-2013. De directie is alle VGM-medewerkers, de bezoekers, de Stichting Vincent van Gogh en de externe stakeholders erkentelijk voor hun inzet en betrokkenheid bij de continuering van de presentatie van de collectie.

Aldus goedgekeurd 29 maart 2012

A.C. Rüger, algemeen directeur
(benoemd per 1 april 2006)

F. van Koetsveld, zakelijk directeur
(benoemd per 1 juni 2006)

Verslag Raad van Toezicht

Algemeen

De Raad van Toezicht (hierna: RvT) heeft in het jaar 2011 viermaal vergaderd. In april heeft er een vergadering plaatsgevonden met als belangrijke focus de jaarrekening 2010, in juni een ingelaste vergadering t.a.v. huisvesting, in september een reguliere vergadering en in november een vergadering met aandacht voor de begroting 2012.

Bestuur & organisatie

In het verslagjaar is het project 'Organisatie Ontwikkel Traject' geïmplementeerd in de organisatie. Door deze implementatie heeft het Van Gogh Museum een nieuwe managementlaag gekregen. De RvT heeft kennisgemaakt met de sectormanager publiekszaken, sectormanager museale zaken en sectormanager bedrijfsvoering en het hoofd projectbureau. Voor wat betreft de samenstelling van de directie is geconstateerd dat de zakelijk directeur, na het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd per 1 juli 2012, tot medio 2013 aan het Van Gogh Museum verbonden zal blijven. Dit i.v.m. de grote uitdagingen waar het Van Gogh Museum de komende tijd voor staat.

Samenstelling Raad van Toezicht

De samenstelling van de RvT is onveranderd ten opzichte van het jaar 2010. De RvT streeft naar een verdere uitbreiding van de RvT met een lid met een sterke commerciële of bedrijfsmatige achtergrond en met een voor het museum relevant (commercieel) netwerk. De verwachting is dat in het tweede kwartaal van 2012 dit extra lid benoemd kan worden. Met dit extra lid zijn de verschillende gewenste profielen van RvT-leden zoals neergelegd in de Code Cultural Governance op een goede manier ingevuld.

Activiteiten Raad van Toezicht

Werkwijze

De voorzitter van de RvT heeft naast de reguliere vergaderingen ook regelmatig overleg met de algemeen directeur van het Van Gogh Museum. In dit overleg worden naast de lopende zaken de agendaonderwerpen van de RvT besproken. Naast de reguliere vergaderingen waar alle leden van de RvT bij aanwezig zijn, zijn er ook twee commissies actief, te weten:

- de Auditcommissie, actief sinds 2010 en met als vertegenwoordigers dhr. P. Tieleman en dhr. R. Dijkgraaf. De Auditcommissie is betrokken bij de financiële verslaglegging, begroting en kwaliteit van de financiële organisatie en rapportage. Voor deze commissie is er in 2011 ook een Auditcommissie Reglement opgesteld;
- de Bouwcommissie, in 2011 ingesteld. Deze commissie richt zich op de grootschalige en uitdagende huisvestingsprojecten waar het Van Gogh Museum de komende jaren voor staat.

In deze commissie zitten namens de RvT mw. J. Kellerman en mw. T. Maas. Hierin worden de verschillende lopende huisvestingsprojecten door de directie van het Van Gogh Museum besproken met de RvT-leden.

Naast de lopende zaken waren er in 2011 twee belangrijke onderwerpen waar in de RvT op structurele basis veel aandacht aan is besteed, in de eerste plaats het kabinetsbeleid en in het bijzonder het gewijzigde cultuurbeleid van het ministerie van OCW, en in de tweede plaats de verschillende huisvestingsprojecten van het Van Gogh Museum.

Cultuurbeleid Rijksoverheid

In juni 2011 heeft staatssecretaris Zijlstra middels zijn brief aan de Tweede Kamer Meer dan kwaliteit zijn nieuwe cultuurbeleid gepresenteerd. Samengevat omvat dit beleid: bezuinigingen op de culturele sector en de (weder) invoering van een vierjarige subsidiesystematiek. Naast deze maatregelen is er de tendens waar te nemen van een zich steeds meer 'terugtrekkende' overheid. Zo heeft de staatssecretaris onder meer aangekondigd de beheersovereenkomsten met de rijksmusea te willen opzeggen en het eigendom van de rijksgebouwen te willen overdragen. Ook heeft de staatssecretaris aangekondigd geen gebruik meer te zullen maken van zijn statutaire benoemingsrecht t.a.v. RvT-leden. Deze voornemens en de consequenties hiervan voor het Van Gogh Museum zijn in meerdere RvT-vergaderingen aan de orde geweest. Dit onderwerp zal ook hoog op de agenda blijven staan in 2012.

Het Van Gogh Museum moest op basis van de nieuwe subsidiesystematiek voor 1 februari 2012 zijn subsidieaanvraag indienen bij het ministerie van OCW. Begin 2012 is er een extra RvT-vergadering ingelast om deze subsidieaanvraag (waarvan onderdeel uitmakend beleidsplan 2013-2016) te bespreken.

Huisvesting

Huisvesting is een structureel onderwerp geweest tijdens de RvT-vergaderingen van 2011. Deze huisvestingsprojecten kunnen worden onderverdeeld in:

- Project Onderhoud & Brandveiligheid: het Rietveldgebouw gaat van september t/m april 2012 dicht om de noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden te kunnen verrichten;
- Project Hermitage: 75 van de topstukken van het Van Gogh Museum worden tijdelijk gepresenteerd in de Hermitage Amsterdam;
- Project Kurokawa: mogelijk nieuwe entree aan het Museumplein aangesloten op de Kurokawavleugel.

De belangrijkste punten t.a.v. bovengenoemde projecten waar in de RvT over gesproken is, zijn financiering, tijdsplanning en capaciteit. Het onderwerp van de huisvesting zal ook hoog op de agenda blijven staan in 2012.

In 2011 zijn de jaarrekening 2010 en begroting 2012 besproken en goedgekeurd in de RvT.

Verder had het Van Gogh Museum op basis van de oude subsidiesystematiek, namelijk een langdurige subsidierelatie met het ministerie van OCW op basis van prestatieafspraken, de verplichting om een zelfevaluatie uit te voeren. Deze zelfevaluatie diende als input voor de visitatiecommissie die in december 2011 het museum heeft gevisiteerd. Er is door de visitatiecommissie met verschillende werknemers van het museum gesproken. Namens de RvT hebben de heer Tieleman en mevrouw Maas met de visitatiecommissie gesproken. In het eerste halfjaar van 2012 wordt het eindrapport van de visitatiecommissie verwacht.

Jaarrekening 2011

De conceptversie van de jaarrekening 2011 is in de vergadering van het de Auditcommissie van 16 maart 2012 besproken. Daarbij heeft onze accountant zijn bevindingen gerapporteerd naar aanleiding van zijn controlewerkzaamheden ten behoeve van de controleverklaring bij de jaarrekening 2011. De Auditcommissie heeft de jaarrekening met een positief advies aan de RvT voorgelegd. Conform artikel 15 lid 4 van de statuten heeft de RvT de jaarrekening goedgekeurd.

De RvT erkent dat het Van Gogh Museum, directie en de medewerkers in het verslagjaar een belangrijke inspanning hebben geleverd. Dit geldt niet alleen voor wat betreft de kwaliteit van de tentoonstellingen en het faciliteren van een recordaantal bezoekers van 1,6 miljoen in 2011, maar ook voor wat betreft een continuering van de strategie bij een zich terugtrekkende overheid. De betrokkenheid van de organisatie is een gezonde basis voor een uitdagend 2012.

Aldus goedgekeurd op 29 maart 2012

Mw. T.A. Maas-de Brouwer
(benoemd per 25 september 2008)

J. Cuno
(benoemd per 22 maart 2006)

P. Tieleman
(benoemd per 24 augustus 2009)

Mw. A.J. Kellerman
(benoemd per 31 mei 2010)

R.H. Dijkgraaf
(benoemd per 31 mei 2010)

Geconsolideerde balans per 31 december 2011, na verwerking resultaat (in euro's)

Activa	31.12.2011	31.12.2010
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
Merkenrecht Van Gogh	71.688	99.841
Materiële vaste activa		
Gebouwen en terreinen	10.250.822	11.381.662
Inventaris en inrichting	1.410.665	1.927.230
Museale inventaris	26.240	38.437
Andere bedrijfsmiddelen	532.203	593.139
	<hr/>	<hr/>
	12.219.930	13.940.468
Vlottende activa		
Vorraden		
Onderhanden activiteiten	211.527	215.908
Vorraden	1.911.823	1.707.707
	<hr/>	<hr/>
	2.123.350	1.923.615
Vorderingen		
Debiteuren	1.270.391	1.446.782
Belastingen en premies soc. verzekeringen	808.883	1.305.696
Overige vorderingen	2.029.496	2.173.165
	<hr/>	<hr/>
	4.108.770	4.925.644
Effecten		
Beleggingsrekening	5.858.913	5.985.170
	<hr/>	<hr/>
	5.858.913	5.985.170
Liquide middelen		
Totaal liquide middelen	9.263.477	10.498.806
	<hr/>	<hr/>
Totaal activa	33.646.128	37.373.544

Passiva	31.12.2011	31.12.2010
Eigen vermogen		
Algemene reserve	10.833.755	10.202.430
Overige (bestemmings-) reserves	2.570.217	3.461.667
Bestemmingsfonds OCW	–	825.238
Bestemmingsfonds OCW ‘Veiligheid Musea’	220.200	220.200
Bestemmingsfonds OCW ‘Verbouwing Mesdag’	1.414.933	1.516.000
	<hr/> 15.039.105	<hr/> 16.225.536
Aankoopfonds		
Aankoopfonds	7.754.771	5.572.719
	<hr/> 7.754.771	<hr/> 5.572.719
Voorzieningen		
Overige voorzieningen	2.434.922	2.585.536
	<hr/> 2.434.922	<hr/> 2.585.536
Langlopende schulden		
Aflossingsverplichting aankoop B.V. ‘t Lanthuys	–	1.227.310
Investeringsubsidie	1.875.708	2.216.745
	<hr/> 1.875.708	<hr/> 3.444.055
Kortlopende schulden		
Schulden aan leveranciers	3.016.991	5.608.835
Belastingen en premies soc. verzekeringen	1.258.529	502.384
Overige schulden	973.313	943.702
Overlopende passiva	1.292.788	2.490.777
	<hr/> 6.541.622	<hr/> 9.545.698
Totaal passiva	<hr/> 33.646.128	<hr/> 37.373.544

Geconsolideerde staat van baten en lasten, categoriale indeling (in euro's)

Baten	2011	2011 begroting	2010
Directe opbrengsten			
Publieksinkomsten	17.642.964	14.860.178	15.483.036
Sponsorinkomsten	296.500	945.000	399.024
Overige inkomsten	1.001.906	1.092.795	1.121.885
Indirecte opbrengsten	7.443.702	7.489.200	6.981.887
Totale opbrengsten	26.385.072	24.387.173	23.985.832
Subsidie OCW			
Onderdeel huren	3.762.621	3.421.571	3.375.992
Onderdeel exploitatiebijdragen	3.282.697	3.234.797	3.475.896
Onderdeel projectsubsidie	822.160	-	2.594.000
Subsidie gemeente	15.842	-	84.158
Overige subsidies/bijdragen			
Subsidies uit publieke middelen	534.555	457.454	448.688
Bijdragen uit private middelen	2.949.682	2.422.564	2.851.378
Bijdragen uit VSB-fonds	227.500	-	188.564
Totale bijdragen	11.595.057	9.536.386	13.018.676
Totale baten	37.980.129	33.923.559	37.004.508

Geconsolideerde staat van baten en lasten, categoriale indeling (in euro's)

Lasten	2011	2011 begroting	2010
Salarislasten en inhuur	16.284.166	14.591.931	14.942.429
Afschrijvingen	2.348.648	2.458.217	2.187.705
Huisvestingskosten	7.445.807	6.251.329	8.087.077
Aankopen	1.007.684	2.000.000	3.499.572
Overige lasten			
Vaste Collectie	1.354.104	1.774.259	1.375.385
Tijdelijke presentaties	2.253.011	2.420.279	1.877.787
Collectiefunctie	263.452	432.584	172.892
Wetenschappelijke functie	295.049	316.175	105.838
Algemeen beheer	5.777.245	5.012.687	4.963.006
Totale Lasten	37.029.165	35.257.461	37.211.692
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	950.963	- 1.333.902	- 207.184
Saldo rentebaten/-lasten	229.178	342.300	190.321
Saldo overige buitengewone baten en lasten	-	- 143.598	-
Mutatie aankoopfonds	- 2.182.052	-	927.281
Exploitatie resultaat	- 1.001.911	- 1.135.200	910.418
Resultaatbestemming			
Toegevoegd aan Bestemmingsfonds OCW 'Verbouwing Mesdag'	-	-	52.000
Toegevoegd aan Bestemmingsreserve 'Museum Mesdag'	- 399.000	- 410.500	205.000
Toegevoegd resp. onttrokken aan Bestemmingsfonds OC&W	- 825.238	- 724.700	-
Toegevoegd resp. onttrokken aan Bestemmingsreserve 'Bijzondere Projecten'	-	-	250.000
Toegevoegd aan Bestemmingsreserve 'Organisatie Ontwikkel Traject'	- 400.000	-	400.000
Onttrokken resp. toegevoegd aan de algemene reserve	622.327	-	3.418
	- 1.001.911	- 1.135.200	910.418

Geconsolideerde staat van baten en lasten, functionele indeling (in euro's)

Baten	Functioneel →	Publieksfuncties		Collectiefuncties			Wetenschappelijke functie		
		Categoriaal ↓	Totaal	Vaste presentatie	Tijdelijke presentatie	Onderzoek & Registratie	Conserveren & Restaureren	Verwerven & Afstoten	Onderzoek & Documentatie
Directe opbrengsten									
Publieksinkomsten		17.642.964	14.077.473	3.557.429	-	-	-	8.062	-
Sponsorinkomsten		296.500	161.500	135.000	-	-	-	-	-
Overige inkomsten		1.001.906	507.771	494.135	-	-	-	-	-
Indirecte opbrengsten		7.443.702	5.947.033	1.496.669	-	-	-	-	-
Totale opbrengsten		26.385.072	20.693.777	5.683.233	-	-	-	8.062	-
Subsidie OCW									
Onderdeel huren		3.762.621	3.080.366	355.035	-	28.785	-	-	298.435
Onderdeel exploitatiebijdragen		3.282.697	1.533.752	383.438	27.423	310.798	27.423	184.378	815.484
Onderdeel projectsubsidies		822.160	-	-	-	-	-	-	822.160
Subsidie gemeente		15.842	-	15.842	-	-	-	-	-
Overige subsidies/bijdragen									
Subsidies uit publieke middelen		534.555	389.110	97.278	2.187	24.787	2.187	14.705	4.301
Bijdragen uit private middelen		2.949.682	30.000	64.951	-	-	2.729.736	111.000	13.995
Bijdragen uit VSB-fonds		227.500	-	67.500	-	-	160.000	-	-
Totaal bijdragen		11.595.057	5.033.228	984.043	29.610	364.371	2.919.346	310.083	1.954.375
Totale baten		37.980.129	25.727.005	6.667.276	29.610	364.371	2.919.346	318.145	1.954.375
Lasten									
Salarislasten en inhuur		16.284.166	7.580.755	1.895.189	124.381	1.206.357	124.381	786.026	4.567.077
Afschrijvingen		2.348.648	1.157.510	287.072	1.755	20.961	1.755	22.372	857.224
Huisvestingskosten		7.445.807	5.514.009	866.282	-	38.300	-	-	1.027.217
Aankopen		1.007.684	-	-	-	-	1.007.684	-	-
Overige lasten									
Vaste Collectie		1.354.104	1.354.104	-	-	-	-	-	-
Tijdelijke presentaties		2.253.011	-	2.253.011	-	-	-	-	-
Collectiefunctie		263.452	-	-	114.895	142.836	5.722	-	-
Wetenschappelijke functie		295.049	-	-	-	-	-	295.049	-
Algemeen beheer		5.777.245	2.293.961	573.490	-	-	-	-	2.909.793
Totale lasten		37.029.165	17.900.338	5.875.043	241.030	1.408.454	1.139.541	1.103.447	9.361.312
Saldo uit gewone bedrijfsvoering		950.963	7.826.667	792.233	-	1.779.805	-785.302	-7.406.937	-
Saldo rente baten/-lasten		229.178	-	-	-	-	-	-	229.178
Mutatie aankoopfonds		-2.182.052	-	-	-	-	-2.182.052	-	-
Subtotaal		-1.952.874	-	-	-	-	-2.182.052	-	229.178
Saldo uit bedrijfsvoering		-1.001.911	7.826.667	792.233	-211.420	-1.044.083	-402.247	-785.302	-7.177.759
Toerekening algemeen beheer		-	-8.540.151	-864.454	230.693	1.139.262	-	856.891	7.177.759
Exploitatieresultaat		-1.001.911	-713.484	-72.221	19.273	95.179	-402.247	71.589	-

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Stichting Van Gogh Museum te Amsterdam

De in dit verslag opgenomen balans per 31 december 2011 en de staat van baten en lasten over 2011, zijn ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening 2011 van Stichting Van Gogh Museum. Wij hebben een goedkeurende verklaring verstrekt bij die jaarrekening in onze controleverklaring van 29 maart 2012.

De balans en de staat van baten en lasten bevat niet alle toelichtingen die vereist zijn op basis van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 640 'Organisaties zonder winststreven', en het Handboek Verantwoordingen Cultuursubsidies 2009-2012. Het kennisnemen van de balans en de staat van baten en lasten kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Van Gogh Museum.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de balans en de staat van baten en lasten, ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening, die is opgesteld in overeenstemming met de grondslagen zoals beschreven in de door ons gecontroleerde jaarrekening.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de balans en de staat van baten en lasten op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810 'Opdrachten op te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten'.

Oordeel

Naar ons oordeel is de balans en de staat van baten en lasten in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Van Gogh Museum per 31 december 2011.

Amsterdam, 29 maart 2012

Dubois & Co. Registeraccountants

Was getekend:
M. Karman/P.A.J.M. Bonants

De volledige jaarrekening kan op verzoek aan geïnteresseerden beschikbaar worden gesteld.

Strategisch Plan 2009-2014

In 2009 trad het nieuwe strategisch plan 2009-2014 in werking. De aanleiding hier voor was het aflopen van de laatste subsidieperiode van de Nederlandse overheid (2005-2008) en het daaraan gekoppelde beleidsplan van het museum. Met de ingang van een nieuwe beleidsperiode en een gewijzigd subsidiestelsel was ook het moment gekomen voor een nieuw strategisch plan voor het Van Gogh Museum. In dit plan is de missie van het museum opnieuw geformuleerd en daarmee verduidelijkt. In de visie wordt de gewenste situatie waar het museum naar streeft omschreven.

Missie

Het Van Gogh Museum maakt het leven en werk van Vincent van Gogh en de kunst van zijn tijd toegankelijk voor zoveel mogelijk mensen om hen te verrijken en te inspireren.

Visie

1. Het Van Gogh Museum is een van de meest gerespecteerde en meest toegankelijke musea ter wereld. Het is innovatief, toonaangevend, dynamisch, kwalitatief hoogstaand en professioneel in al zijn activiteiten.
2. Het Van Gogh Museum excelleert in:
  - a. het behoud en beheer van, het onderzoek naar, en de presentatie van de aan het Van Gogh Museum toevertrouwde kunst en objecten;
  - b. de verrijking van de collectie door nieuwe aanwinsten en bruiklenen.
3. Het Van Gogh Museum bereikt wereldwijd zoveel mogelijk mensen, ook niet-bezoekers, en bouwt een sterke band op met zijn publiek door het een inspirerende en verrijkende ervaring te bieden.
4. Het Van Gogh Museum beschikt over ruime middelen en steun en onderhoudt een breed nationaal en internationaal netwerk van partners.
5. Het Van Gogh Museum is een aantrekkelijke werkgever waar talent en ideeën zich binnen een professioneel uitdagende omgeving kunnen ontplooiën.

Deze visie zal invulling krijgen door het realiseren van de volgende zes strategische doelstellingen:

1. Wij willen een innovatief museum zijn.
2. Wij willen een breed toegankelijk museum zijn.
3. Wij willen in alle geledingen van het museum kwaliteit uitstralen.
4. Wij willen een uitgebreid netwerk van partners en steungevers opbouwen.
5. Wij willen een bezoek aan het Van Gogh Museum een inspirerende en verrijkende ervaring maken.
6. Wij willen een aantrekkelijke werkgever zijn.

In de komende jaren zullen deze doelstellingen de basis vormen voor de keuzes die het Van Gogh Museum gaat maken met betrekking tot het programma en activiteiten. Het volledige strategisch plan 2009-2014 is te vinden op www.vangoghmuseum.nl

In de loop van 2009 heeft het Management Team een aantal speerpunten geformuleerd waarop het museum zich in de komende jaren gaat richten: de herinrichting van de vaste collectie, de verdere ontwikkeling van het museum als kenniscentrum, het uitbouwen van het netwerk van partners en steungevers en de organisatorische ontwikkeling.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

De groeiende aandacht voor het milieu en maatschappelijk duurzaam ondernemen en de daarmee verbonden verwachtingen van museumbezoekers is een belangrijke ontwikkeling voor musea. Het Van Gogh Museum voelt als openbare, internationale en educatieve instelling een grote verantwoordelijkheid op dit gebied, die vraagt om een actieve houding.

In het Strategisch Plan 2009-2014 heeft duurzaamheid een plek gekregen die aansluit bij geformuleerde kernwaarde van het Van Gogh Museum als innovatief museum. De werkgroep de Groene Denktank is in 2010 van start gegaan om te ondersteunen en te participeren in de beleidsvorming op het gebied van duurzaamheid. Deze werkgroep is de grondlegger geweest voor het implementeren van een gedegen MVO beleid waar in 2011 de eerste aanzet voor is gegeven.

Het MVO beleid van het Van Gogh Museum is gebaseerd op drie pijlers:

- *People: respect voor mens en omgeving*
- *Planet: duurzaam en minimale milieubelasting*
- *Profit: verantwoordelijk omgaan met continuïteit*

Eerdere stappen in het kader van duurzaamheid waren al genomen. Voorbeelden zijn:

- *Door optimalisatie van de klimaatinstallaties is het energieverbruik met 20 % gereduceerd.*
- *Op het gebied van productontwikkeling worden duurzaamheidsbelangen meegenomen in de keuzes die gemaakt worden in het inkoopproces en selectie van leveranciers.*
- *Al het drukwerk van onze communicatie uitingen en boeken die wij zelf produceren is FSC gecertificeerd.*

Het streven voor 2012 is om voorbereidingen te treffen voor het BREEAM keurmerk.

Aanwinsten 2011

Félix Vallotton (1865-1925)

Ontwerptekening voor *Bougeons pas, c'est la femme du commissaire*
uit de prentenserie *Crimes et châtement*, 1902

Oost-Indische inkt, dekkende waterverf en zwart krijt op vergépapier, 34.9 x
25 cm, d1170 S/2011

Toen de van oorsprong Zwitserse kunstenaar Félix Vallotton in 1882 naar Parijs verhuisde, werd hij direct aangenomen op de prestigieuze en internationaal gerenommeerde École des Beaux-Arts. Hij heeft hier echter nooit een voet over de drempel gezet en sloot zich

aan bij de particuliere Académie Julian, waar hij zijn opleiding tot kunstenaar heeft genoten. Hoewel Vallotton aanvankelijk naar de Franse hoofdstad kwam om zich te ontwikkelen als schilder, was het zijn prentkunst die hem beroemd maakte bij het grote publiek. In de jaren negentig

van de negentiende eeuw verdiende Vallotton zijn geld met het maken van illustraties voor boeken en tijdschriften waarin hij veelal het Parijse stadsleven vastlegde, vaak met een sterke politiek-kritische ondertoon. Toentertijd werd de verbeelding van politieke thema's in de schilderkunst in principe nog niet geaccepteerd, maar in de prentkunst bestond hiertegen echter weinig aversie. Het waren met name de zwart-wit houtsneden van Vallotton die een sterk geëngageerde inhoud vertoonden, vaak op het karikaturale af.

In 1902 maakte Vallotton een serie kleurenlithografieën voor het Franse anarchistische tijdschrift *L'Assiette au Beurre*, waarin politieke en maatschappelijke vraagstukken aan de orde werden gesteld. Nummer 48 van *L'Assiette*, getiteld *Crimes et châtements*, bestaat uit drieëntwintig prenten waarop Vallotton op humoristische wijze verschillende misdaden en straffen in de straten van Parijs verbeeldt. Op de afbeelding *Bougeons pas, c'est la femme du commissaire* zien twee politieagenten een incident op straat gebeuren, maar in plaats van in te grijpen blijven zij verstopt achter een muur staan en fluisteren tegen elkaar: "Verroer je niet, het is de vrouw van de commissaris." Hiermee bekritiseert Vallotton de inconsequente handelwijze van de Parijse politie.

De ontwerptekening voor de prent *Bougeons pas, c'est la femme du commissaire* is een mooie toevoeging aan de collectie Vallottons die het Van Gogh Museum reeds in bezit heeft. Niet alleen biedt een dergelijke ontwerptekening inzicht in het maakproces van de lithografie, ook toont het de veelzijdigheid in het oeuvre van de kunstenaar. Vallotton gebruikte zwarte Oost-Indische inkt om zijn compositie op te zetten en kleurde het in met zowel aquarelverf als krijt om tot het ontwerp te komen dat hij uiteindelijk zou laten drukken.

Henri-Joseph Harpignies (1819-1916)

Landschap in de Bourgogne bij zonsondergang, 1883
dekkende waterverf op papier, 39.9 x 56.9 cm, d1169 S/2011

Ook Vincent van Gogh werkte met verschillende waterverftechnieken, waarvan de museumcollectie meerdere voorbeelden kent. Aquarellen van andere kunstenaars zijn echter minder goed vertegenwoordigd en zodoende vormt dit *Landschap in de Bourgogne bij zonsondergang* van Harpignies een mooie toevoeging aan de collectie van het Van Gogh Museum. Bovendien was Van Gogh een groot liefhebber van Harpignies' werk. In juni 1885 schrijft hij aan Theo: "O, die wijze, die nieuwe, die alles beter wetende lui van de nieuwe vooruitgang, die Harpignies kritiseren! Ik wed toch dat gij dat zelf ook niet uitstaan kunt." Wellicht doelt Van Gogh op critici die vonden dat Harpignies te conservatief was in zijn werkwijze. In tijden dat sterke stromingen als het Impressionisme, Fauvisme en Kubisme de kunstwereld domineerden, bleef Harpignies trouw aan zijn eigen stijl en leek hij ongevoelig voor dergelijke invloeden.

Toen de Franse schilder Henri-Joseph Harpignies op 27-jarige leeftijd zijn toetreding deed tot het atelier van landschapsschilder Jean-Alexis Achard (1807-1884), had hij nog geen enkele kunstenaarsopleiding gevolgd. Zonder enige ervaring maar met veel talent ontwikkelde Harpignies zich snel. Van 1853 tot 1912 exposeerde hij regelmatig op de Salon, waar hij meerdere onderscheidingen ontving, en hij behaalde internationale faam met zijn landschappen en stadsgezichten. Harpignies stond in de traditie van de School van Barbizon en werkte voornamelijk buiten. Alhoewel Harpignies gevestigd was in Parijs, schilderde hij daar maar weinig. Het meest productief was hij tijdens zijn vele reizen naar onder andere Italië, België, Nederland en Duitsland, maar ook binnen Frankrijk bezocht hij veel verschillende gebieden om op locatie te kunnen schilderen.

De aquarel *Landschap in de Bourgogne bij zonsondergang* uit 1883 is daar een fraai voorbeeld van en het frisse, heldere kleurgebruik is kenmerkend voor Harpignies' werk. De koele kleurtonen van de groene begroeiing en zilvergrijze wolkenlucht vormen een mooie tegenhanger met de warme gloed van de ondergaande zon, zonder een hard contrast te vormen. Dit komt onder andere door het gebruik van waterverf, dat de kleuren helder en zacht doet overkomen. Ondanks de enorme populariteit onder kunstenaars, werd de aquarel in Frankrijk tot ver in de negentiende eeuw nog gezien als een ondergeschikte kunstvorm. Pas in 1878 ontstond er de behoefte aan een aparte vereniging voor aquarellisten en werd de Société des Aquarellistes Français opgericht, die jaarlijks tentoonstellingen organiseerde. Harpignies sloot zich aan in 1882 en heeft dertien jaar lang met de Société geëxposeerd.

Johannes Hendrik Weissenbruch (1824-1903)*Landschap, ca. 1882-1903*

olieverf op paneel, 22.5 x 32.5 cm, s0523 N/2011

Johannes Hendrik Weissenbruch was een vooraanstaand kunstenaar binnen de Haagse School. Deze Nederlandse groep schilders verkozen het Hollandse landschap tot hun voornaamste onderwerp, waarbij zij de verbeelding van het licht en de sfeer van het landschap centraal stelden. Ook Weissenbruch schilderde het liefst de natuur buiten de stad in stemmige kleuren en losse penseelstreken. Het vastleggen van zijn persoonlijke impressie stelde hij boven een realistische weergave van de natuur. Vanaf de jaren 1870 trok Weissenbruch steeds verder weg van de stad Den Haag, op zoek naar nieuwe natuurgebieden die

als inspiratiebron konden dienen voor zijn schilderijen. Hij was vaak te vinden in de omgeving van Nieuwkoop en Noorden, waar hij tijdens zijn vele wandelingen het waterrijke polderlandschap optekende in zijn schetsboeken. Ondanks zijn reputatie als buitenmens, werkte Weissenbruch niet alleen maar in de openlucht; veel van zijn schilderijen kwamen in zijn atelier tot stand. Zoals een tijdschriftartikel uit 1892 Weissenbruchs manier van werken beschreef: “Doch het liefst werkte hij naar krabbels of teekeningen, waarin hij al het karakter van het landschap weet neer te leggen. ‘Ik droom daar de kleur in’, zegt hij.”

Weissenbruchs werkwijze komt goed tot uiting in het Landschap dat het Van Gogh Museum onlangs in de collectie heeft opgenomen. Met name de pasteuze wolkenlucht duidt er op dat de schilder lang aan dit werk heeft door gewerkt en eindeloos streken verf is blijven toevoegen om tot het uiteindelijke resultaat te komen. Hij speelt in vele tinten grijs met het licht, dat door het water wordt weerspiegeld. De begroeiing van het landschap is daarentegen eenvoudig gelaten en alleen de kerktoren rechts doorbreekt de beboste horizon. Het schilderij – dat is verworven voor de Rijkscollectie – zal worden geplaatst in De Mesdag Collectie in Den Haag, dat onder het beheer van het Van Gogh Museum valt. Net als Hendrik Willem Mesdag was Weissenbruch lid van de Haagse kunstenaarsvereniging Pulchri Studio, en Mesdag bezat ook enkele aquarellen van zijn collega-schilder. Dit *Landschap* is echter het eerste schilderij van Weissenbruch binnen De Mesdag Collectie en vormt zodoende een mooie toevoeging aan de verzameling. Bovendien sluit het werk goed aan bij de olieverschetsen die Mesdag verzamelde van landschapschilders uit de Haagse School.

Roderic O'Connor (1860-1940)*Paysage, 1893*

ets op papier, 26.3 x 21.5 cm, p2596 S/2011

In de jaren negentig van de negentiende eeuw was Roderic O'Connor internationaal een bekende prentkunstenaar. In deze ets van de Ierse kunstenaar is de invloed van Van Gogh duidelijk te zien: het vibrerende lijnenspel waaruit het landschap is opgebouwd herinnert aan Van Goghs Zuid-Franse landschappen met cipressen. O'Connor maakte zijn ets in Bretagne, dat

destijds een enorme aantrekkingskracht had op kunstenaars, onder wie Paul Gauguin, Emile Bernard, Armand Seguin en ook O'Connor. Zij waardeerden de onbedorven boerenbevolking en het ongerepte landschap en werkten regelmatig in het plaatsje Pont-Aven en de nabije omgeving. Het verwerven van werken van kunstenaars die worden gerekend tot

de School van Pont-Aven is een van de speerpunten binnen het verzamelbeleid van het Van Gogh Museum. Het museum bezat nog geen werk van O'Connor en wist met deze ets een fraai en representatief voorbeeld van O'Connors grafische werk te verwerven.

In de zomer van 1893 werkte O'Connor in het Bretonse Le Pouldu en maakte hij, aangemoedigd door Seguin, tenminste vijftientig etsen – het grootste deel van zijn grafische oeuvre. Hij richtte zich vrijwel volledig op het verbeelden van het landschap. Zijn prenten zijn directe interpretaties van het landschap zoals hij dat aantroef: hij bracht de voorstelling buiten meteen op de plaat aan en werkte deze uit in zijn atelier. Na de contouren te hebben aangegeven vulde hij in een ritmische beweging de vlakken in met een samenhangend, zich herhalend lijnenspel. De op Van Gogh geïnspireerde lijnvoering is wat O'Connor onderscheidt van de meeste Pont-Avenkunstenaars.

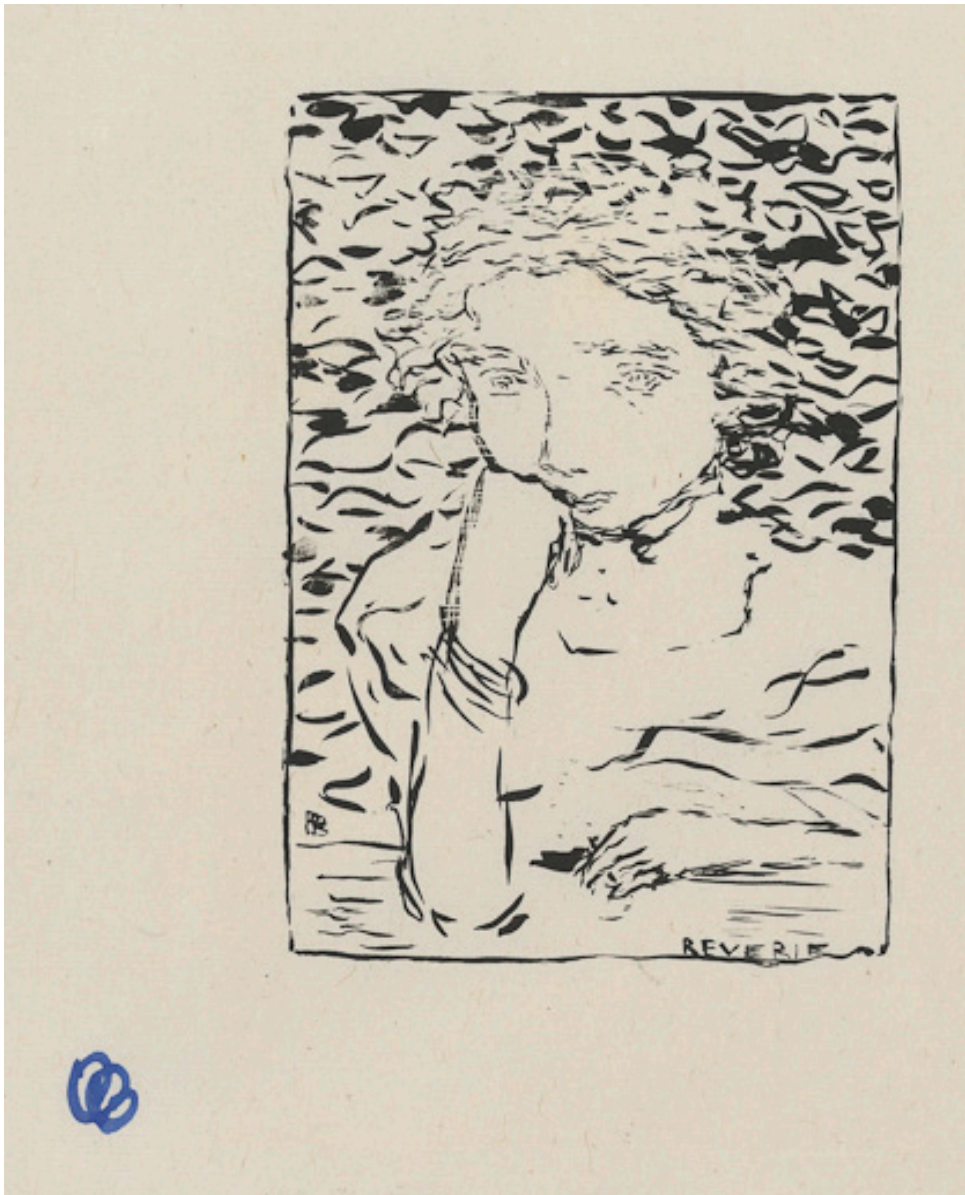
De prent werd uitgegeven als deel van een luxe-uitgave van *L'Ymagier*, een symbolistisch tijdschrift met originele grafiek waarvoor ook Gauguin en Bernard prenten maakte. Op deze manier werd kunst – zonder tussenkomst van een kunsthandelaar – verspreid onder een kunstminnend publiek. O'Connor drukte zijn prenten slechts in kleine oplage af en bracht de inkt bij elke afdruk net iets anders aan zodat de tonaliteit per afdruk verschilt. Hoe hoog de oplage van deze ets was, weten we niet, maar tegenwoordig zijn er nog maar vier exemplaren bekend.

Pierre Bonnard (1867-1947)

Verzamelaarseditie van de prentenserie *Petites scènes familières*, 1893
negentien lithografieën op Chinees papier,
p2593.001-020 S/2011

Reverie uit de prentenserie *Petites scènes familières*

In een tijd waarin bladmuziek eenvoudig via internet kan worden gedownload, zal het velen verbazen dat bladmuziek in de late negentiende eeuw vaak werd geïllustreerd door gerespecteerde kunstenaars, van wie sommigen uitgroeiden tot iconen. Voor de kunstenaar betekende het brood op de plank en,

vanwege de relatief hoge oplage, een opstapje naar meer bekendheid. Bovendien was het een manier om te breken met de traditionele indeling in hoge en lage kunst, en om over de grenzen van de eigen discipline heen te kijken en samen te werken met musici, dichters en theatermakers – bladmuziek als een arena

voor artistiek experiment! Geen wonder dat ook Pierre Bonnard als beginnend kunstenaar zich graag op dit gebied wilde manifesteren.

Het Van Gogh Museum heeft ruim honderd lithografieën van de kunstenaar, waaronder vrije grafiek – prenten die als kunstwerk werden verkocht aan een kunstminnend publiek – en gebruiksgrafiek, zoals affiches, theaterprogramma's en bladmuziek. Van de vele ontwerpen die Bonnard met het oog op bladmuziek maakte, werd slechts een aantal ook daadwerkelijk uitgegeven. Een belangrijk deel hiervan ontstond in samenwerking met zijn zwager, de componist Claude Terrasse (1867-1923), zo ook het album *Petites scènes familières*, met negentien miniatures – korte muziekstukken – en evenzoveel gelithografeerde penseeltekeningen. Het doel van het album was het oproepen van de sfeer van het alledaagse leven in huis en op straat, destijds populaire motieven. Volgens Bonnard was het de kunst om het bijzondere te zien in het alledaagse, en om emoties op te roepen met de meest bescheiden taferelen. De op het eerste gezicht frivole scènes staan dan ook symbool voor grotere begrippen als ouderlijke tederheid, melancholie, angst, reflectie en humor. De golvende lijnen en grillige penseelstreken echoën op treffende wijze de sfeer en cadans van de bijbehorende muziekstukken.

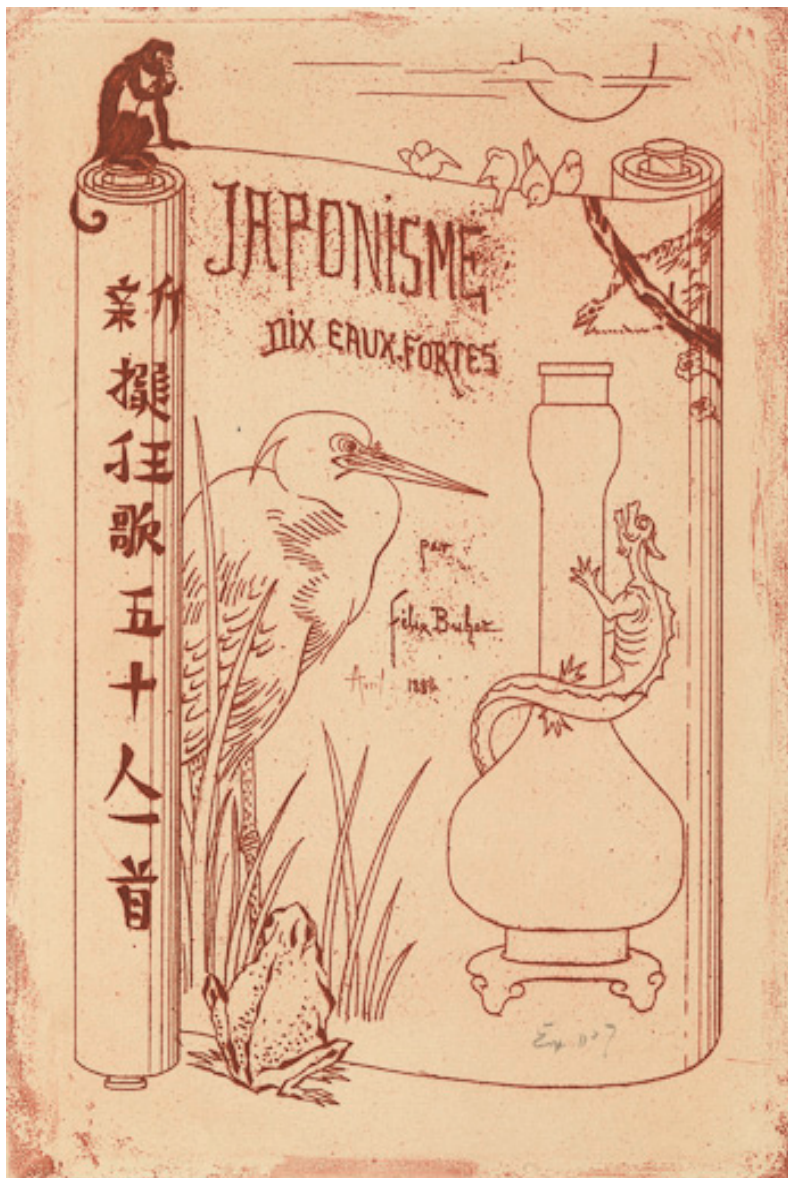
Het Van Gogh Museum bezat reeds een exemplaar van dit muziekboek en verwierf in 2011 ook een zeldzame, complete set losse lithografieën zónder notenschrift uit de nalatenschap van de familie Terrasse. Het kwam eind negentiende eeuw veel voor dat dergelijke artistiek hoogwaardige illustraties ook als autonome kunstwerken in beperkte oplage (in dit geval twintig) werden aangeboden via de kunsthandel. Het museum wil graag inzicht geven in deze praktijk door van één werk zowel de gebruiksversie als de zogenaamde verzamelaarseditie te verwerven.

Félix Buhot (1847-1898)

Prentenserie *Japonisme*, 1874-1885

tien etsen (deels met aquatint) op papier, p2602.001-010 S/2011

Omslag uit de prentenserie *Japonisme*

Félix Buhot was één van de belangrijkste experimentele etskunstenaars uit de tweede helft van de negentiende eeuw en maakte zo'n 190 prenten in totaal. Hij zag het als een medium om unieke kunstwerken te creëren en streefde ernaar elke afdruk een eigen karakter te geven – hij noemde zijn etsen schilderijen op koper. Buhots prenten verbeelden aspecten

van het dagelijks leven, landschappen en wisselende weersomstandigheden, en hij plaatste vaak decoratieve en/of verhalende randen – zogenaamde remarques – rondom zijn voorstellingen. Voor één prent gebruikte hij vaak uiteenlopende etstechnieken als aquatint, droge naald en roulette, en ook koos hij heel bewust zijn papier en (gekleurde) inkten. In de

collectie van het museum bevonden zich reeds een aantal fraaie voorbeelden van Buhots geraffineerde etstechniek en zijn stedelijke motieven. In 2011 kwam een groot aantal Buhotprenten op de markt wat een mooie kans was om de collectie aan te vullen tot een representatief overzicht van zijn veelzijdige oeuvre, zowel qua motiefkeuze als qua techniek en materiaalgebruik.

Behalve vier zelfstandige prenten werd de tiendelige serie *Japonisme* aangekocht, waarmee Buhot destijds debuteerde op de Parijse Salon. De serie verbeeldt objecten uit de collectie van Philippe Burty (1830-1890), één van de grootste pleitbezorgers van het japonisme. Burty, die de term japonisme introduceerde, schreef erover in tijdschriften en hij legde een indrukwekkende verzameling Japanse (kunst)objecten aan. Om de bekendheid en kennis van zijn collectie te vergroten, vroeg Burty aan Buhot de prentenserie *Japonisme* te maken. De serie sluit mooi aan bij andere japonistische werken in de collectie van het Van Gogh Museum; in de collectiepresentatie *Oost-west: Japan en japonisme*, die dit jaar in het museum plaatsvond, nam de serie dan ook een centrale positie in.

Maurice Denis (1870-1943)

Le reflet dans la fontaine vier proefdrukken en een definitieve afdruk uit het prentenalbum *L'Album d'estampes originales de la Galerie Vollard*, 1897, vier proefdrukken en een definitieve afdruk kleurenlithografie op papier, 57.1 x 43.5 cm, p2603-p2607 S/2011

Om de voortgang te bewaken en het proces waar nodig bij te sturen werd er door de drukker van prenten regelmatig proefdrukken gemaakt. Het Van Gogh Museum verzamelt deze proefdrukken om het drukproces en de artistieke afwegingen die daarmee gepaard gingen te kunnen onderzoeken en tonen. Het afgelopen jaar wist het museum meerdere fraaie proefdrukken te verwerven van prenten waarvan reeds een definitieve afdruk in de collectie was. Een set van vier proefdrukken en een definitieve afdruk van Denis' *Le reflet dans la fontaine* laat heel mooi de stappen in het productieproces van een kleurenlithografie zien, van sleutelsteen in zwart-wit tot uiteindelijke prent in vijf kleuren. Voor een kleurenlithografie is per kleur een aparte

steen nodig (al kunnen ook mengtinten worden verkregen door twee kleuren over elkaar heen te drukken) en het proces begint doorgaans met een ontwerp-tekening die op steen wordt vertaald. Een afdruk in zwart van deze zogenaamde sleutelsteen diende vaak ter beoordeling van het ontwerp en de licht-donkerverhouding in de voorstelling, zoals Denis' sleutelsteen laat zien. In de volgende stappen is te zien hoe de kunstenaar de kleuren bepaalde en op het laatst de details toevoegde. Proefdrukken waarin met gekleurd krijt of potlood is gewerkt dienden als experiment voor de kunstenaar of waren ter instructie van een drukker. Een andere vorm van instructie was het schrijven van commentaar op een proefdruk.

Pierre Bonnard (1867-1947)

Proefdruk voor *Coin de rue vue d'en haut* uit de prentenserie *Quelques aspects de la vie de Paris*, 1899 kleurenlithografie met gekleurd krijt en aantekeningen in potlood op velijnpapier, 52.2 x 38.2 cm, p2560 S/2011

Het museum kocht een fraai voorbeeld van zo'n geannoteerde proefdruk aan: Bonnards *Coin de rue vue d'en haut*, uit de serie *Quelques aspects de la vie de Paris* die het museum reeds in de collectie had. Bonnard werkte voor deze serie samen met de drukker Auguste Clot (1858-1936). In de proefdruk bracht de kunstenaar met gekleurd krijt meer kleur aan (met name roodbruin) en noteerde hij in de marge aanwijzingen voor de drukker. Zo is links te lezen 'limiter le jaune' (geel beperken), doelend op de onderkant van de gevel centraal in het beeld, die in de uiteindelijke afdruk inderdaad minder fel van kleur is. Waarschijnlijk kreeg de kunstenaar een proefdruk thuis afgeleverd en liet hij de drukker door middel van de annotaties weten welke aanpassingen er gewenst waren. Zo'n proefdruk illustreert de nauwe samenwerking tussen kunstenaar en drukker, zoals die destijds beoogd was bij de totstandkoming van de zogenaamde estampes originales – prenten die bedoeld waren als zelfstandig kunstwerk en niet als reproductiemiddel.

Édouard Vuillard (1868-1940)*De bof*, c.1892-1893

olieverf op karton, 20 x 24 cm, s521S/2011

In 2000 verwierf het Van Gogh Museum een grote groep Franse grafiek uit de periode 1890-1905 waarin het werk van Édouard Vuillard goed vertegenwoordigd is. Met de aankoop van *De Bof* is de museumcollectie voor het eerst uitgebreid met een schilderij van deze kunstenaar. Het toont het interieur van het appartement dat Vuillard met zijn

moeder en zus Marie deelde aan de Place Vintimille in Parijs. Marie is in profiel afgebeeld met haar armen langs de zijkant van haar lichaam. Om haar hoofd heeft zij een lap gebonden waarmee de titel van dit schilderij wordt verklaard: Vuillards zus heeft de bof. Dit schilderij is afkomstig uit de periode die beschouwd wordt als Vuillards belangrijkste tijd

als avant-gardekunstenaar, waarin hij erin slaagde een zeer persoonlijke beeldtaal te ontwikkelen. Hij schilderde suggestieve, soms nauwelijks gedefinieerde interieurscènes, met de vrouwen en een enkele man uit zijn familie in hun dagelijkse context. De voorstelling bouwde hij op uit kleurvlakken afgewisseld met overdadige patronen, veelal in een losse toets, en maakte daarbij geen onderscheid tussen de weergave van interieur en personen. Op exemplarische wijze toont *De Bof* Vuillards typerende spel van verschillende decoratieve patronen en het daarmee samenhangende vervreemdende effect. Zo wordt de scène verlicht door een raam met een gietijzeren raster aan de rechterkant. Het schema van ijzer en licht laat Vuillard terugkomen in de witte lap met donkere stippen die Marie om haar hoofd heeft gebonden, en in het gordijn aan de linkerkant van de compositie. Bijzonder aan dit werk is dat het niet later gevernist is, en daarom nog steeds het authentieke, matte verfoppervlak heeft zoals Vuillard dat bedoelde.

Henri de Toulouse-Lautrec (1864-1901)

De Spaanse danseres, c. 1883-1885
olieverf op doek, 61 x 50 cm, s522 N/2011

Affiche voor de artieste May Milton, 1895
kleurenlithografie op velijnpapier, 88.4 x 69.2 cm, p2634 S/2011

Eén van de meest typerende onderwerpen in Toulouse-Lautrecs oeuvre zijn de vrouwelijke artiesten die hij trof in de door hem frequent bezochte Parijse uitgaansgelegenheden. Dit schilderij van een operaballerina, dat de geografische verwijzing in de titel waarschijnlijk dankt aan de zwarte toreadorhoed in de voorgrond van de compositie, is hier een vroeg voorbeeld van. Toulouse-Lautrecs kenmerkende visuele taal - grote, heldere kleurvlakken en strakke omtreklijnen - en abrupte afsnijdingen die zijn latere werk kenmerken, ontbreken in *De Spaanse danseres* nog.

In plaats daarvan laat het werk een jonge Toulouse-Lautrec zien ten tijde van zijn leertijd op het atelier van Fernand

Cormon, waar hij in 1886 Vincent van Gogh zou leren kennen. Geïnspireerd door het werk van Edgar Degas en Jean-Louis Forain kiest Toulouse-Lautrec hier voor een traditionele compositie; hij beeldt de gracieuze danseres ten voeten uit. Het werk is opgebouwd uit transparante verflagen en een zichtbare, schetsmatige toets. Net als Édouard Vuillards *De bof* was ook dit schilderij overeenkomstig de wensen van de kunstenaar niet gevernist, wat het werk een matte, en destijds moderne, uitstraling gaf.

Dit vroege schilderij van Toulouse-Lautrec kon op een bijzondere manier aan de collectie van het Van Gogh Museum worden toegevoegd. Door toepassing van de kwijtscheldingsregeling Successiewet

werd het via de erfgenamen van de voormalige eigenaar W.O. Koenigs verworven voor de Rijkscollectie. Deze plaatste het op verzoek van de erfgenamen in het Van Gogh Museum. Door deze schenking komt het aantal schilderijen van deze voor Van Gogh zo belangrijke tijdgenoot in de museumcollectie op drie. Tevens heeft het Van Gogh Museum in 2011 een mooi exemplaar van Toulouse-Lautrecs affiche voor een optreden van de Engelse danseres May Milton weten te verwerven.

Albert Besnard (1849 - 1934)

Acht prenten uit de serie *La femme*, 1886-87
etsen op vergépapier, p2611, p2625-p2631 S/2011

*L'apothéose**Le flirt**Le viol*

De gewone, onbemiddelde vrouw had het doorgaans niet makkelijk tijdens het fin de siècle. Om een comfortabel bestaan voor zichzelf op te bouwen, moest ze keihard vechten en de verleiding om van het kuise pad af te wijken was groot. Albert Besnard wijdde een suite van twaalf etsen aan haar beproevingen met de toepasselijke titel *La femme*. Als ondertitel dacht hij aan “rijk of arm: pleziertjes, fouten en momenten van smart”, waarmee hij benadrukte dat de zoektocht naar materiële welvaart het levenspad van dergelijke vrouwen grotendeels bepaalde.

Besnard bouwde zijn suite op als een verhaal dat al bladerend van prent naar prent ‘gelezen’ moest worden en volgde hierbij het patroon van groei, bloei, verval en ondergang dat ook in de eigentijdse naturalistische literatuur van bijvoorbeeld Émile Zola vaak werd gebruikt. Onduidelijk is of we naar de lotgevallen van een enkele vrouw kijken, of naar een beschouwing op de vrouw in het algemeen.

Aanvankelijk gaat het de vrouw goed af: ze wordt verliefd, krijgt een kind en geniet een zeker wereldlijk succes, maar de ramspoed treedt al snel toe met armoede, het ziekbed en sterven van haar kind, een verkrachting, de val naar prostitutie en uiteindelijk de onafwendbare zelfmoord.

De kunstenaar legde voor een man van zijn tijd opvallend veel empathie aan de dag voor de specifieke lijdensweg van de vrouw en veroordeelde haar niet zo sterk als veel van zijn tijdgenoten zouden doen. Dit blijkt onder meer uit *L'apothéose*, waarin Besnard de vrouw, met haar gepijnigde hart in handen, genade schonk en op een wolkje richting hemel stuurde. Op de prenten *Le flirt* en *Le viol* is bovendien te zien dat hij de mannen als aanstichters van de zonde aanwees. In beide prenten maakte hij een visuele tweedeling tussen duisternis en licht, schuld en onschuld, waarbij een man met grove trekken de kwade verleiding belichaamde en een

elegante, sierlijke vrouw het hulpeloze slachtoffer.

Deze grafische contrasten zijn uitgevoerd in een fantastische etstechniek, die Besnard tot in de finesses beheerste. Hoewel de grote, monumentale prenten dus ‘gelezen’ moesten worden, functioneren ze tegelijkertijd als zelfstandig te bewonderen belles épreuves. De serie geldt dan ook als een van de hoogtepunten van de prentrevolutie die tijdens het fin de siècle plaatsvond. Enkele prenten uit de suite waren al aanwezig in het museum, twee zijn zelfs afkomstig uit de grafiekcollectie van Vincent en Theo van Gogh zelf. Met de aankoop van nog eens acht prenten uit de serie, waaronder twee verschillende staten van *Le Viol*, kan het tragische, maar fascinerende verhaal van *La femme* bijna van begin tot einde worden verteld.

Édouard Manet (1832-1883)*Fleur Exotique*, 1863

ets en aquatint op chine collé op velijnpapier, 33 x 27 cm, p2620 S/2011

Édouard Manet geldt als een van de belangrijkste voorlopers van de prentage die in het laatste decennium van de negentiende eeuw woedde in Parijs. Waar vele kunstenaars rond de jaren negentig de uiteenlopende mogelijkheden van het prentmedium ontdekten, werd Manet al rond 1860 door schilder en etser Félix Bracquemond gestimuleerd om zich naast het schilderen te wijden aan de ets en de lithografie. Hoewel zijn benadering relatief traditioneel was en hij zijn prenten veelal aan zijn schilderijen relateerde, was Manet zowel technisch als in de vrije interpretatie van zijn modellen zeer innovatief. In 1868 vroeg criticus en verzamelaar Philippe Burty hem om een bijdrage voor de uitgave *Sonnets et Eaux-Fortes*, een boek waarin dertig gedichten werden vergezeld van prenten gemaakt door eigentijdse kunstenaars als Corot, Jongkind, Daubigny, Millet en Bracquemond. Manet leverde als illustratie voor Armand Renauds gedicht *Fleur Exotique* deze prent van een jonge Spaanse vrouw. Hoewel gedicht en prent dus samen gepubliceerd werden, is de overeenkomst tussen beide slechts in de titel te vinden. De traditionele kledij en het postuur van de vrouw vormen eerder een directe verwijzing naar Goya's prent *Bellos Consejos*, iets wat zeer past in de Spaanse thematiek die Manet gedurende de jaren zestig in zijn werk tentoonspreidt. Ook technisch is de prent een knap staaltje werk: Manet combineerde de strakke, donkere etslijnen in de kleding van de vrouw met een zachte, haast wollig aandoende achtergrond in aquatint, wat een prachtig contrast oplevert. Een jaar na de publicatie in Burty's uitgave, stelde Manet de prent samen met vier andere etsen tentoon als autonoom werk. De prent was daarmee een geslaagde combinatie van illustratie en artistieke vrijheid, en fungeerde als vroeg boegbeeld voor de boekillustratie als succesvol medium voor eigentijdse kunstenaars.

Overzichten

Organisatie

Raad van Toezicht en Vincent van Gogh Stichting

Raad van Toezicht

Mevrouw drs. T.A. (Trude) Maas-de Brouwer
Voorzitter (benoemd tot september 2012)

De heer prof. J. (James) Cuno
Lid (herbenoemd tot maart 2013)

President and CEO The J. Paul Getty Trust

De heer drs. P. (Peter) Tieleman
Penningmeester (benoemd tot oktober 2013)

Senior partner en lid van Global Board PricewaterhouseCoopers

De heer prof. dr. R.H. (Robbert) Dijkgraaf
Lid (benoemd tot mei 2013)

*President Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en
Universiteitshoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam (UVA)*

Mevrouw mr. A.J. (Joanne) Kellermann
Lid (benoemd tot mei 2014)

Directeur De Nederlandsche Bank

Vincent van Gogh Stichting

Mevrouw mr. B. (Barbara) Vroom-Cramer
Voorzitter

Mevrouw drs. J. (Jantine) van Gogh
Bestuurslid

Mevrouw mr. M. (Marjolijn) de Vries - van Gogh
Bestuurslid

De heer ir. A.P.M. (Sander) Bersee
Bestuurslid

Organisatie

Medewerkers

	van	tot		van	tot
Directie					
A.C. Rüger, <i>Directeur</i>			E. Smit, <i>Stagiaire</i>	01-04	31-07
F. van Koetsveld, <i>Zakelijk Directeur</i>			M.I. Takens, <i>Stagiaire</i>		31-01
V.W. van Gogh, <i>Advisor to the board</i>			Collectiebeheer		
R.L. Manger Cats, <i>Directiesecretaris</i>		31-03	M.E. Otte, <i>Afdellingshoofd Collectiebeheer</i>		
E.M.M. Schieveld, <i>Directiesecretaris</i>	16-08		V.L. van Wijngaarden, <i>Management Assistent</i>	01-11	
M.L. van Bentum, <i>Management Assistent</i>	01-09		F.C. Stive, <i>Technisch Documentalist</i>		
R.L.I. de Koff, <i>Management Assistent</i>			E. Hendriks, <i>Senior Restaurator</i>		
J. Swachten, <i>Controller a.i.</i>			R.J.M.O. Boitelle, <i>Restaurator</i>		
F.A.J.M. de Haas, <i>Beleidsmedewerker</i>			J.M.A. den Brok, <i>Restaurator</i>	01-12	
Projectbureau					
R.L. Manger Cats, <i>Hoofd Projectbureau</i>	01-04		D. Ormond, <i>Restaurator</i>		
S. Sprenger, <i>Project Assistent</i>	01-07		K. Pilz, <i>Restaurator</i>		
M.C.L.R. van Kemenade, <i>Projectleider</i>	01-12		J. Buck, <i>Mzw. conservering en inrichting presentaties</i>	01-02	
M.J. Uildriks, <i>Projectleider</i>	01-07		S. Leggewie, <i>Mzw. conservering en inrichting presentaties</i>	01-03	
R. Bruin, <i>Projectleider Tentoonstellingen</i>			S. Taal, <i>Mzw. conservering en inrichting presentaties</i>		
M. Mogendorff, <i>Management Assistent</i>			E. Zwart, <i>Mzw. conservering en inrichting presentaties</i>		A.P.M.
M. Schoen, <i>Management Assistent</i>			Nikken, <i>Coördinator inrichting presentaties</i>		
Museale Zaken					
N.F. Eltink, <i>Hoofd Collecties a.i.</i>		15-06	E.S. de Jong, <i>Depotbeheerder</i>		
N.F. Eltink, <i>Sectormanager Museale Zaken</i>	16-06		M.E.C. Peereboom, <i>Manager Digitalisering</i>		30-06
Kunst					
C.W.M. Stolwijk, <i>Hoofd Kunst</i>			M.L. Gerritsen, <i>Coördinator Fotostudio</i>	01-06	
F. Haanen, <i>Management Assistent</i>			M.J.J. Tromp, <i>Beeldbewerker</i>		
M.T. Blok, <i>Management Assistent</i>			Registratie		
J.C.A. Luijten, <i>Senior Onderzoeker</i>			K. Berends, <i>Hoofd Registratie a.i.</i>	16-04	15-09
J.L. van Tilborgh, <i>Senior Onderzoeker</i>			F. Kanaan, <i>Hoofd Registratie</i>		30-04
J.C. Klarenbeek, <i>Onderzoeker</i>	28-02		A.H. Kok, <i>Hoofd Registratie</i>	16-09	
T. Meedendorp, <i>Onderzoeker</i>			M.G. Beckers, <i>Registrar</i>	01-09	
F. Roos Rosa de Carvalho, <i>Onderzoeker</i>			K. Berends, <i>Registrar</i>	16-09	
R.H.D.E. Zwikker, <i>Onderzoeker</i>			M.M. Kilburn, <i>Registrar</i>		30-09
R. Suijver, <i>Junior Onderzoeker</i>			A.H. Kok, <i>Registrar</i>		15-09
M.G. Koelewijn, <i>Projectadviseur</i>	07-06	30-08	S.M.C. Patijn, <i>Registrar</i>	02-05	
M.F.T.M. Hageman, <i>Onderzoeksdokumentalist</i>			B.F. Burdzik, <i>Administratief Medewerker Registratie</i>	15-11	
S.J. Pabst, <i>Onderzoeksdokumentalist</i>			Bibliotheek & Documentatie		
L.S.A. Prins, <i>Documentalist</i>	17-10		T.H. Meesters, <i>Hoofd Bibliotheek & documentatie a.i.</i>	16-03	31-12
E.M.T. Becker, <i>Hoofdconservator Tentoonstellingen</i>			A.C.G. Vriend, <i>Hoofd Bibliotheek & documentatie</i>		
N.K. Bakker, <i>Conservator Tentoonstellingen</i>			I.G.M. Cael, <i>Medewerker Bibliotheek</i>		
M.E. van Dijk, <i>Conservator</i>			A.D. Homan, <i>Medewerker Bibliotheek</i>		
L.A.M. Jansen, <i>Conservator</i>			J.A. Timmermans, <i>Medewerker Bibliotheek</i>	01-06	
M. Vellekoop, <i>Conservator</i>			M. Coucke, <i>Documentalist</i>		
M. Jooren, <i>Assistent Conservator</i>			Educatie		
S. Veldink, <i>Assistent Conservator</i>			C.E. Kasteelen, <i>Hoofd Educatie a.i.</i>		05-02
J.L. de Fouw, <i>Stagiaire</i>		31-01	M.H.J. de Vet, <i>Hoofd Educatie</i>		
M.H.G. van 't Klooster, <i>Stagiaire</i>	01-02		T.L. Klijnman, <i>Management Assistent</i>		
J. van der Krans, <i>Stagiaire</i>	01-05	22-08	J.M. van Schaik, <i>Teammanager Educatieve Activiteiten</i>		
F. Pansters, <i>Stagiaire</i>	01-09	23-12	A. Houter, <i>Assistent Teammanager Educatieve Activiteiten</i>	01-07	
			R. van Blerk, <i>Educator</i>		
			A.C. Blokland, <i>Educator</i>		
			M.C. van Kregten, <i>Educator</i>		
			A.J.V. Quarles van Ufford, <i>Educator</i>		

MEDEWERKERS

	van	tot		van	tot
M.J. Uildriks, <i>Educator</i>		30-06	Bezoekersservice		
E.E. Kennedy, <i>Coördinator Publieksactiviteiten</i>	16-01		C.H. Breedveld, <i>Hoofd Bezoekersservice</i>	01-09	
S.M. McCreddie, <i>Programmeur vrijdagavonden</i>			C.E. Kasteelen, <i>Hoofd Bezoekersservice a.i.</i>	14-02	14-09
J.A. Goes, <i>Museumdocent</i>			C. Passenier, <i>Teammanager Garderobe</i>	11-10	13-12
A. Houter, <i>Buscoördinator</i>		30-06	R.G. Alamakee, <i>1e Medewerker Garderobe</i>		30-11
E.F.L. de Visser, <i>Stagiaire</i>	01-09		D. Dotulung, <i>1e Medewerker Garderobe</i>		
S. Wijngaards, <i>Stagiaire</i>	05-09		E. Meinster, <i>1e Medewerker Garderobe</i>		31-10
			M.J.W. Verweij, <i>1e Medewerker Garderobe</i>		31-10
			F.N. Klinkenberg, <i>Garderobe medewerker</i>	01-04	
			T. Kok, <i>Garderobe medewerker</i>		28-02
Publiekszaken			J.A.W. Martens, <i>Garderobe medewerker</i>	01-09	
B. van Wezel, <i>Sectormanager Publiekszaken a.i.</i>	01-02		L.A. Mejino, <i>Garderobe medewerker</i>		31-08
A. Jellinghaus, <i>Management Assistent</i>			S.L.E. Pander, <i>Garderobe medewerker</i>	01-09	
			D. Smolders, <i>Garderobe medewerker</i>		28-02
Marketing			C.J. Zijm, <i>Garderobe medewerker</i>	01-09	
L.A.P. Deliance, <i>Hoofd Marketing a.i.</i>			A. da Costa Fernandes, <i>Teammanager Kassa</i>		
M.C.B. Bakker, <i>Medewerker Marketing</i>	29-06		L. van Amstel, <i>Kassier</i>		
M. van Geem, <i>Medewerker Trade Marketing & Sales</i>			M. Banadji, <i>Kassier</i>		
M. Maks, <i>Projectmedewerker Marketing</i>		28-02	G.M. Borgers, <i>Kassier</i>		31-12
L.A.H. van de Wiel, <i>Medewerker Trade Marketing & Sales</i>			P. de Jong, <i>Kassier</i>		
M.R. Wolff, <i>Medewerker Trade Marketing & Sales</i>			A. Kammerstetter, <i>Kassier</i>		
G. Hakkers, <i>Stagiaire</i>		28-01	S.E. Klinkenberg, <i>Kassier</i>		
N.C. Kütthe, <i>Stagiaire</i>	15-02	14-08	J.J.A. Slingerland, <i>Assistent Teammanager</i>		
			M.A. Vos, <i>Kassier</i>		
Communicatie			Y.M.S. Hovius, <i>Teammanager Informatiebalie</i>		
H.G.A. Vandamme, <i>Hoofd Communicatie</i>		30-11	C. di Gazar, <i>Medewerker Informatiebalie</i>		
J.M.W. Fluyt, <i>Hoofd Communicatie</i>			E.C. van der Linde, <i>Medewerker Informatiebalie</i>		
A. Wisseborn, <i>Management Assistent</i>		30-06	J.M. Pattiselanno, <i>Medewerker Informatiebalie</i>		
L.K. Olijslager, <i>Management Assistent</i>			S.M. Speelman, <i>Medewerker Informatiebalie</i>		
M.J. Blankman, <i>Coördinator Interne Communicatie</i>			M.C. Tabor, <i>Medewerker Informatiebalie</i>		
S. Blaas, <i>Medewerker Interne communicatie a.i.</i>	27-10				
B. Brian, <i>Huisstijlmanager a.i.</i>	09-05				
A.E. Lagendijk, <i>Huisstijlmanager</i>		16-05	Publicaties		
E. Biesiot, <i>Persvoorlichter</i>	01-12		S.C.X. Bogman, <i>Hoofd Publicaties</i>		
N. Bos, <i>Persvoorlichter</i>			G. Klazema, <i>Bureauredacteur</i>		
I. Looijmans, <i>Persvoorlichter a.i.</i>			B. Klaasse, <i>Redactie-assistent</i>	15-08	
C.L. Denekamp, <i>Medewerker Communicatie</i>			M. Boeve, <i>Stagiaire</i>	06-09	
C.A. Witte, <i>Medewerker Communicatie</i>					
D.H.H.M. Hoijing, <i>Medewerker Communicatie</i>		28-02	Commerciële zaken		
W. Kevenaar, <i>Medewerker Press office</i>		28-02	C.J. Krelekamp, <i>Hoofd Commerciële Zaken</i>		
L. Snoek, <i>Medewerker Press office</i>	11-06		R.C. Hogerwerf, <i>Management Assistent</i>		14-07
E.K. Schreurs, <i>Medewerker Digitale Communicatie</i>			T. Nguyen, <i>Management Assistent a.i.</i>	26-07	
C.L. Bosman, <i>Medewerker Digitale Communicatie</i>	14-03		A. Geerlings, <i>Medewerker Ticketing</i>		
			S.L. Bokkers, <i>Accountmanager</i>		31-12
			S.G. Feitsma, <i>Productmanager</i>		
Fondsenwerving & Evenementen			W. v.d. Kolff, <i>Management Assistent a.i.</i>	22-07	30-11
J.F. Rutten-Jaspers, <i>Hoofd Fondsenwerving & Evenementen</i>			I. Reesing, <i>Medewerker Productontwikkeling</i>		
M.J.I. Norbart, <i>Hoofd Private Fundraising</i>		31-03	G.P. Slingo, <i>Visual Merchandiser</i>	01-08	
E.M. Boks, <i>Senior Accountmanager Private Fundraising</i>	01-10		C.M. de Bie, <i>Medewerker Inkoop</i>		
I.C. Hegeman, <i>Accountmanager Evenementen</i>	16-07		S.P. van der Schoot, <i>Medewerker Inkoop</i>		
C.C.C. van Veersen, <i>Accountmanager Relaties</i>		01-02	M.M. Zwetsman, <i>Medewerker Inkoop drukwerk</i>		
H.H. Hueber, <i>Accountmanager Evenementen</i>		30-06	R.A.M. Weddepohl, <i>Medewerker Logistiek Inkoop</i>		
O. Schepens, <i>Accountmanager Evenementen</i>					

	van	tot		van	tot
D.P. O'Connor, <i>Manager Museumwinkels</i>			J.G. Knol, <i>Medewerker Museumshop</i>		30-09
M.G. Jelsma, <i>Beheerder office</i>			C.A.I. van der Meer, <i>Medewerker Museumshop</i>		30-06
A.G.A.M. van Loon, <i>Beheerder office</i>			J.M. Mulder, <i>Medewerker Museumshop</i>		
N. Mansvelt, <i>Beheerder office</i>			Y.M. Tse, <i>Medewerker Museumshop</i>		
M.W. Benner, <i>Beheerder Museumwinkel</i>		31-08	L.H. Yudo, <i>Medewerker Museumshop</i>		
R. Hoetmer, <i>Beheerder Museumwinkel</i>			R.C. Hogerwerf, <i>Teammanager Beeldbank</i>	15-07	
T.A.A. Ooteman, <i>Beheerder Museumwinkel</i>			M.C. Wissink, <i>Teammanager Beeldbank</i>		11-01
N.P.D. Holsbergen, <i>Beheerder Museumshop</i>		30-04	M.L. Gerritsen, <i>Medewerker Beeldbank</i>		31-05
R.B. Huysmans, <i>Beheerder Museumshop</i>			F. Gutter, <i>Medewerker Beeldbank</i>		30-11
C.M.J. van der Linde, <i>Beheerder Museumshop</i>			A.C. Lykles, <i>Medewerker Beeldbank</i>	01-04	
A.W.H. van Blijswijk, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	01-10		D.H.M. Mulder, <i>Medewerker Beeldbank</i>		28-02
S.M. van Breemen, <i>Medewerker Museumwinkel</i>			M. Smit, <i>Medewerker Beeldbank</i>		
S. Broeder, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	15-11		R.R. Voorhaar, <i>Teammanager Magazijn</i>		03-03
P. Dorenstouter, <i>Medewerker Museumwinkel</i>			R.A. de Vries, <i>Teammanager Magazijn</i>	15-11	
S.K. El Bakari, <i>Medewerker Museumwinkel</i>			M. Azizi, <i>Medewerker Magazijn</i>	15-11	
C.W.J. Euwijk, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	01-03	31-12	H. Boughlala, <i>Medewerker Magazijn</i>	27-08	
P.W. Faber, <i>Medewerker Museumwinkel</i>		31-05	T.D. Cordus, <i>Medewerker Magazijn</i>		
E.S. Freijser, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	21-04		P.C.W. Hofmeester, <i>Medewerker Magazijn</i>	16-05	16-11
M.E. van Hartingsveldt, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	15-02	30-09	M.P. Koper, <i>Medewerker Magazijn</i>	01-08	
O.L.A. Hellewegen, <i>Medewerker Museumwinkel</i>			R.A. Mooij, <i>Medewerker Magazijn</i>		
N.H.H. van Houts, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	21-04	30-09	R.R. Voorhaar, <i>Medewerker Magazijn</i>	04-03	
I.W. van den Hoven, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	01-04		E.A. Douque, <i>Medewerker Museumwinkel Online</i>		31-03
J.A. van Iersel, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	15-03				
D. Jarinaite, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	15-11		De Mesdag Collectie		
M.J. Kevenaar, <i>Medewerker Museumwinkel</i>			B. Loppe, <i>Businessmanager De Mesdag Collectie a.i.</i>	16-11	
M.F. Khouw, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	15-04		E.P.J.E. van der Slikke,		
W.S. Koppelman, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	15-02	30-09	<i>Businessmanager De Mesdag Collectie</i>	01-06	
C. Kornaat, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	01-04		J. Zuidema, <i>Teammanager Mesdag Collectie</i>	01-05	
A. Kristic, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	01-10		N. Houwaard, <i>Beveiligingsmedewerker</i>		
S.S. Licher, <i>Medewerker Museumwinkel</i>			R.R. Herman, <i>Beveiligingsmedewerker</i>		
S.P. Loedeman, <i>Medewerker Museumwinkel</i>		30-04	M.A. Bigus, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	09-05	
G.D. Madimin, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	01-10		M.S.A. van Starrenburg, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	09-05	
K.P. Maculewicz-Zareba, <i>Medewerker Museumwinkel</i>					
Y.L. Mok, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	01-10		Bedrijfsvoering		
J. Pelupessy, <i>Medewerker Museumwinkel</i>			A. Dönszelmann, <i>Sectormanager Bedrijfsvoering</i>	01-07	
P. Pesti, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	30-11		N. Struwer, <i>Management Assistent</i>	01-11	
S. Peters, <i>Medewerker Museumwinkel</i>			I.M. Knol, <i>Management Assistent</i>		
A. Quijada Delgado, <i>Medewerker Museumwinkel</i>		30-09	N. van den Brand, <i>Management Assistent</i>		
K.G. van Rens, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	15-11		W.W.M. Smit, <i>Management Assistent</i>		
N.S.S. Schulz, <i>Medewerker Museumwinkel</i>					
S.R. Strasters, <i>Medewerker Museumwinkel</i>			Beveiliging		
L. Stulic, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	31-03		H. Drent, <i>Hoofd Beveiliging</i>		
S. Thunnissen, <i>Medewerker Museumwinkel</i>			G.F.M. Elshoff, <i>Adjunct Hoofd Beveiliging</i>		
C. Treur, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	05-02		A. Pesare, <i>Systeembeheerder Beveiliging</i>		
M.E. van Veen, <i>Medewerker Museumwinkel</i>			G. Hogendoorn, <i>Capaciteitsadviseur</i>		
P.J. Venema, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	31-03		S. Wladimiroff, <i>Beleidsmedewerker</i>		
N. Weener, <i>Medewerker Museumwinkel</i>	01-04		A. Melgers, <i>Teammanager Beveiliging</i>		
C.A.E. Woestenburger, <i>Medewerker Museumwinkel</i>			F.J. van den Berg, <i>Senior Beveiliging</i>		
N. Ben Arbia, <i>Medewerker Museumshop</i>	31-07		S. Engel, <i>Senior Beveiliging</i>		
N.H.C. Duijn, <i>Medewerker Museumshop</i>	31-03		J.M.B. Koenes, <i>Senior Beveiliging</i>	01-07	
C.Q.C. Eimers, <i>Medewerker Museumshop</i>					

MEDEWERKERS

	van	tot		van	tot
B. Radivojevic, <i>Senior Beveiligiger</i>	01-12		R.M. Jansen, <i>Beveiligingsmedewerker</i>		
S.D. de Roode, <i>Senior Beveiligiger</i>		30-11	M.V. Keek, <i>Beveiligingsmedewerker</i>		
F.A.J. Sandkuyl, <i>Senior Beveiligiger</i>			A.O. Lasut, <i>Beveiligingsmedewerker</i>		30-11
K.H. Verhoef, <i>Senior Beveiligiger</i>	01-12		F.E. Lemaire, <i>Beveiligingsmedewerker</i>		
J.M. Bekker, <i>Beveiligingsmedewerker</i>		30-04	S. Tielman, <i>Beveiligingsmedewerker</i>		
A. Ben Salah, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			T. Wallenburg, <i>Beveiligingsmedewerker</i>		
N. de Boer, <i>Beveiligingsmedewerker</i>		31-08	W.B. Jacket, <i>Teammanager Beveiliging</i>		
I. Bouadi, <i>Beveiligingsmedewerker</i>	01-10		S. Adhin, <i>Receptionist</i>		
A.F. Buló, <i>Beveiligingsmedewerker</i>		30-11	M.O.J. Dahir, <i>Receptionist</i>		28-02
Y. Döbelman, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			J.Y.S. Grosze Nipper, <i>Receptionist</i>		
T.G. Doesburg, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			J. van Houten, <i>Receptionist</i>		28-02
A.M. Ebrahim, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			M. Janssen, <i>Receptionist</i>		
W. Jansen, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			C.A. Jhinnoe, <i>Receptionist</i>		16-02
S.S. Kolegova, <i>Beveiligingsmedewerker</i>	01-05		T.A. Lettinga, <i>Receptionist</i>		
M.A. Nagtegaal, <i>Beveiligingsmedewerker</i>	01-10	30-11	M.C.A.T. van de Pas, <i>Receptionist</i>		
H.B. de Ruijter, <i>Beveiligingsmedewerker</i>		31-05	P.T. Roelvink, <i>Receptionist</i>		16-02
L.J. Rijnja, <i>Beveiligingsmedewerker</i>					
F.A.J. Sandkuyl, <i>Beveiligingsmedewerker</i>	01-03		Facilitair Bedrijf		
M. Vermeulen, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			T.A.H.M. van der Sanden, <i>Hoofd Facilitair Bedrijf</i>		
R.J.P. Veen, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			J. Schonagen, <i>Stafmedewerker Facilitair</i>		01-08
D.A.F. Voskes, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			M.J.M. Oor, <i>Stafmedewerker Huisvesting</i>		07-09
M.F. Thijm, <i>Teammanager Beveiliging</i>			J.W.D. Samuelz, <i>Floormanagement</i>		
R. Adhin, <i>Senior Beveiligiger</i>			B. de Boer, <i>Inkoopmanager</i>		01-08
J.J. van Dijke, <i>Senior Beveiligiger</i>		31-08			
M.I. Rubio Sanchez, <i>Senior Beveiligiger</i>			Front office		
P.A. Zeldenrust, <i>Senior Beveiligiger</i>			N. Borkus, <i>Teammanager Frontoffice a.i.</i>		
M.P. Aramaké, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			A.C. in 't Velt, <i>Teammanager Frontoffice</i>		
W.J. van den Bedum, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			M. Kolken, <i>Medewerker Facility Desk</i>		30-05
I.J. van Berkel, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			N.E. Kunikowska, <i>Medewerker Facility Desk</i>		15-05
C.W. Blonk, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			B. van Rijn, <i>Medewerker Facility Desk</i>		11-10
K.L. van Dalen, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			H. Vrieling, <i>Medewerker Facility Desk</i>		31-10
C. Gökçe, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			P. Krabbe, <i>Facilitair receptionist</i>		01-10
J.W. de Jong, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			F. Royaards, <i>Facilitair receptionist</i>		04-10
F.H. Labelj, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			W. ten Brinke, <i>Telefonist</i>		
A. Missouak, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			A.M. Rubbens, <i>Telefonist</i>		
D.C. Rosculet, <i>Beveiligingsmedewerker</i>					
C. van Wijk, <i>Beveiligingsmedewerker</i>	01-11		Facilitaire Services		
Y. Altun, <i>Teammanager Beveiliging</i>			D.C.J. Philippo, <i>Teammanager Services</i>		
R. Adams, <i>Senior Beveiligiger</i>	01-06	31-07	D. Casillo, <i>Facilitair Medewerker</i>		
M. Bouanan, <i>Senior Beveiligiger</i>			C.O.M. D'Haene, <i>Facilitair Medewerker</i>		
R. Groot, <i>Senior Beveiligiger</i>	01-11		M. Franchini, <i>Facilitair Medewerker a.i.</i>		30-05 31-12
G.W. Mazereeuw, <i>Senior Beveiligiger</i>	01-01	28-02	E.J.J. Kolster, <i>Facilitair Medewerker</i>		
A.H. Noorden, <i>Senior Beveiligiger</i>	01-09		N. Kuilman, <i>Facilitair Medewerker</i>		
A. Qaiumi, <i>Senior Beveiligiger</i>			F. Zammouri, <i>Facilitair Medewerker</i>		
L.A. Schouten, <i>Senior Beveiligiger</i>			B.E. Bartels, <i>Coördinator Huisvesting</i>		
A. van der Kloor, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			D. Versluis, <i>Coördinator Services</i>		
A.H. Noorden, <i>Beveiligingsmedewerker</i>		31-08	J.D. Veltkamp, <i>Medewerker personeelskantine</i>		31-07
T.M.A. Bestman, <i>Beveiligingsmedewerker</i>					
E.A. Boeren, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			Gebouwbeheer		
W. van der Ende, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			B.S.A. van der Stoop, <i>Teammanager Gebouwbeheer</i>		
B. Hoebé, <i>Beveiligingsmedewerker</i>			R. Schipper, <i>Medewerker technisch en energiebeheer</i>		01-08

MEDEWERKERS

	van	tot
R.H. Cairo, <i>Medewerker Gebouwbeheer</i>		
E. Dekker, <i>Medewerker Gebouwbeheer</i>	01-08	
E. van Hoek, <i>Medewerker Gebouwbeheer</i>		28-02
H.P.J. Vijn, <i>Medewerker Gebouwbeheer</i>		
M.A. Mees, <i>Stagiair</i>	07-03	31-07

Personeel & Organisatie

M. Meijer, <i>Hoofd P&O</i>		
M. Benjamin, <i>Personeelsadviseur a.i.</i>		
T. Huijsing, <i>Personeelsadviseur a.i.</i>	04-03	
M.C.L.R. van Kemenade, <i>Personeelsadviseur</i>		30-11
A. Kreuger, <i>Personeelsadviseur a.i.</i>	04-03	
B. Lapierre Armande, <i>Personeelsadviseur</i>		
S.M. Silberhorn, <i>Personeelsadviseur</i>		
E. Spijkers, <i>Personeelsadviseur</i>		31-10
M. van der Vlis, <i>Personeelsadviseur a.i.</i>	25-07	04-10
A.C.M. Bouman, <i>Medewerker P&O</i>		
E.M. van der Schoot, <i>Medewerker P&O</i>		31-10
M. Smeenk-Klootwijk, <i>Medewerker P&O</i>		

Financiën

J.B. de Ligt, <i>Hoofd Financiën</i>		
D. van Wifferen, <i>Salarisadministrateur</i>		
M.A. Salarbux, <i>Senior medewerker Financiën</i>		
S.J.W. Staal, <i>Senior medewerker Financiën</i>		15-02
P. van Everdink, <i>Medewerker Financiën</i>		
J. Homan, <i>Medewerker Financiën</i>	16-06	
N. Pahladsingh-Rambhadjan, <i>Medewerker Financiën</i>		
R. Strippoli, <i>Medewerker Financiën</i>		
S. Volkers, <i>Medewerker Financiën</i>		30-06

ICT

C. Mennink, <i>Hoofd ICT</i>		
M. Nieuwenhuize, <i>Hoofd ICT a.i.</i>		
M.E.C. Peereboom, <i>Projectleider ICT</i>	01-07	
B. Kerkhoven, <i>Systeembeheerder</i>		
Z.E. Zwier, <i>Systeembeheerder a.i.</i>		
B. Konijn, <i>ICT Specialist</i>		31-10
D.J. Kuiper, <i>ICT Specialist a.i.</i>		
L. Aktan, <i>Helpdeskmedewerker</i>		
R.A. Henriquez, <i>Helpdeskmedewerker a.i.</i>		30-06
S. van Kesteren, <i>Helpdeskmedewerker</i>	01-07	

Publicaties

Nienke Bakker

- *Van Gogh in focus: Van Gogh en Montmartre*, Amsterdam: Van Gogh Museum, 2011
- 'The reputation of Vincent van Gogh in Paris around 1900', in: *Picasso in Paris: 1900-1907*, Marilyn McCully e.a., Brussel-Londen: Mercatorfonds; Thames & Hudson, 2011, pp. 75-93
- 'Van Goghs contacten met collega's in Parijs', blog voor www.vangoghsatelierpraktijk.nl, 22 februari 2011
- 'Een avond met Van Gogh in Montmartre: muzikale en kunstzinnige ontmoeting', in: *Luister*, jrg. 59, nr. 677 (september/oktober 2011), pp. 16-23

Edwin Becker

- Entries voor tentoonstellingscatalogus Wintermärchen. Winter-Darstellungen in der europäischen Kunst von Bruegel bis Beuys, Wenen: Kunsthistorisches Museum/Kunsthhaus Zürich, oktober 2011

René van Blek

- 'De kilometers van Vincent van Gogh', in: *HU.MAN Holidays*, nr. 9, 2011, pp. 110-115

Maite van Dijk

- (met Renske Suijver [red.], en een bijdrage van Menno Fitski, Christien Smits), *De Mesdag Collectie*, Amsterdam: Van Gogh Museum, 2011
- 'De meester en zijn leerling: Anton Mauve en Vincent van Gogh', blog voor www.vangoghsatelierpraktijk.nl, 14 januari 2011
- 'Het effect van kleur', blog voor www.vangoghsatelierpraktijk.nl, 6 mei 2011
- 'Curator's Choice: De Mesdag Collectie', blog voor www.kunst.blog.nl, 5 oktober 2011

Ella Hendriks

- (met Louis van Tilborgh [red.] en met bijdragen van Margriet van Eikema Hommes en Monique Hageman), *Vincent van Gogh, Paintings 2. Antwerp and Paris, 1885-1888*, Amsterdam-Zwolle, Van Gogh Museum-Waanders, 2011
- (met Letizia Monico, Geert Van der Snickt, Koen Janssens, Wout de Nolf, Constanaz Miliiani, Jo Verbeeck, He Tian, Joris Dik, Marie Radepont, Muriel Geldof en Marine Cotte), 'The Degradation Process of Lead Chromate in Paintings by Vincent van Gogh Studied by Means of Synchrotron X-ray Spectromicroscopy and Related Methods', in *Analytical Chemistry*, februari 2011
- (met Jia Li, Lei Yao en James Zwang), 'Rhythmic Brushstrokes Distinguish Van Gogh from His Contemporaries', in: *Signal Processing Magazine*, 2011

- (met Emily Nieder en Aviva Burnstock), 'Color change in Sample Reconstructions of Vincent van Gogh's Grounds Due to Wax-resin Lining', in: *Studies in Conservation*, 2011
- C. Richard Johnson Jr., Don H. Johnson, Naoto Hamashima, Heui Sung Yang and Ella Hendriks, 'On the utility of spectral-maximum-based Automated Thread Counting from X-rays of Painting on Canvas', in: *Studies in Conservation*, 2011

Leo Jansen

- 'Een landschap van formaat', blog voor www.vangoghsatelierpraktijk.nl, 13 juli 2011

Marieke Jooren

- (met Marie-Louise van Aubel en Caroline Roodenburg-Schadd), 'Grafiek, schilderijen en tekeningen uit de periode 1924-1934', in: *Willem Anthonie Oepts: 1904-1988: monografie en oeuwrecatalogus*, Zwolle: D'Jonge Hond, januari 2011, pp. 48-67
- 'Klinkende prenten: Bonnards bladmuziekillustraties', in: *Luister*, jrg. 59, nr. 678 (oktober/november 2011), pp. 28-35

Teio Meedendorp

- 'Wat oude foto's kunnen vertellen over inkt', blog voor www.vangoghsatelierpraktijk.nl, 11 februari 2011
- 'Van Gogh op les', blog voor www.vangoghsatelierpraktijk.nl, 5 april 2011
- 'Atelier achter tralies', blog voor www.vangoghsatelierpraktijk.nl, 28 juli 2011

Edith Schreurs

- (met Bart Grob, Lotte Belice Baltussen, Lieke Heijmans, Ralph Kits, Pepijn Lemmens, Nikki Timmermans, Erik van Tuijn), 'Why Reinvent the Wheel over and over Again? How an Offline Platform Stimulates Online Innovation', in: *Museums and the Web 2011*, http://conference.archimuse.com/mw2011/papers/why_reinvent_the_wheel, 31 maart 2011

Chris Stolwijk

- 'In search for soil: Van Gogh's concepts of landscape', in: *Cornelia Homburg [red.], Vincent van Gogh: Timeless Country – Modern City*, Rome (Complesso del Vittoriano) 2010-11, pp. 221-24
- [Red.] *The adventure of becoming an artist*, Tokyo (National Art Center) 2010-11.

Renske Suijver

- (met Maite van Dijk [red.], en met een bijdrage van Menno Fitski, Christien Smits), *De Mesdag Collectie*, Amsterdam: Van Gogh Museum, 2011
- 'Van Goghs schetsboekjes', blog voor www.vangoghsatelierpraktijk.nl, 11 maart 2011

- 'Een artistieke vriendschap. Henschel geportretteerd door Alma-Tadema', in: *Luister*, jrg. 59, nr. 679 (november/december 2011), pp. 56-63

[Louis van Tilborgh](#)

- (met Ella Hendriks [red.], met bijdragen van Margriet van Eikema Hommes en Monique Hageman), *Vincent van Gogh, Paintings 2. Antwerp and Paris, 1885-1888*. Amsterdam-Zwolle: Van Gogh Museum-Waanders, 2011

[Suzanne Veldink](#)

- 'Missing links', blog voor www.vangoghsatelierpraktijk.nl, 29 april 2011.
- 'Het Hooien, Éragny, Camille Pissarro, 1887', in: *Bulletin van de Vereniging Rembrandt*, jrg. 21, nr.2 (zomer 2011), pp. 30-33

[Adrienne Quarles van Ufford](#)

- 'Frits Lugt', *Museumtijdschrift* (3) 2011, p. 56

Lezingen

Nienke Bakker

- 'Het Montmartre van de kunstenaars', Van Gogh Museum, Amsterdam, 1 mei 2011
- 'Vincent van Gogh: The Letters Project', The Best in Heritage Conference, Dubrovnik, 24 september 2011
- (met Devi Ormond), 'Two's Company, Three's a Crowd: The Exchange of Self-portraits between Van Gogh, Bernard and Gauguin', Van Gogh Museum, Amsterdam, 4 december 2011

Edwin Becker

- 'Picasso in Parijs', lezing en rondleiding aan Academische Reizen, Van Gogh Museum, Amsterdam, 9 maart 2011
- 'Picasso in Parijs', lezing en rondleiding aan Amstel Club, Van Gogh Museum, Amsterdam, 11 maart 2011
- 'Picasso in Parijs', lezing aan ANVR, 24 maart 2011
- 'Picasso in Parijs', interview en discussie, Radio L1, 1 april 2011
- 'Picasso en de wereld van het circus', zondaglezing, Van Gogh Museum, Amsterdam 2 april 2011.
- 'Picasso en de Saltimbanques', interview met Robert van Altena in het programma Springvossen, Radio Amsterdam FM, 10 april 2011
- 'Van Gogh en Montmartre', lezing aan de Adelbert-Vereniging, Herten, 14 november 2011.
- 'Snapshot', lezing en rondleiding aan Academische Reizen, Van Gogh Museum, Amsterdam, 30 november 2011

René van Blerk

- 'Vincent van Gogh-Van Gogh Museum' (voorbereiding onderwijsteam op schoolproject over Van Gogh), OBS Ter Cleeff, Haarlem, 14 maart 2011

Suzanne Bogman

- 'Kunstenaars en Co', workshop over museumpublicaties, Van Gogh Museum, Amsterdam, 13 april 2011

Charlotte Bosman

- (met Janine Fluyt), Museum Future 'Involve', Conferentiehôtel Kontakt der Kontinenten, Utrecht, 10 juni 2011
- (met Edith Schreurs), 'Symposium Kunstwereld 2.0', Stichting Art Utrecht, (Academiegebouw) Universiteit Utrecht, 17 november 2011

Luc Deliance

- 'Marketing in tijden van de economische crisis en bezuinigingen', Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici, Utrecht, 10 maart 2011
- 'Van Gogh Europe project', Sociëteit de Witte, Den Haag, 17 maart 2011

Maite van Dijk

- 'De aankoop van het schilderij Het hooien van Camille Pissarro', ontvangst en lezing voor Caius Jongerencirkel van Vereniging Rembrandt, Van Gogh Museum, Amsterdam, 24 juni 2011
- 'De Mesdag Collectie', lezing en kijkje achter de schermen voor de secties Kunstmusea, Publiek & Presentatie en Collectie van de Nederlandse Museumvereniging, De Mesdag Collectie, Den Haag, 30 juni 2011
- (met Maarten van 't Klooster), 'Vincent van Gogh en De Mesdag Collectie', zondaglezing, Van Gogh Museum, Amsterdam, 18 september 2011
- 'De aankoop van het schilderij Het hooien van Camille Pissarro', ontvangst en lezing voor Vereniging Rembrandt, Van Gogh Museum, Amsterdam, 21 september 2011

Dick Drent

- Presentatie en training beveiliging musea:
  1. Kyushu National Museum Fukuoka Japan
  2. City Art Museum Nagoya Japan
- Lezing op ICMS-conferentie in Split, Kroatië, oktober 2011
- Lezing workshop risicomangement in de culturele wereld, Trinity College, Dublin, Ierland

Janine Fluyt

- (met Charlotte Bosman), Museum Future 'Involve', Conferentiehôtel Kontakt der Kontinenten, Utrecht, 10 juni 2011

Ella Hendriks

- Presentatie case-study 'Nieuwe inzichten brengen nieuwe dilemma's: The Bedroom' RCE symposium 'Een Socratische Dialoog, Restauratie: perceptie, beslissingen en behandelingen. Wij doen het in Nederland goed!', 24 november 2011
- 'Automated Thread Count Studies on Van Gogh's use of Canvas', OSK/RCE symposium, 28 oktober 2011
- (met Louis van Tilborgh), 'Nieuwe Inzichten: Van Gogh in Antwerpen en Parijs', zondaglezing, Van Gogh Museum, 4 september 2011
- Met Muriel Geldof, 'Van Gogh's hergebruik van doeken', zondaglezing, Van Gogh Museum, 12 juni 2011
- (met Louis van Tilborgh), 'Reconstructing Van Gogh's Working Practice through Automated Study of Canvas Weaves', NIAS symposium, Wassenaar, 7 juni 2011

Leo Jansen

- 'De ontdekking van Van Gogh', Boekennacht Spui 25, Amsterdam, 15 april 2011.
- 'Vincent van Gogh: Artist and Writer', Tsinghua University, Beijing, 2 september 2011
- 'Van Gogh en Carlyle. Verkenningen van een raakvlak',

seminar Lopende vuurtjes, Rijksuniversiteit Groningen, 22-23 september 2011

- ‘Van Goghs brieven: het onderzoek’, Siegenbeeklezing Alumnivereniging Siegenbeek, Leiden, 24 november 2011

Marieke Jooren

- ‘Oost-west: Japan en japonisme’, zondaglezing, Van Gogh Museum, Amsterdam, 2 oktober 2011

Hans Luijten

- ‘Editing Van Gogh’s Correspondence’, Van Gogh Museum, Amsterdam
- ‘Editing Van Gogh’s Correspondence’, lezing aan master studenten van de Universiteit Utrecht, 5 januari 2011
- ‘Van Goghs curriculum vitae’, Openbare Bibliotheek Buitenveldert, Amsterdam, 3 maart 2011
- ‘Van Goghs curriculum vitae’, Algemene Boekhandel, Amersfoort, 23 maart 2011
- ‘Van Goghs curriculum vitae’, Openbare Bibliotheek, ’s-Hertogenbosch, 24 maart 2011

Teio Meedendorp

- ‘Van Gogh overal in het zuiden’, boekpresentatie Overal Vincent/Vincent Everywhere, Kröller-Müller Museum, Otterlo, 15 mei 2011
- (met Birgit Reissland e.a.), ‘Deep Purple’, expertmeeting Van Goghs atelierpraktijk, Van Gogh Museum, Amsterdam, 7 juli 2011
- (met Alexandra Nederlof e.a.), ‘Wax, oil or grease’, expertmeeting Van Goghs atelierpraktijk, Van Gogh Museum, Amsterdam, 7 juli 2011

Kathrin Pilz

- ‘Vertalingen in kleur? Verkleuringen in Van Gogh’s Opwekking van Lazarus (naar Rembrandt)’, Quarterly Review Meeting 36, Shell Technology Centre Amsterdam, Amsterdam, 15 februari 2011
- (met Muriel Geldof, met bijdragen van Luc Megens, Katrien Keune en Maarten van Bommel), ‘Translation into Colour. Van Gogh’s copies in Saint-Rémy’, expertmeeting Van Goghs Atelierpraktijk, Van Gogh Museum, Amsterdam, 7 juli 2011
- (met Muriel Geldof, met bijdragen van Luc Megens, Katrien Keune en Maarten van Bommel), ‘Translation into colour. Van Gogh’s Copies in Saint-Rémy’, Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis Sectiedag Atelierpraktijken, Amersfoort, 28 oktober 2011
- ‘De kleine Zaaier uit de collectie van het Van Gogh Museum – eerste of tweede versie?’ Quarterly Review Meeting 37, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amsterdam, 22 november 2011
- (met Muriel Geldof, met bijdragen van Luc Megens, Katrien

Keune en Maarten van Bommel), ‘Translation into colour. Van Gogh’s Copies in Saint-Rémy’, voor studenten van de master opleiding restauratiekunde, UvA, Amsterdam, 6 december 2011

Ingmar Reesing

- ‘Het souvenir. Kunst, publiek en commercie’, Gastcollege Universiteit Utrecht, Utrecht, 6 juni 2011

Fleur Roos Rosa de Carvalho

- ‘Andries Bonger en Odilon Redon. De wisselwerking tussen verzamelaar en kunstenaar’, gastcollege voor de Master Kunst en Markt, Vrije Universiteit, Amsterdam, 11 maart 2011
- ‘Nabis or not Nabis. The Question of Henri-Gabriel Ibels’, International Nabis Conference, Van Gogh Museum, Amsterdam, 27-28 oktober 2011

Axel Rürger

- ‘Die Briefe von Vincent van Gogh’, Deutsche Verband Frau und Kultur, Dortmund, februari 2011
- International Tourism Conference, Jeruzalem, maart 2011

Jacqueline Rutten

- MICE Experience, 21 januari
- Young Professionals over commercie en Van Gogh Museum, 10 maart 2011
- Femmes Leaders Mondiales over vrouwen in het leven van Vincent van Gogh, 17 april 2011
- Rotary Wassenaar over programma en commerciële activiteiten VGM, Wassenaar, 20 april 2011
- Lezing t.b.v. Prins voor een Dag, De Mesdag Collectie, Den Haag, 19 september 2011
- Tedtalk TedX Amsterdam Woman over Johanna Bonger, 1 december 2011

Edith Schreurs

- (met Charlotte Bosman), ‘Symposium Kunstwereld 2.0’, Stichting Art Utrecht, (Academiegebouw) Universiteit Utrecht, 17 november 2011

Chris Stolwijk

- ‘Van Gogh and Nature’, presentatie tijdens expert-meeting, The Clark Institute, Williamstown (MA), oktober 2011
- ‘Nederlandse kunst in internationaal perspectief’, lid discussieforum, RKD, Den Haag, 11 november 2011
- ‘Museaal onderzoek en e-humanities’, lid discussieforum, NIAS, Wassenaar,

Renske Suijver

- ‘Van Gogh’s Sketchbooks. A Source for the Artist, a Source for Research’, expertmeeting Van Goghs atelierpraktijk, Van Gogh

Museum, Amsterdam, 7 juli 2011

- ‘Schilderachtig Spanje. De reizen van Nederlandse kunstenaars naar Spanje aan het einde van de negentiende eeuw’, Studiedag ‘Grensoverschrijdende inspiratie: Nederlandse kunst in Europees perspectief in de negentiende eeuw’, Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, Den Haag, 2 december 2011

Louis van Tilborgh

- ‘Van Gogh en zijn nationale identiteit’, discussiemiddag ‘Voorbij het Van Gogh Syndroom’ naar aanleiding van de boekpresentatie Overal Vincent/Vincent Everywhere, Kröller-Müller Museum, Otterlo, 15 mei 2011
- (met Ella Hendriks), ‘Van Gogh case studies: applying automated thread count techniques’, workshop E-humanities: visual arts meets science, NIAS, Wassenaar, 7 juni 2011
- (met Ella Hendriks), ‘Nieuwe inzichten: Van Gogh in Antwerpen en Parijs’, zondaglezing, Van Gogh Museum, Amsterdam, 4 September 2011
- ‘Van Gogh en de markt’, workshop Kunst, Markt en Connaisserschap, Vrije Universiteit, Amsterdam, 28 september 2011

Marije Vellekoop

- ‘Het Van Gogh Museum verzamelt: werken op papier’, zondaglezing, Van Gogh Museum, Amsterdam, 6 februari 2011

Marthe de Vet

- Educatie in het Van Gogh Museum, Studiebezoek Vlabra’cent, Samenwerkingsverband tussen de 45 cultuur- en gemeenschapscentra in Vlaams-Brabant, Van Gogh Museum, 29 november 2011

Laurine van der Wiel

- (met Jildou Oostenbrug, Saskia Brocx (TNS NIPO), ‘Experience Research! – workshop publiekssegmentatie in een culturele organisatie’, Museumcongres te Leiden, 7 oktober 2011

Nevenactiviteiten

Edwin Becker

- Begeleiding Het Proces, leer-werktraject, i.s.m. Cultuur en Ondernemen en Els Reijnders, januari-juni 2011
- Bijdragen aan documentaire Picasso: Eating Fire van de AVRO Close-Up (met opnames in Barcelona, Alkmaar en Schoorl), 5 april 2011
- Voordracht en deelname in paneldiscussie op het congres International Exhibitions Organisers, Parijs, 7-8 april 2011
- Debat over cross-overs en publieksbereik op kunstbeurs Art Amsterdam, 14 mei 2011.
- Reisleader Barcelona 1900, Academische Reizen, 24-29 mei 2011
- Begeleiding expositie eindexamenwerk studenten Theaterschool afdeling Scenografie, Amsterdamse Hogeschool van de Kunsten, Amsterdam, juni 2011
- Lid Symbolist Network en deelname aan International Nabis Symposium, Van Gogh Museum, Amsterdam, 27-28 oktober 2011
- Kick-off meeting, Munch Museum, Oslo, 12 december 2011

Suzanne Bogman

- Lid van de Commissie van Beheer van het Witsenfonds

Charlotte Bosman

- Voorzitter Websitecommissie A.S.T.V. Chip & Charge

Maite van Dijk

- Bestuurslid sectie Kunstmusea van de Nederlandse Museumvereniging

Adriaan Dönszelmann

- Algemeen bestuurslid Stichting MuseumCafé Kokadorus
- Algemeen bestuurslid Stichting Museumshop Joods Historisch Museum

Dick Drent

- Lid editorial board ARCA (Association for Research into Crime against Art).
- Bestuurslid ICMS (International Committee for Museum Security), een ICOM-comité
- Bestuurslid sectie Veiligheidszorg en Facility Management van de Nederlandse Museum Vereniging
- Bestuurslid van de BOAM, (Beveiliging Overleg Amsterdams Musea)
- Betrokken bij de ontwikkeling van de nieuwe post-HBO-opleiding Mens en Security bij de Haagsche Hogeschool in Den Haag
- Docent in jaarlijkse masteropleiding van ARCA in Italië inzake kunstcriminaliteit

Willem van Gogh

- Bestuurslid Nihon no hanga, Japans Prentenkabinet, Keizersgracht 586, Amsterdam
- Bestuurslid Tomoko Mukaiyama Foundation, ondersteunt de projecten van de Japanse, in Nederland wonende concertpianiste en visueel en performancekunstenaar Tomoko Mukaiyama

Ella Hendriks

- Gastredacteur voor Signal Processing. Special Issue on 'Image Processing for Digital Art Work Investigation', 2011-2012
- Advisory panel member, 'Restauratie op zaal': restauratie van een serie 17de en 18de-eeuwse serie portretten van gouverneurs van Den Haag', Haags Historisch Museum, 2011-12
- Advisory panel member, University of Glasgow Research Network for Textile Conservation, Dress and Textile History and Technical Art History, maart 2011-december 2012

Leo Jansen

- Redactielid De Negentiende Eeuw
- Voorzitter Stichting Willem Witsen
- Hoofdredacteur De correspondentie van Willem Witsen
- Redacteur Van Gogh Studies

Rik van Koetsveld

- Penningmeester International Council of Museums (ICOM) Nederland
- Voorzitter Stichting Museumnacht, Amsterdam

Hans Luijten

- Lid redactie boekenserie Van Gogh in focus
- Lid stuurgroep Van Gogh in Brabant
- Interview door Barbara Zeithammer, Österreichische Rundfunk, Wenen, Tonspuren, 29 december 2011

Teio Meedendorp

- Gastdocent Universiteit van Amsterdam, begeleiding excursie Parijs eerstejaars studenten kunstgeschiedenis, 28 -31 mei 2011
- Bestuurslid Kunstlicht, wetenschappelijk tijdschrift voor beeldende kunst, beeldcultuur en architectuur, Vrije Universiteit Amsterdam

Adrienne Quarles van Ufford

- Panellid van de Stichting Kunstweek

[Fleur Roos Rosa de Carvalho](#)

- Inhoudelijk adviseur Hermitage Amsterdam.
- Lid Symbolist Network en deelname aan International Nabis Symposium, Van Gogh Museum, Amsterdam, 27-28 oktober 2011.

[Axel Rüger](#)

- Lid Raad van Advies De Nieuwe Kerk
- Lid Algemeen Bestuur Praemium Erasmianum
- Lid Selection Committee TEFAF Showcase
- Lid Raad van Advies Herzog Anton Ulrich Museum, Braunschweig, Duitsland
- Lid Stuurgroep Apeldoorn Conference
- Lid Algemeen Bestuur Kunsten '92
- Lid Economic Development Board, Amsterdam - kerngroep Toerisme & Congressen
- Lid Algemeen Bestuur Vereniging van Rijksmusea

[Marie-José van Schaik](#)

- Lid van bestuur Masarang International (www.masarang.nl)

[Eva Schieveld](#)

- Docent Cultuur & Recht aan de Universiteit van Amsterdam, Faculteit Geesteswetenschappen (Opleiding: Algemene Cultuurwetenschappen)

[Edith Schreurs](#)

- Lid van Innovators Network Erfgoedsector

[Chris Stolwijk](#)

- Bestuurslid Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis
- Lid Steering Committee en mede-initiatiefnemer en van het netwerk Redefining European Symbolism (i.s.m. University of Edinburgh)
- Editor-in-chief Van Gogh Studies
- Lid redactie Van Gogh in focus serie
- Lid adviesraad Mondriaan Fonds voor de aankoop van Mondriaan archief
- Lid Codart
- Mede-organisator The Van Gogh Museum Visiting Fellow in the History of 19th-century Art, Prof. Dr. John House (em. Professor of Art History, Courtauld Institute), mei 2011
- Mede-organisator symposium Nabis, Amsterdam, Van Gogh Museum, 27 en 28 oktober 2011
- Co-promotor Hanna Klaarenbeek, Penseelprinsessen en broodschilderessen, Utrecht [PhD. Diss. Universiteit Utrecht] 13 februari 2012, promotores: Prof.dr. R.E.O. Ekkart en Prof. dr. S. de Bodt
- Co-promotor Renske Cohen Tervaert, The art market 1850-1900, promotor: Prof.dr. M.R. Prak, Universiteit Utrecht

- Mede-initiatiefnemer onderzoeksvoorstel ReViGo (i.s.m. TICC, TU Delft en RCE) in het kader van NWO-programma Science4Arts
- Lid werkgroep Van Gogh in België, Mons (Museum van Schone Kunsten) 2015 in het kader van Mons, Culturele hoofdstad van Europa 2015
- Lid werkgroep Van Gogh: The Adventure of becoming an artist, Tokyo (The National Art Center), Fukuoka (Kyushu National Museum) en Nagoya (Nagoya City Art Museum), 2010-2011
- Lid werkgroep Vincent van Gogh. Timeless Country – Modern City, Rome (Complesso Monumentale del Vittoriano) 2011

[Louis van Tilborgh](#)

- Redactielid Simiolus: Netherlands Quarterly for the History of Art.
- Lid van Werkgroep Biografie Brabant
- Incidenteel adviseur Mondriaan Stichting, over aanvragen tot steun van museale aankopen

[Suzanne Veldink](#)

- Promovendus aan University of Edinburgh

[Marthe de Vet](#)

- Bestuur MuseumPlusBus
- Bestuur Turing Museumpleinbus
- Adviescommissie Cultuurbus Amsterdam
- Program Committee Museums and the Web, Philadelphia (PA, USA), 6-9 april 2011; San Diego (CA, USA), 11-14 april 2012

Aanwinsten

Schilderijen

- Henri de Toulouse-Lautrec (1864-1901), *Spaanse danseres*, 1883, olieverf op doek, 61.3 x 50.4 cm, s522N/2011
- Édouard Vuillard (1868-1940), *De bof*, 1892, olieverf op karton, 24 x 20 cm, s521S/2011
- Johannes Hendrik Weissenbruch (1824-1903), Landschap, 1882-1903, olieverf op paneel, 22.5 x 32.5 cm, s523N/2011

Tekeningen

- Louis Anquetin (1861-1932), Portret van de moeder van de kunstenaar, 1888, waterverf, krijt en potlood op papier, 50.5 x 37.1 cm, d1167S/2011
- Henri-Joseph Harpignies (1819-1916), Landschap in de Bourgogne bij zonsondergang, 1883, dekkende waterverf op papier, 39.9 x 56.9 cm, d1169S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), *Au café*, 1897, inkt en pastelkrijt op papier, 32 x 25.1 cm, d1168S/2011
- Félix Vallotton (1865-1925), Ontwerptekening voor Bougeons pas, c'est la femme du commissaire uit het tijdschrift *L'assiette au beurre*, 1902, Oost-Indische inkt, dekkende waterverf en zwart krijt op vergépapier, 34.9 x 25 cm, d1170S/2011

Prenten

- Anoniem, *L'Enfer et le Paradis (apologie des classes vertueuses et de la vertu militaire)*, 1820, ets en gravure, handmatig ingekleurd met waterverf in acht kleuren op vergépapier, 41.2 x 54.7 cm, p2632S/2011
- Edmond Aman-Jean (1858-1936), *Portrait de mademoiselle Moréno de la Comédie Française* uit het prentenalbum *L'Album d'estampes originales de la Galerie Vollard*, 1897, kleurenlithografie op chine collé, 5 x 43 cm, p2590S/2011
- Cuno Amiet (1868-1961), *Bretonse koeien*, 1893, ets op Japans papier, 33.3 x 22.1 cm, p2557S/2011
- Cuno Amiet (1868-1961), *Portret van Oskar Kurt met een schilderij van Cuno Amiet in de achtergrond*, 1896, ets en aquatint op velijnpapier, 19.9 x 16 cm, p2588S/2011
- Jean Georges Auriol (1863-1938), Omslag voor het prentenalbum *L'Album des Peintres-Graveurs (recto)*, 1896, houtsnede op Japans papier, 58 x 44.2 cm, p2616S/2011
- Émile Bernard (1868-1941), *L'Annonciation*, 1899, zinkografie op velijnpapier, 40.2 x 54.4 cm, p2615S/2011
- Émile Bernard (1868-1941), *La Sainte Famille*, 1895, zinkografie op velijnpapier, 52.6 x 36.2 cm, p2613S/2011
- Émile Bernard (1868-1941), *Saint François d'Assise*, 1895, zinkografie op velijnpapier, 46.4 x 60.2 cm, p2614S/2011
- Émile Bernard (1868-1941), *Deux femmes sous un réverbère*, 1888, houtsnede met waterverf op velijnpapier, 13.7 x 20.9 cm, p2556S/2011
- Albert Besnard (1849-1934), *Le suicide* uit de prentenserie *La Femme*, 1886, ets op vergépapier, 44.5 x 31.8 cm, p2611S/2011

- Albert Besnard (1849-1934), *Le flirt* uit de prentenserie *La Femme*, 1886, ets op vergépapier, 51.1 x 32.5 cm, p2625S/2011
- Albert Besnard (1849-1934), *Le viol* uit de prentenserie *La Femme* (eerste staat), 1886, ets op vergépapier, 51.9 x 32.7 cm, p2626S/2011
- Albert Besnard (1849-1934), *Le viol* uit de prentenserie *La Femme* (tweede staat), 1886, ets op vergépapier, 51.9 x 32.7 cm, p2627S/2011
- Albert Besnard (1849-1934), *Le deuil* uit de prentenserie *La Femme*, 1886, ets op vergépapier, 51.1 x 32.9 cm, p2628S/2011
- Albert Besnard (1849-1934), *Le triomphe mondain* uit de prentenserie *La Femme*, 1886, ets en aquatint op vergépapier, 51 x 32.6 cm, p2629S/2011
- Albert Besnard (1849-1934), *La prostitution* uit de prentenserie *La Femme*, 1886, ets en droge naald op vergépapier, 50.7 x 32.9 cm, p2630S/2011
- Albert Besnard (1849-1934), *L'apothéose* uit de prentenserie *La Femme*, 1886, ets op vergépapier, 51.7 x 32.7 cm, p2631S/2011
- Pierre Bonnard (1867-1947), Prentenserie *Petites scènes familiales*, 1893, negentien lithografieën op Chinees papier, p2593S/2011
- Pierre Bonnard (1867-1947), Proefdruk voor *Coin de rue de vue d'en haut* uit de prentenserie *Quelques aspects de la vie de Paris*, 1896, kleurenlithografie met gekleurd krijt en aantekeningen in potlood op velijnpapier, 52.5 x 38.2 cm, p2560S/2011
- Félix-Hilaire Buhot (1847-1898), Prentenserie *Japonisme*, 1874-1885, tien etsen (deels met aquatint) op papier, p2602S/2011
- Félix-Hilaire Buhot (1847-1898), *La Falaise-Baie de Saint-Malo*, 1890, diverse etstechnieken op papier, 44.0 x 59.5 cm, p2600S/2011
- Félix-Hilaire Buhot (1847-1898), *L'Orage*, 1879, diverse etstechnieken op papier, 24.2 x 35.8 cm, p2601S/2011
- Félix-Hilaire Buhot (1847-1898), *Un débarquement en Angleterre*, 1879, diverse etstechnieken op Japans papier, 34.8 x 22.5 cm, p2598S/2011
- Félix-Hilaire Buhot (1847-1898), *Convoi funèbre au Boulevard de Clichy*, 1887, diverse etstechnieken op vergépapier, 36 x 48.6 cm, p2599S/2011
- Maurice Denis (1870-1943), Proefdruk voor *Le reflet dans la fontaine* uit het prentenalbum *L'Album d'estampes originales de la Galerie Vollard*, 1897, lithografie op papier, 57.1 x 43.5 cm, p2603S/2011
- Maurice Denis (1870-1943), Proefdruk voor *Le reflet dans la fontaine* uit het prentenalbum *L'Album d'estampes originales de la Galerie Vollard*, 1897, kleurenlithografie op papier, 57.1 x 43.4 cm, p2604S/2011

- Maurice Denis (1870-1943), Proefdruk voor *Le reflet dans la fontaine* uit het prentenalbum *L'Album d'estampes originales de la Galerie Vollard*, 1897, kleurenlithografie op papier, 57.3 x 43.1 cm, p2605S/2011
- Maurice Denis (1870-1943), Proefdruk voor *Le reflet dans la fontaine* uit het prentenalbum *L'Album d'estampes originales de la Galerie Vollard*, 1897, kleurenlithografie op papier, 57.2 x 43 cm, p2606S/2011
- Maurice Denis (1870-1943), *Le reflet dans la fontaine* uit het prentenalbum *L'Album d'estampes originales de la Galerie Vollard*, 1897, kleurenlithografie op Chinees papier, 57.1 x 43.4 cm, p2607S/2011
- Maurice Denis (1870-1943), Proefdruk voor *Et c'est la caresse de ses mains* uit de prentenserie *Amour*, 1892, kleurenlithografie en gekleurd krijt of potlood op Chinees papier, 52 x 40.8 cm, p2618S/2011
- Maurice Denis (1870-1943), *Et c'est la caresse de ses mains* uit de prentenserie *Amour*, 1898, kleurenlithografie op Chinees papier, 53 x 40.6 cm, p2617S/2011
- Henri-Jacques Evenepoel (1872-1899), Proefdruk voor *Au square* uit het prentenalbum *L'Estampe moderne*, 1897, lithografie op papier, 54.4 x 39.2 cm, p2597S/2011
- Henri-Jacques Evenepoel (1872-1899), *Au square* uit het prentenalbum *L'Estampe moderne*, 1897, kleurenlithografie op papier, 54.5 x 39.4 cm, p2595S/2011
- Georges de Feure (1868-1943), Bladmuziek voor *Lorsque les femmes sont jolies* van E. Bousquat en Léopold Gangloff, uitgevoerd door Nadeau, 1893, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27 x 17.7 cm, p2581S/2011
- Georges de Feure (1868-1943), Bladmuziek voor *Illusions de poète* van Dalleroy en Louis Byrec, uitgevoerd door Harry Fragon, 1893, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.1 x 17.7 cm, p2580S/2011
- Georges de Feure (1868-1943), Bladmuziek voor *Ménage d'artiste* van Georges Mys, uitgevoerd door Yvette Guilbert, 1892, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.1 x 17.6 cm, p2579S/2011
- Georges de Feure (1868-1943), Proefdruk voor onbekende prent, kleurenlithografie op chinees papier, 41 x 56 cm, p2623S/2011v (achterkant van proefdruk voor *La naissance d'Annette* van Édouard Vuillard)
- Jean Louis Forain (1852-1931), *Portrait de Vollard*, 1910, lithografie op Japans papier, 51.2 x 32.7 cm, p2619S/2011
- Henri Guérard (1846-1897), *Japans theatermasker*, 1882, ets en droge naald op vergépapier, 32.4 x 23.4 cm, p2586S/2011
- Henri Gabriel Ibels (1867-1936), Prentenserie *L'amour s'amuse*, 1892, zeven (kleuren)lithografieën op vergépapier, 40.1 x 29 cm, p2612S/2011
- Henri Gabriel Ibels (1867-1936), Bladmuziek voor *Les petits vernis* van J. Redelsperger en Yvette Guilbert, uitgevoerd door Yvette Guilbert, 1893, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.4 x 17.4 cm, p2584S/2011
- Henri Gabriel Ibels (1867-1936), Bladmuziek voor *La Cosmopolita* van René Esse en F. Mortreuil, uitgevoerd door Mlle Fougère en Miss Sita, 1894, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.4 x 17.7 cm, p2585S/2011
- Jean-Emile Laboureur (1877-1943), Proefdruk voor *Menu: Paysan au panier, La Jozelière*, 1898, lithografie op velijnpapier, 32.7 x 28.9 cm, p2636S/2011
- Jean-Emile Laboureur (1877-1943), *Menu: Paysan au panier, La Jozelière*, 1898, lithografie en Oost-Indische inkt op velijnpapier, 25 x 32.7 cm, p2637S/2011
- Jean-Emile Laboureur (1877-1943), *Dans le jardin*, 1902, kleurenhoutsnode op velijnpapier, 24.7 x 19.1 cm, p2638S/2011
- Maximilien Luce (1858-1941), Bladmuziek voor het mimodrame *La Folie de Pierrot* van Arthur Byl, Louis Marsolleau en Paul Vidal, uitgevoerd door Mévisto, 1891, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 28.5 x 19.4 cm, p2578S/2011
- Édouard Manet (1832-1883), *Fleur exotique*, illustratie bij het gedicht van Armand Renaud uit het boek *Sonnets et Eaux-Fortes*, 1868, ets en aquatint op chine collé op velijnpapier, 33 x 27 cm, p2620S/2011
- *Maîtres de l'affiche*, 1896-1900, vijf boeken met kleurenlithografieën van diverse kunstenaars, gedrukt en uitgegeven door Imprimerie Chaix, p2641-2645S/2011
- Charles Maurin (1856-1914), *Femme à sa toilette*, 1890, lithografie op velijnpapier 23.5 x 28.5 cm, p2591S/2011
- Roderic O'Conor (1860-1940), *Paysage*, 1893, ets op papier, 26.3 x 21.5 cm, p2596S/2011
- Richard Ranft (1862-1931), *L'Ecuyere* uit het prentenalbum *L'Estampe moderne*, 1897, kleurenlithografie op papier, 40.7 x 30.6 cm, p2558S/2011
- Henri Rivière (1864-1951), *Chaumière à Genainville*, 1884, ets en roulette op Japans papier, 20.7 x 21.4 cm, p2587S/2011
- Manuel Robbe (1872-1936), *Deux femmes regardant des estampes*, 1898, kleurenaquatint op velijnpapier, 44.4 x 43 cm, p2633S/2011
- Ker-Xavier Roussel (1867-1944), Proefdruk voor *Femmes dans la campagne* uit de prentenserie *L'Album de paysage*, 1898, kleurenlithografie op Chinees papier, 34.5 x 46 cm, p2609S/2011
- Ker-Xavier Roussel (1867-1944), *Femmes dans la campagne* uit de prentenserie *L'Album de paysage*, 1900, kleurenlithografie op Chinees papier, 29.9 x 47.5 cm, p2610S/2011

- Ker-Xavier Roussel (1867-1944), Proefdruk voor *Amours jouant auprès d'une nymphe* uit de prentenserie *L'Album de paysage*, 1898, kleurenlithografie op Chinees papier, 40.3 x 52.4 cm, p2608S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *La chanson de la vie* van René Esse en Ch. Baliveau, uitgevoerd door Jules Mévisto, 1894, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.4 x 17.5 cm, p2565S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *Les journalistes* van Paul Courtois en Achille Bloch, uitgevoerd door Jeanne Bloch, 1894, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27 x 17.6 cm, p2562S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *Les blanchisseuses* van Achille Bloch en Louis Raynal, uitgevoerd door Blondel en Marguerite Réjeane, 1893, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.5 x 17.8 cm, p2561S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Verzamelaarseditie van het boekomslag *Chansons de femmes* van Paul Delmet, 1897, kleurenlithografie op velijnpapier, 49.2 x 57 cm, p2639S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *Déclaration* van Georges Herbert en Alfred Bert, 1894, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.1 x 17.9 cm, p2564S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *Dans l'XVIIIème* van Achille Bloch en Louis Byrec, uitgevoerd door Farville en Reschal, 1894, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.7 x 17.6 cm, p2563S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *Le roi misère* van Etienne Decrept en Léopold Gangloff, uitgevoerd door Mévisto, 1890, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.6 x 17.6 cm, p2573S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *A la barrière* van Achille Bloch en Louis Byrec, uitgevoerd door Rechal, 1892, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.6 x 17.6 cm, p2574S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *La Grande Armée* van René Esse, EClasse en Léopold Gangloff, uitgevoerd door Mévisto, 1890, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.2 x 17.6 cm, p2571S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *Mon p'tit salé* van Eugène Héros en Henri Chatau, uitgevoerd door Félicia Mallet, 1891, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27 x 17.6 cm, p2572S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *À la trinité* van Achille Bloch en Louis Byrec, 1893, ingekleurde transferlithografie, 27.1 x 17.8 cm, p2577S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *Les gavroches* van Achille Bloch en Paul Courtois, uitgevoerd door Jeanne Bloch en Reschal, 1893, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.3 x 17.6 cm, p2583S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *Au jardin du Luxembourg* van Achille Bloch en Louis Byrec, uitgevoerd door Camille Stéfani, 1895, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27 x 17.6 cm, p2575S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *Séparation* van Georges Herbert en Alfred Bert, 1892, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.6 x 17.4 cm, p2576S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *Menuiserie* van Emile André en Th. Bruet, uitgevoerd door monsieur en madame Bruet-Rivière, 1889, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.4 x 17.6 cm, p2568S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *Sérénade Montmartroise* van Achille Bloch en Patusset, uitgevoerd door Farville, 1892, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.3 x 17.6 cm, p2567S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *Femme de chagrin* van Léon Durocher en Désiré Dihau, 1894, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.2 x 17.9 cm, p2566S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *Muguette* van René Esse en Léopold Gangloff, uitgevoerd door Mévisto, Maurel en Laurence Parfait, 1892, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 28.2 x 18.8 cm, p2569S/2011
- Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), Bladmuziek voor *La Pécheuse* van Georges Herbert en Alfred Bert, 1892, ingekleurde transferlithografie op velijnpapier, 27.1 x 17.9 cm, p2570S/2011
- Henri de Toulouse-Lautrec (1864-1901), *Le jockey*, 1899, kleurenlithografie op Chinees papier, 51.7 x 36.2 cm, p2621S/2011
- Henri de Toulouse-Lautrec (1864-1901), Affiche voor de artieste May Milton, 1895, kleurenlithografie op velijnpapier, 88.4 x 69.2 cm, p2634S/2011
- Félix Vallotton (1865 - 1925), Bladmuziek voor de revue *Ah! La pé... la pé... la pépinière!!!* van Albert Pajol, Adolphe Couturet en M. Jacoutot (Concert de la Pepinière), 1895, boekdruk op velijnpapier, 27.3 x 17.4 cm, p2582S/2011
- Félix Vallotton (1865-1925), *Le Gagnant*, 1898, houtsnede op Japans papier, 33.1 x 25.9 cm, p2635S/2011
- Louis Valtat (1869-1952), *Buste de jeune femme*, 1903, ets, aquatint en droge naald op velijnpapier, 23.0 x 15.5 cm, p2592S/2011

AANWINSTEN

- Verzamelaarsalbum met artikelen over en prenten van Jules Chéret, 1889, drukwerk en fotomechanische reproducties, 33.2 x 26.5 cm, p2594S/2011
- Édouard Vuillard (1868-1940), Proefdruk voor *La naissance d'Annette* voor het niet uitgegeven prentenalbum *L'Album des estampes originales de la Galerie Vollard*, 1899, lithografie op Chinees papier, 40.5 x 57.5 cm, p2622S/2011
- Édouard Vuillard (1868-1940), Proefdruk voor *La naissance d'Annette* voor het niet uitgegeven prentenalbum *L'Album des estampes de la Galerie Vollard*, 1899, kleurenlithografie op Chinees papier, 41 x 56 cm, p2623S/2011r (de achterkant is een proefdruk voor een onbekende prent van Georges de Feure)
- Édouard Vuillard (1868-1940), *La naissance d'Annette* voor het niet uitgegeven prentenalbum *L'Album des estampes de la Galerie Vollard*, 1899, kleurenlithografie op Chinees papier, 43 x 57.5 cm, p2624S/2011
- René Maizeroy, *La première exposition de l'oeuvre dessiné et peint de Th. A. Steinlen*, 1894, DEP 332
- Arsène Alexandre, *L'art du rire et de la caricature: 300 fac-similés en noir et 12 planches en couleurs d'après les originaux*, DEP 336
- *L'Estampe originale: juillet 1896*, 1896, DEP 338
- J. de la Rochemore, *Le grand livre des peintres, sculpteurs, dessinateurs, etc.: le dessin appris seul*, 1857, DEP 341
- Gerard Keller; met ill. van Gustave Doré, *Arabische vertellingen der duizend en één nacht*, 1889, DEP 342

Brieven

- *Josina van Gogh-Wibaut aan Jo van Gogh-Bonger*, 27 september 1918, inkt op papier, 25.5 x 20.6 cm, b8698S/2011
- *Anna van Houten-van Gogh aan Jeannette Kooiman-du Quesne van Bruchem*, 11 maart 1928, inkt op papier, 18.2 x 23 cm, b8716S/2011
- *Anna van Houten-van Gogh aan Jeannette Kooiman-du Quesne van Bruchem*, 21 april 1930, inkt op papier, 11 x 14.5 cm, b8717S/2011
- *Anna van Houten-van Gogh aan Jeannette Kooiman-du Quesne van Bruchem*, 25 december 1924, inkt op papier, 9 x 13.9 cm, b8718S/2011
- *Joan van Houten aan Jeannette Kooiman-du Quesne van Bruchem*, 25 december 1930, inkt op papier, 9 x 13.9 cm, b8719S/2011
- *H. V. van Gogh aan Johannes Hendrik Veldhuyzen*, 26 februari 1862, inkt op papier, 21.3 x 13.7 cm, b8720S/2011
- *A. Wilkens-Honig aan V.W. van Gogh (1890-1978)*, ca. 2 februari 1968, inkt op papier, 23.6 x 15.8 cm, b9041V/2011

Aanwinsten bibliotheek

In totaal registreerde de bibliotheek 665 aanwinsten.

Historische boeken

- F. Mairet, *Notice sur la lithographie, suivie d'un essai sur la reliure et le blanchiment des livres et gravures*, 1824, BC 12
- E. Ramiro, *Louis Legrand peintre-graveur: catalogue de son oeuvre gravé et lithographié*, 1896, BC 17
- *Exposition universelle de 1900: catalogue officiel illustré de l'exposition décennale des beaux-arts de 1889 à 1900*, 1900, DEP 321
- F.G. Dumas, *Catalogue illustré officiel de la section des beaux-arts de l'exposition universelle d'Amsterdam 1883*, 1883, DEP 322
- Paul Lambotte, *Henri Evenepoel*, 1908, DEP 327

Educatie

Onderwijsaanbod bestaand en nieuw in 2011

Primair onderwijs

In het museum

- Interactieve rondleiding
- *Camille*, rondleiding voor kleutergroepen (nieuw sinds november 2011)
- *Fij als rondleider*
- *Augusta*, theatrale rondleiding

Op school

- Lespakket *Camille en het gele huis*
- Lespakket *Van Gogh in de klas*
- Online lespakket *Vincent & Theo*
- Online lesmateriaal bij stripalbum *Vincent van Gogh. De worsteling van een kunstenaar* (nieuw!) in NL en ENG

In De Mesdag Collectie

- *Op bezoek bij Meneer Mesdag* (vernieuwd)
- Lesmateriaal via de website van het Haagse Cultuurmenu

Voortgezet onderwijs

In het museum

- Interactieve rondleiding
- *Fij als rondleider*
- *Museum@Work*
- *Haken en Ogen*
- *Trendwatcher*
- Ontvangst vaste collectie
- Rondleiding *Illusie en werkelijkheid* (tijdelijk)
- Ontvangst *Illusie en werkelijkheid* (tijdelijk)
- Rondleiding *Picasso* (nieuw en tijdelijk)
- Ontvangst *Picasso* (nieuw en tijdelijk)

Op school

- Online lesmateriaal: *Van Gogh op school*
- Online lesmateriaal: *Van Goghs brieven*, in NL, ENG en FR
- Online lesmateriaal: *Illusie en werkelijkheid*, in NL en ENG
- Online lesmateriaal: *Picasso*, in NL en ENG
- Online lesmateriaal bij stripalbum *Vincent van Gogh. De worsteling van een kunstenaar* (nieuw!) in NL en ENG
- *Van Gogh Memory Game* (nieuw) , in NL en ENG (met VGME)

Educatie

Kinderworkshops 2011

Workshops rond werk Vincent van Gogh

In de workshops staat het werk van Vincent van Gogh centraal. Geïnspireerd door zijn manier van schilderen gaan kinderen zelf aan het werk in het atelier. Ze maken bijvoorbeeld een portret of een landschap en gebruiken daarbij technieken die Vincent ook toepaste in zijn werk.

Januari

- 8 en 9 januari: Landschap van streepjes
- 15 en 16 januari: Het palet van Vincent
- 22 en 23 januari: Snelle stillevens
- 29 en 30 januari: Japanse lijnen
- 5 en 6 februari: Zoekgeraakt

Workshops bij tentoonstelling Picasso

Toen Pablo Picasso 19 jaar was, ging hij naar Parijs. Daar zag hij de tekeningen en schilderijen van andere kunstenaars, zoals Henri de Toulouse-Lautrec en Vincent van Gogh. Van al die verschillende manieren van werken kreeg Picasso veel inspiratie. Door alles wat hij zag en meemaakte ontwikkelde hij zelf verschillende nieuwe stijlen. Zo schilderde hij bijvoorbeeld een tijd lang vooral in verschillende tinten blauw. In de workshop werd gekeken naar Picasso in Parijs mee bezig was, en daarna gingen de kinderen zelf creatief aan de slag.

Februari

- 19 en 20 februari: Picasso en Toulouse-Lautrec
- 26 en 27 februari: Picasso en de impressionisten

Maart

- 5 en 6 maart: Blauwe periode
- 12 en 13 maart: Circus
- 19 en 20 maart: Picasso in Holland
- 26 en 27 maart: Picasso en Toulouse-Lautrec

April

- 2 en 3 april: Picasso en de impressionisten
- 9 en 10 april: Blauwe periode
- 16 en 17 april: Circus
- 23 en 24 april: Picasso in Holland

Mei

- 1 mei: Picasso en Toulouse-Lautrec
- 7 en 8 mei: Picasso en de impressionisten
- 14 en 15 mei: Blauwe periode
- 21 en 22 mei: Circus
- 28 en 29 mei: Picasso in Holland

Workshops bij themawand Bloesem

Toen Vincent van Gogh in het voorjaar aankwam in Arles ontdekte hij de schoonheid van de bloesem. Hij maakte daar prachtige schilderijen van. In Auvers maakte hij Amandelbloesem, het schilderij voor de geboorte van zijn neefje. Tijdens de kinderworkshops werden de verschillende bloesemschilderijen bekeken en daarna gingen de kinderen zelf aan de slag in het atelier.

Juni

- 4 en 5 juni,
- 11 en 12 juni
- 18 en 19 juni

Workshops over tijdgenoten

In het van Gogh Museum hangen niet alleen schilderijen van Vincent van Gogh. Zo is er bijvoorbeeld werk te zien van kunstenaars die in dezelfde tijd als Vincent leefden. En je kunt er ook schilderijen bekijken van latere kunstenaars, die zich door Vincents werk lieten inspireren.

In deze serie workshops stonden de volgende kunstenaars centraal: Claude Monet, Paul Gauguin, Odilon Redon en Kees van Dongen. Eerst werd gekeken naar de schilderijen en daarna gingen de kinderen zelf aan het werk in het speciale atelier van het Van Gogh Museum.

September

- 3 en 4 september: Vriendschap
- 10 en 11 september: Droomwereld
- 17 en 18 september: Felle kleuren
- 24 en 25 september: Japanse lijnen

Oktober

- 1 en 2 oktober: Streepjes
- 8 en 9 oktober: Stipjes
- 15 en 16 oktober: Vriendschap
- 22 en 23 oktober: Droomwereld
- 29 en 30 oktober: Felle kleuren

November

- 5 en 6 november: Japanse lijnen
- 12 en 13 november: Streepjes
- 19 en 20 november: Stipjes
- 26 en 27 november: Vriendschap

December

- 3 en 4 december: Droomwereld
- 10 en 11 december: Felle kleuren
- 17 en 18 december: Japanse lijnen

Educatie

Museumnacht 2011

Centrale hal

- Capeman
- Renkas
- DJ's Superstijl
- Rondleidingen van 30 minuten door de vaste collectie

Rechter corridor

Digital Obscura

Linker corridor

Fotomoment

Prentenkabinet

De Paskamer

Panel momenten en flitslezingen

- 3VOOR12
- GLAMCULT
- HARD//HOOFD
- DE SPELD
- VICE

Crowdsourcing met kunstenaar Sanne Rovers

Ype & Willems fotostrip

Kinderatelier

DIY Pinhole Camera workshop 19.00-01.00

Educatie

Programma Vrijdagavonden

- 21 januari 2011: Instaprondleiding door de vaste collectie | Sebastian Janusz | DJ DaanModern
- 28 januari 2011: Instaprondleiding door de vaste collectie | Suzanne Mateysen, Renee van Bavel en Allard van Breemen met: *Kapotte Schoenen* | DJ DaanModern
- 4 februari: Instaprondleiding door de vaste collectie | Suzanne Mateysen, Renee van Bavel en Allard van Breemen met: *Kapotte Schoenen* | DJ Dirkson
- 11 februari 2011: Instaprondleiding door de vaste collectie | PLeaSe! duo MC 'Fro en pianist | producer Mad Max (aka Adam Bais en Max Schuiling), Nino Terluin (drums), Erik van der Paardt (bas) en zangeres Naomi Beijer | DJ x-0-x
- 18 februari 2011: THEMA: JONGE HOND, *Picasso's ontdekking van Parijs*. | Instaprondleiding: *Picasso in Parijs, 1900-1907* | Instaprondleiding door de vaste collectie | Rondleiding *Uitgaan in Montmartre* Nienke Bakker (Conservator Van Gogh Museum) geeft een speciale rondleiding over het leven in de 19de-eeuwse wijk Montmartre en hoe Picasso in zijn werk hierdoor beïnvloed is. | Workshop portretschilderen: impressionisme en karikatuur. Kies uit een foto van Vincent van Gogh of Henri Toulouse-Lautrec en leer hen in karikaturale of impressionistische stijl naschilderen. | Fotografe Barbarazzi vereeuwigd deze avond. Zoek haar op en laat je in thema fotograferen. | Sirin_Mos danst *Going Up*. Een jong theater- en dansgezelschap opgericht door Bora Sirin en Noëlle Mos. | *Nomade* van Dansgroep Amsterdam. Bijzondere locatievoorstelling van Krisztina de Châtel met Dansgroep Amsterdam. | Conservatoriumpodium: Wooden Saints met invloeden van de Beatles, folk en pop uit de jaren '60 en '70. | DJ Radna
- 25 februari 2011: Instaprondleiding *Picasso in Parijs, 1900-1907* | Instaprondleiding door de vaste collectie | *Nomade* van Dansgroep Amsterdam. | DJ Goldfinger
- 4 maart 2011: Instaprondleiding *Picasso in Parijs, 1900-1907* | Instaprondleiding door de vaste collectie | *Nomade* van Dansgroep Amsterdam. | DJ Goldfinger
- 11 maart 2011: Instaprondleiding *Picasso in Parijs, 1900-1907* | Instaprondleiding door de vaste collectie | *Nomade* van Dansgroep Amsterdam. | DJ Dirkson
- 18 maart 2011: THEMA: BLEU, De blauwe periode van Picasso. In 1901 pleegde Carles Casagemas, goede vriend van Picasso, zelfmoord. Picasso maakte hier verschillende afbeeldingen van en begon hiermee aan zijn blauwe periode. | Instaprondleiding: *Picasso in Parijs, 1900-1907* | Blauwe rondleiding. Ann Blokland (Educator Van Gogh Museum) gaat dieper in op de omstandigheden en onderwerpen van de blauwe periode van Picasso. | Instaprondleiding door de vaste collectie | Workshop schilderen: blauwe periode. Leer schilderen in de stijl van Picasso tijdens zijn blauwe periode. | Fotografe Barbarazzi vereeuwigd deze avond. | Chocolade Fontein. Vul je endorfine aan met overheerlijke aardbeien met chocola. | TG Poodle speelt *Want zwart is geen kleur* (8+). Een jeugdtheatervoorstelling geïnspireerd op de vriendschap tussen Pablo Picasso en Carles Casagemas. | *Nomade* van Dansgroep Amsterdam. | Conservatoriumpodium Alexandra Anisimocz (sopraan) & Maria Prokofieva (piano). Mooie en verdrietige liederen over onbereikbare liefdes. | DJ Von Rosenthal de la Vegaz
- 25 maart 2011 Instaprondleiding *Picasso in Parijs, 1900-1907* | Instaprondleiding door de vaste collectie | *Nomade* van Dansgroep Amsterdam. | DJ x-0-x
- 1 april 2011: Instaprondleiding *Picasso in Parijs, 1900-1907* | Instaprondleiding door de vaste collectie | *Nomade* van Dansgroep Amsterdam. | DJ DaanModern
- 8 april 2011: Instaprondleiding *Picasso in Parijs, 1900-1907* | Instaprondleiding door de vaste collectie | *Nomade* van Dansgroep Amsterdam. | DJ Goldfinger
- 15 april 2011: THEMA AVOND: ROZE WOLK, de roze periode van Picasso. Tijdens zijn roze periode die in 1905 begon werd Picasso op de eerste van een lange reeks vrouwen verliefd. In zijn werk spelen geliefden (waaronder Fernande Olivier) een grote rol. Instaprondleiding: *Picasso in Parijs, 1900-1907* | Circus rondleiding. Edwin Becker (Hoofd Tentoonstellingen Van Gogh Museum) vertelt de ins & outs van Picasso's roze periode met speciale aandacht de acrobaten en artiesten in zijn werk. | Instaprondleiding door de vaste collectie | Circus Elleboog. Ontdek je innerlijke kind en je acrobatische talent tijdens de circusles. | Tarotkaarten leggen. Wat houdt de toekomst voor jou in petto. Laat je kaarten leggen en vind het uit. | Ikebana Workshop + demonstratie door Shogo Kariyazaki. Verdiep je in de eeuwenoude Japanse bloemschik kunst Ikebana. Volg een workshop of kijk mee met de demonstratie van Japanse coryfee Shogo Kariyazaki | Kimono demonstratie Hiromi Asai, in New York bekend als de kenner op het gebied van het dragen van kimono's, demonstreert een aantal klassieke en moderne varianten van dit traditionele Japanse kledingstuk. | Fotografe Barbarazzi vereeuwigd deze avond. | 'Oh! Pablo' Anne Gehring en Vera Ketelaars duiken in de biografie van Picasso's eerste grote liefde Fernande Olivier. Laat je onderdompelen in een intiem theaterminiatur | *Nomade* van Dansgroep Amsterdam. | Conservatoriumpodium: Yori Swart. Prachtige liedjes over natuur, het alledaagse leven, maar ook die gekke kronkels in ons brein. | DV Grammofoon (Erik, Frank, KP & Wannes). draaien op 78, 33 & 45 toeren bikkelhard dik vinyl, altijd en overal, totdat de stekker eruit getrokken wordt
- 22 april 2011: Instaprondleiding *Picasso in Parijs, 1900-1907* | Instaprondleiding door de vaste collectie | *Nomade* van Dansgroep Amsterdam. | DJ Dirkson
- 29 april 2011: Instaprondleiding *Picasso in Parijs, 1900-1907* | Instaprondleiding door de vaste collectie | *Nomade* van Dansgroep Amsterdam. | DJ x-0-x

- 6 mei 2011: Instapronddleiding *Picasso in Parijs, 1900-1907* | Instapronddleiding door de vaste collectie | *Nomade* van Dansgroep Amsterdam. | DJ Goldfinger
- 13 mei 2011: Instapronddleiding *Picasso in Parijs, 1900-1907* | Instapronddleiding door de vaste collectie | *Nomade* van Dansgroep Amsterdam. | DJ DaanModern
- 20 mei 2011: THEMA AVOND: *Be there or be square*. Vanaf 1907 begon Picasso steeds meer interesse voor Afrikaanse en Iberische kunst te ontwikkelen. In 1907 schilderde hij *Les Femmes d'Alger* dat wereldwijd shockeerde en de start van zijn kubistische periode was. | Instapronddleiding: *Picasso in Parijs, 1900-1907* | Kubistische Rondleiding. Geeta Bruin (Projectleider Tentoonstellingen Van Gogh Museum) vertelt over Picasso's ontwikkeling naar het kubisme, zijn fascinatie voor Afrika en de verbanden met Afrikaanse kunst. | Instapronddleiding door de vaste collectie | Percussie Workshop. Schuif aan bij Annelies Erwich en leer diverse ritmes op de djembé spelen. | Fotografie Barbarazzi vereeuwigd deze avond. | Performance: Likeminds. Speciaal voor het Van Gogh Museum speelt Likeminds een voorstelling geïnspireerd op de kubistische periode van Picasso. | *Nomade* van Dansgroep Amsterdam. | Conservatorium afdeling jazz. Studenten van het Conservatorium krijgen maandelijks een podium tijdens de vrijdagavond. | DJ RoyAll
- 27 mei 2011: Instapronddleiding *Picasso in Parijs, 1900-1907* | Instapronddleiding door de vaste collectie | *Nomade* van Dansgroep Amsterdam. | DJ x-0-x
- 3 juni 2011: Le Dimanche creëert cinematografische muziek met een vleug postrock, jazz en triphop | DJ Sunday & Monsieur Discotheque
- 10 juni 2011: Conservatoriumpodium afdeling POP eerstejaars studenten van de afdeling Popmuziek putten inspiratie uit het leven en werk van Vincent van Gogh om nieuw werk te componeren. | DJ Goldfinger
- 17 juni 2011: Ida Long. Deze Zweedse zangeres en danseres combineert muziek, dans en videokunst. | DJ Dirkson
- 24 juni 2011: Zorita geeft een eclectische smeltkroes aan genres. | Rondleiding: *Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten* | DJ x-0-x
- 1 juli 2011: No|ME Architect en pianist Sebastian Janusz treedt op met contrabassist Yrjänä Rankka, percussionist Jan Lemmens en projecties als vierde instrument. | Rondleiding: *Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten* | DJ DaanModern
- 8 juli 2011: Xavier Dotras Trio pianist Xavier Dotras, drummer César Martínez en contrabassist Toni Pujol brengen een live uitvoering van de CD Vincent, geïnspireerd door de brieven aan zijn broer Theo. | Rondleiding *Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten* | DJ Goldfinger
- 15 juli 2011: Conservatoriumpodium: Sará Gutvill (zang) en Harimada Kusuma (piano) | Rondleiding: *Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten* | DJ x-0-x
- 22 juli 2011: Dark Ensemble een initiatief van conceptkunstenaar Blanka Pesja en gaat samenwerkingsverbanden aan met kunstenaars van ieder medium die geïnteresseerd zijn in (muzikale) experimenten in woordkunst. | Rondleiding: *Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten* | DJ DaanModern
- 29 juli 2011: Moodbox Deze nieuwe formatie ambieert ieder soort publiek aan het dansen te maken. | Rondleiding *Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten* | DJ Dirkson
- 5 augustus 2011: Ivo Bernard | Rondleiding *Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten* | DJ x-0-x
- 12 augustus 2011: Conservatoriumpodium Jazz | DJ Dirkson
- 19 augustus 2011: Sam's Piano. Zangeres Tessa Rose Jackson en multimuzikant Ben Longman vormen samen een akoestisch duo. | Rondleiding *Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten* | DJ DaanModern
- 2 september 2011: Rondleiding *Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten* | DJ Goldfinger
- 9 september 2011: Van Gogh in strip en beeld | Lezing 'Art after Advertising'. Erik Kussendrager curator voor genootschap Kunstliefde in Utrecht over de tentoonstelling 'Art After Advertising' die laat zien hoe het kunstenaarschap en het reclamevak elkaar over en weer beïnvloeden. | Lezing 'Crack for your eyes'. Arden de Raaij neemt ons mee langs een aantal persoonlijke hoogtepunten van hedendaagse street-art. | 'Een leven in beeld: Vincent van Gogh in strip en theater' (interview) | Brechtje Zwaneveld interviewt Ger Thijs, regisseur van de voorstelling 'Vincent en Theo', Marc Verhaegen en Jan Kragt (makers van de strip) over het proces en verschil in interpretatie bij het herscheppen van het leven van Vincent van Gogh. | Lezing *Uitgaan in Montmartre* Nienke Bakker (conservator tentoonstelling) brengt de kunstenaarswijk Montmartre nog eenmaal tot leven vanavond. | Strip Rondleiding: Met het boek in de hand leidt Jan Kragt rond langs werken die terugkomen in het stripboek en vertelt ons over het maakproces. | Rondleiding *Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten* | Sjablonen maken met Karski graffiti. | One story, four frames (workshop) | Marc Verhaegen leert ons de beginselen van het striptekenen. | Signeersessie van Marc Verhaegen en Jan Kragt, *Vincent van Gogh: de worsteling van een kunstenaar* | Scènes uit 'Vincent en Theo' van Hummelinck en Stuurman. Ger Thijs brengt een spannende nieuwe kijk op het leven van deze grote kunstenaar op het toneel. | L Ensemble du Chat Noir opgericht door vijf musici die zich hebben gespecialiseerd in de muziek die rondom het in 1881 op Montmartre opgerichte cabaret 'Le Chat Noir' ontstaan is. | DJ O. Boogie

- 16 september 2011: Rondleiding *Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten* | DJ DaanModern
- 23 september 2011: Instaprondeleiding door de vaste collectie | DJ Dirkson
- 30 september 2011: Instaprondeleiding door de vaste collectie | DJ Goldfinger
- 7 oktober 2011: Instaprondeleiding door de vaste collectie | DJ x-0-x
- 14 oktober 2011: Rondleiding *Snapshot. Schilders en fotografie, 1888-1915*
- 21 oktober 2011: Rondleiding *Snapshot. Schilders en fotografie, 1888-1915* | DJ DaanModern
- 28 oktober 2011: Rondleiding *Snapshot. Schilders en fotografie, 1888-1915* | DJ Dirkson
- 4 november 2011: Rondleiding *Snapshot. Schilders en fotografie, 1888-1915* | DJ Goldfinger
- 11 november 2011: Rondleiding *Snapshot. Schilders en fotografie, 1888-1915* | DJ x-0-x
- 18 november 2011: Rondleiding *Snapshot. Schilders en fotografie, 1888-1915* | DJ DaanModern
- 25 november 2011: Rondleiding *Snapshot. Schilders en fotografie, 1888-1915*
- 2 december 2011: Rondleiding *Snapshot. Schilders en fotografie, 1888-1915* | DJ Dirkson
- 9 december 2011: Rondleiding *Snapshot. Schilders en fotografie, 1888-1915* | DJ Goldfinger
- 16 december 2011: Rondleiding *Snapshot. Schilders en fotografie, 1888-1915* | DJ x-0-x
- 23 december 2011: Rondleiding *Snapshot, schilders en fotografie, 1888-1915*

Educatie

Zondaglezingen

Elke eerste zondag van de maand organiseert het Van Gogh Museum lezingen voor wie meer wil weten over de werken van Van Gogh en zijn tijdgenoten. Conservatoren, onderzoekers en restauratoren geven toelichting op een tentoonstelling of recent onderzoek. In 2011 waren de lezingen:

- 2 januari: *Meedogenloos en miserabel: Naturalisme in de film* Ivo Blom, docent Algemene Cultuurwetenschappen, Vrije Universiteit Amsterdam
- 6 februari: *Nieuwe aanwinsten: werken op papier* Marije Vellekoop, conservator prenten en tekeningen, Van Gogh Museum
- 20 februari: *Picasso veroverd Parijs* Edwin Becker, hoofd tentoonstellingen, Van Gogh Museum
- 6 maart: *“Au rendez-vous des poètes”: Picasso’s art and literary contacts* Peter Read, Professor of Modern French Literature and Visual Arts, University of Kent, Canterbury (UK)
- 22 maart: *Van Gogh als Übermensch: de fascinatie van Helene Kröller-Müller voor Vincent van Gogh* Eva Rovers, schrijfster biografie: *De eeuwigheid verzameld. Helene Kröller-Müller (1869-1939)*
- 3 april: *Picasso en de wereld van het circus* Edwin Becker, hoofd tentoonstellingen, Van Gogh Museum
- 1 mei: *Het Montmartre van de kunstenaars: Café’s, cabaret en theater* Nienke Bakker, conservator tentoonstellingen, Van Gogh Museum
- 22 mei: *The Problem of Realism in French Nineteenth-Century Painting* John House, Emeritus Professor, The Courtauld Institute of Art, London
- 12 juni: *Van Gogh’s re-used canvases* Ella Hendriks, hoofd restauratie, Van Gogh Museum, en Muriel Geldof, onderzoeker, Instituut Collectie Nederland
- 4 september: *Van Gogh in Antwerpen en Parijs* Louis van Tilborgh, senior onderzoeker, Van Gogh Museum, en Ella Hendriks, senior restaurator, Van Gogh Museum
- 18 september: *Vincent van Gogh en de Mesdag Collectie* Maite van Dijk, conservator schilderijen, Van Gogh Museum, en Maarten van ’t Klooster, stagiair, Van Gogh Museum,
- 2 oktober: *Oost-west: Japan en japonisme* Marieke Jooren, assistent-conservator, Van Gogh Museum
- 6 november: *Breitner en de fotografie: tussen conservatisme en vernieuwing* drs. Hans Rooseboom, conservator fotografie, Rijksmuseum
- 4 december: *Two’s company, three’s a crowd: the exchange of self-portraits between Van Gogh, Bernard and Gauguin* Nienke Bakker, conservator tentoonstellingen, Van Gogh Museum, en Devi Ormond, restaurator, Van Gogh Museum

Educatie facts & figures

Van Gogh Museum	2011		2010	
	<i>Aantal arrangementen</i>	<i>Aantal deelnemers</i>	<i>Aantal arrangementen</i>	<i>Aantal deelnemers</i>
Onderwijsboekingen	1.418	45.010	1.352	39.269
Aantallen PO	278	9.704	200	8.000
Aantallen VO	1.267	35.306	1.152	31.269
Buitenland	625	17.425	428	11.828
Kunstkijkuren	127	5.558	75	3.290
Museumplusbus	72	2.880	60	2.300
Lezingen (zondaglezingen)	11	672		
Instaprondleidingen (vrijdag)		1.748		
Kinderworkshops (zonder partijtjes)	84	693	74	645
Kinderpartijtjes	71	693	76	790
Workshops BSO	ca. 10	ca. 250	32	584
volwassenenworkshops	x	x	4	45
Verkoop onderwijspakketten Camille	23	x	172	x
Verkoop onderwijspakketten				
Van Gogh in de klas	63	x	111	x
Verkoop stripboek			x	x
Aantallen speurtochten Engels	5.300		5.400	
Aantallen speurtochten Nederlands	3.500		3.000	
Antenna Audio	Aantal tours 246.139	Pick uprate 15,10%	Aantal tours 201.125	Pick uprate 14,00%
De Mesdag Collectie				
Totaal 2011 Cultuurmenu	114 groepen	2531 leerlingen		

Bruiklenen

Langdurige bruiklenen door het Van Gogh Museum

- Carel Adolph Lion Cachet, *Ezel*, v97M/1994, Gemeentemuseum, Den Haag
- Meijer de Haan, *Man met ringbaard*, s315V/1994, Joods Historisch Museum, Amsterdam
- Vincent van Gogh, *Portret van Léonie Rose Charbuy-Davy*, s165V/1962, National Gallery, Londen

Langdurige bruiklenen aan het Van Gogh Museum

- Augustus Allebé, *Straat in St. Emilion*, d253B/2002, Particuliere collectie
- Augustus Allebé, *Brussel. Man op een ladder met een emmer met witsel*, d252B/2002, Particuliere collectie
- Augustus Allebé, *Het museumbezoek*, s200B/1999, Stedelijk Museum Amsterdam
- Laurens Alma Tadema, *Een zwijgende raadsman*, d255B/2002, Particuliere collectie
- Laurens Alma Tadema, *Door een Romeinse boog*, s101B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Laurens Alma Tadema, *Hadrianus op bezoek bij een Romeins-Britse pottenbakker*, s137B/1996, Stedelijk Museum Amsterdam
- Lodewijk Franciscus Hendrik Apol, *Besneeuwde bos*, s111B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Marius Alexander Jacques Bauer, Tien lithografieën als illustratie bij *'La légende de Saint Julien l'Hospitalier'*, p205B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Émile Bernard, onbekend, s269B/2006, Particuliere collectie
- Émile Bernard, *Zelfportret*, s73B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Johannes Warnardus Bilders, *Bosgezicht*, s108B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Théophile Emile Achille de Bock, *Landschap met figuur*, d228B/2000, Particuliere collectie
- Pierre Bonnard, *Fruitmand met sinaasappelen en kakis*, s285B/2010, Particuliere collectie
- Pierre Bonnard, *Sardines*, s286B/2010, Particuliere collectie
- François Bonvin, *Stilleven*, s74B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Johannes Bosboom, *Kalkoven bij de steengroeve van Chaufontaine*, d254B/2002, Particuliere collectie
- Auguste Boulard, *De maaltijd*, s75B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Gustave Caillebotte, *Stilleven met oesters*, s288B/2010, Particuliere collectie
- Alexandre Calame, *Bergstroom in de Alpen (Reichenbach)*, s177B/1999, Amsterdams Historisch Museum
- Paul Cézanne, *De berg Sainte-Victoire*, s237B/2001, Stedelijk Museum Amsterdam
- Fernand Cormon, *Jong meisje*, d245B/2001, Particuliere collectie
- Jean Baptiste Camille Corot, *Herinnering aan 'Les Landes'*, s77B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Jean Baptiste Camille Corot, *Landschap met knotwilgen*, s76B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Jean Baptiste Camille Corot, *Algerijnse vrouw*, s181B/1999, Rijksmuseum Amsterdam
- Jean Baptiste Camille Corot, *Mandolinespeelster*, s140B/1996, Stedelijk Museum Amsterdam
- Jean Desire Gustave Courbet, *Stilleven met appels*, s79B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Jean Desire Gustave Courbet, *Winterlandschap*, s180B/1999, Rijksmuseum Amsterdam
- Jean Desire Gustave Courbet, *Landschap met rotsen en waterval*, s179B/1999, Rijksmuseum Amsterdam
- Thomas Couture, *Goudkoorts*, s80B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Charles-François Daubigny, *Landschap bij avond*, s37B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Charles-François Daubigny, *Strand bij eb*, s106B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Charles-François Daubigny, *Landschap*, s82B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Charles-François Daubigny, *Landschap aan de Oise*, s182B/1999, Rijksmuseum Amsterdam
- Charles-François Daubigny, *Oktober*, s183B/1999, Rijksmuseum Amsterdam
- Charles-François Daubigny, *Zeegezicht*, s105B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Honore Victorien Daumier, *De voorlezing*, s84B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Honore Victorien Daumier, *Christus en zijn discipelen*, s83B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Alexandre Gabriel Decamps, *Een Turkse school*, s156B/1996, Amsterdam Museum, Amsterdam
- Alexandre Gabriel Decamps, *Een schaapsherder met zijn kudde*, s22B/1991, Amsterdam Museum, Amsterdam
- Alexandre Gabriel Decamps, *De truffelzoeker*, s85B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Hilaire Germain Edgar Degas, *De tobbe*, v148B/1996, Stedelijk Museum Amsterdam
- Eugène Delacroix, *Christus in Gethsemané*, s86B/1991, Rijksmuseum Amsterdam

- André Derain, *Paysage de neige à Chatou*, s290B/2010, Particuliere collectie
- Virgilio Narcisso Diaz de la Pena, *Het bos van Fontainebleau*, s184B/1999, Rijksmuseum Amsterdam
- Virgilio Narcisso Diaz de la Pena, *Na het bad*, s185B/1999, Rijksmuseum Amsterdam
- Virgilio Narcisso Diaz de la Pena, *Stilleven met witte en rode rozen*, s186B/1999, Rijksmuseum Amsterdam
- Virgilio Narcisso Diaz de la Pena, *Idylle*, s87B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Kees van Dongen, *Mina Tandja*, s293B/2011, Particuliere collectie
- Jules Dupré, *De brede weg*, s8B/1986, Rijksmuseum Amsterdam
- James Ensor, *Japonaiserie*, s273B/2010, Particuliere collectie
- Ignace Henri Jean Theodore Fantin-Latour, *Stilleven met mand met druiven en een appel*, s16B/1990, Particuliere collectie
- Ignace Henri Jean Theodore Fantin-Latour, *Stilleven met bloemen*, s89B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Ignace Henri Jean Theodore Fantin-Latour, *Studie voor Hommage aan Delacroix*, s189B/1999, Rijksmuseum Amsterdam
- Ignace Henri Jean Theodore Fantin-Latour, *Liggende naakte vrouw*, s187B/1999, Rijksmuseum Amsterdam
- Ignace Henri Jean Theodore Fantin-Latour, *Jonge vrouw onder een boom bij zonsondergang, genaamd 'Herfst'*, s188B/1999, Rijksmuseum Amsterdam
- Jean-Louis Forain, *De verdediging*, s31B/1991, Kröller-Müller Museum, Otterlo
- Paul Joseph Constantin Gabriel, *Landschap met plas*, d4B/1986, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Leendert Gestel, *Herfstdag*, s38B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Vincent van Gogh, *Vincent van Gogh aan Hermanus Tersteeg*, b265B/2003, Particuliere collectie
- Vincent van Gogh, *Gras en vlinders*, s0278B/2010, Particuliere collectie
- Vincent van Gogh, *La berceuse (Portret van Madame Roulin)*, s168B/1997, Stedelijk Museum Amsterdam
- Vincent van Gogh, *Vaas met korenbloemen en klapprozen*, s518B/2008, Triton Foundation
- Isaac Lazarus Israëls, *Dame onder een brug*, s208B/1990, Mauritshuis Den Haag
- Alexej von Jawlensky, *Landschap*, s196B/1999, Stedelijk Museum Amsterdam
- Johan Barthold Jongkind, *De oevers van de Drac bij Grenoble*, d258B/2002, Particuliere collectie
- Johan Barthold Jongkind, *De oevers van de Isère*, d257B/2002, Particuliere collectie
- Jacob en Pieter Keur, *De gansche H. Schrifture [...] (Bijbel van Theodorus van Gogh)*, b100B/1989, Doopsgezinde Gemeente Leiden
- Jacobus van Looy, *Parijs bij nacht*, d5B/1986, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Edouard Manet, *De wandelaar*, s287B/2010, Particuliere collectie
- Jacobus Hendricus Maris, *Brug*, s114B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Jacobus Hendricus Maris, *Panoramalandschap*, s112B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Matthijs Maris, *Naaktstudie van een jongen*, s39B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Matthijs Maris, *Schaapskop*, s143B/1996, Stedelijk Museum Amsterdam
- Henri Matisse, *Boom aan de waterkant bij Toulouse*, s279B/2010, Particuliere collectie
- Anton Mauve, *Houthakkers*, s138B/1996, Stedelijk Museum Amsterdam
- Hendrik Willem Mesdag, *Schetsboek*, d211B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Hendrik Willem Mesdag, *Schetsboek*, d212B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Hendrik Willem Mesdag, *Schetsboek*, d213B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Hendrik Willem Mesdag, *Schetsboek*, d214B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Hendrik Willem Mesdag, *Schetsboek*, d215B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Hendrik Willem Mesdag, *Schetsboek*, d216B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Sina Mesdag-van Houten, *Schetsboek*, d217B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Sina Mesdag-van Houten, *Schetsboek*, d218B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Sina Mesdag-van Houten, *Schetsboek*, d219B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Sina Mesdag-van Houten, *Schetsboek*, d220B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Sina Mesdag-van Houten, *Schetsboek*, d221B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Sina Mesdag-van Houten, *Schetsboek*, d222B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Sina Mesdag-van Houten, *Schetsboek*, d223B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Sina Mesdag-van Houten, *Schetsboek*, d224B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Sina Mesdag-van Houten, *Schetsboek*, d225B/1993, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Sina Mesdag-van Houten, *Bosgezicht*, s210B/1990, Mauritshuis, Den Haag

- Jean-François Millet, *De rand van het gehucht Gruchy*, s515B/2008, Museum of Fine Arts, Boston
- Jean-François Millet, *De waterdraagster*, s93B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Jean-François Millet, *La cardeuse*, s197B/1999, Stedelijk Museum Amsterdam
- Jean-François Millet, *Jonge herderin*, d227B/1999, Triton Foundation
- Jean-François Millet, *Schape scheren*, s270B/2006, Museum of Fine Arts, Boston
- Claude Monet, *Bollenvelden en windmolens bij Rijnsburg*, s40B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Claude Monet, *Bloemen*, s94B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Claude Monet, *La Corniche bij Monaco*, s190B/1999, Rijksmuseum Amsterdam
- Claude Monet, *Palmboom in Bordighera*, s276B/2010, Particuliere collectie
- Claude Monet, *Vissersboten in Honfleur*, s274B/2010, Particuliere collectie
- Claude Monet, *Gezicht op Cap Martin*, s275B/2010, Particuliere collectie
- Claude Monet, *De Japanse brug*, s284B/2010, Particuliere collectie
- Wijnandus Johannes Josephus Nuijen, *Stormweer onder rotsachtige kust*, d251B/2002, Particuliere collectie
- Onbekend, *Ezel*, v264B/2003, Particuliere collectie
- Onbekend, *Armstoel*, v261B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Onbekend, *Stoel met hoge leuning*, v259B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Onbekend, *Stoel met hoge leuning*, v260B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Onbekend, *Halbank*, v163B/1996, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Onbekend, *Halbank*, v164B/1996, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Onbekend, *Vitrine*, v229B/2000, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Onbekend, *Taboeret*, v230B/2000, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Onbekend, *Taboeret*, v231B/2000, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Onbekend, *Taboeret*, v232B/2000, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Onbekend, *Taboeret*, v233B/2000, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Onbekend, *Taboeret*, v234B/2000, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Onbekend, *Taboeret*, v235B/2000, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Onbekend, *Taboeret*, v241B/2000, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Onbekend, *Taboeret*, v242B/2000, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Onbekend, *Scheepsmodel*, v159B/1996, Muzee Scheveningen
- Onbekend, *Scheepsmodel*, v160B/1996, Muzee Scheveningen
- Onbekend, *Penhouder (mogelijk van Vincent van Gogh)*, v250B/1990, Particuliere collectie
- Onbekend, *Scheepsmodel*, v167B/1996, Zuiderzeemuseum Enkhuizen
- Pablo Picasso, *Kindermeisjes en spelende kinderen in het park*, s133B/1995, Particuliere collectie
- Pablo Picasso, *Portret van Olga Picasso*, s281B/2010, Particuliere collectie
- Pablo Picasso, *Studie voor "Portret van Olga Picasso"*, d282B/2010, Particuliere collectie
- Pablo Picasso, *Portret van Sarah Murphy*, d283B/2010, Particuliere collectie
- Camille Pissarro, *De Tuilerieën en het Pavillon de Flore*, s289B/2010, Particuliere collectie
- Rene Pierre Charles Princeteau, *Een dragonder op wacht*, s120B/1994, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *La Nébuleuse*, d132B/1994, Particuliere collectie
- Odilon Redon, Frontispice uit het boek *La damnation de l'artiste* van Iwan Gilkin, p50B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, Frontispice uit de prentenserie *Les fleurs du mal*, p52B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Je t'adore à l'égal de la voûte nocturne, ô vase de tristesse, ô grande taciturne* uit de prentenserie *Les fleurs du mal*, p53B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Parfois on trouve un vieux flacon qui se souvient, d'où jaillit toute vive une âme qui revient* uit de prentenserie *Les fleurs du mal*, p54B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Si par une nuit lourde et sombre, un bon chrétien, par charité, derrière quelque vieux décombre, enterre votre corps voué* uit de prentenserie *Les fleurs du mal*, p55B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Volupté, fantôme élastique!* uit de prentenserie *Les fleurs du mal*, p56B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Sur le fond de nos nuits dieu de son doigt savant dessine un cauchemar multiforme et dans trêve* uit de prentenserie *Les fleurs du mal*, p57B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort

- Odilon Redon, *Sans cesse à mes côtes s'agite le démon* uit de prentenserie *Les fleurs du mal*, p58B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Gloire et louange à toi, Satan, dans les hauteurs du ciel ou tu régneras, et dans les profondeurs de l'enfer, ou vaincu, tu rêves en silence!* uit de prentenserie *Les fleurs du mal*, p59B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Cul-de-lampe* uit de prentenserie *Les fleurs du mal*, p60B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Un fou dans un morne paysage* uit de prentenserie *Hommage à Goya*, p41B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Par la fente du mur, une tête de mort fut projetée* uit de prentenserie *Le juré*, p42B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Dramatique et grandiose avec sa figure de prêtresse Druidique* uit de prentenserie *Le juré*, p43B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Un Homme du peuple, un sauvage* uit de prentenserie *Le juré*, p44B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Une cloche battait dans la tour* uit de prentenserie *Le juré*, p45B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Dans le dédale des branches la blême figure apparaissait ...* uit de prentenserie *Le juré*, p46B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *N'y a-t-il pas une monde invisible* uit de prentenserie *Le juré*, p47B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Le rêve s'achève par la mort* uit de prentenserie *Le juré*, p48B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *.....une longue chrysalide couleur de sang.....* uit de prentenserie *À Gustave Flaubert La tentation de Saint-Antoine*, p49B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Maurice Denis*, p51B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, Omslag van de prentenserie *Le juré*, p61B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Odilon Redon, *Bloemen in een blauwe vaas*, s104B/1992, Particuliere collectie
- Pierre-Auguste Renoir, *Jonge vrouw zittend in een tuin*, s271B/2010, Particuliere collectie
- Pierre-Auguste Renoir, *Het Paris oordeel*, v149B/1996, Stedelijk Museum Amsterdam
- Theodule Augustin Ribot, *Een keukenjongen*, s64B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Theodule Augustin Ribot, *Naaiende vrouw*, s96B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Theodule Augustin Ribot, *Stilleven met vissen en een kreeft*, s191B/1999, Rijksmuseum Amsterdam
- Susanne Rob Robertson, *Boerenkamer*, s113B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Rene Francois Auguste Rodin, *Buste van Madame Fenaille*, v151B/1996, Stedelijk Museum Amsterdam
- Rene Francois Auguste Rodin, *Le bourgeois à la clé (Jean d'Aire)*, v150B/1996, Stedelijk Museum Amsterdam
- Albert Roelofs, *Portret van Jo Reeser Roelofs*, s246B/2001, Particuliere collectie
- Willem Roelofs, *Veemarkt in Schotland*, d256B/2002, Particuliere collectie
- Willem Roelofs, *Riviergezicht*, s162B/1996, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Philippe Rousseau, *Stilleven met fruit*, s66B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Pierre Etienne Theodore Rousseau, *Het bos van Fontainebleau*, s144B/1996, Stedelijk Museum Amsterdam
- Gerharda Johanna Wilhelmina Rueb, *Buste van een vrouw*, v115B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Giovanni Segantini, *Een geit met haar jong*, s97B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Georges Pierre Seurat, *Lente op La Grande Jatte*, s277B/2010, Particuliere collectie
- Paul Signac, *Mantes*, s36B/1991, Kröller-Müller Museum, Otterlo
- Alfred Sisley, *Het dorp Les Sablons*, s516B/2008, Stichting Kunstbezit Ten Haaf-Wetzlar, Laren
- Johannes Carolus Bernardus Sluijters, *Portret van Salomon Beffie*, s68B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Johannes Carolus Bernardus Sluijters, *Visvrouw*, s240B/2001, Particuliere collectie
- Johannes Carolus Bernardus Sluijters, *Vrouw met likeurglas*, s239B/2001, Particuliere collectie
- Johannes Carolus Bernardus Sluijters, *Bloemstilleven*, s280B/2010, Particuliere collectie
- Alfred Stevens, *Een meisje voor de spiegel*, s69B/1991, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort
- Henri de Toulouse-Lautrec, *Vrouw zittend in een tuin*, s291B/2010, The National Gallery, Londen
- Antoine Vollon, *Gezicht op Parijs*, s99B/1991, Rijksmuseum Amsterdam
- Johannes Hendrik Weissenbruch, *Landschap met molens: temps de pluie*, d7B/1986, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort

- James Abott Mac Neill Whistler, *Effie Deans* (uit Walter Scotts roman 'Heart of Midlothian'): Compositie in geel en grijs, s192B/1999, Rijksmuseum Amsterdam
- Felix Francois Georges Philibert Ziem, *Gezicht op Venetië*, s9B/1986, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort

Bruiklenen aan tentoonstellingen

Musée Fabre, Montpellier

Alexandre Cabanel. La tradition du beau

10.07.2010-02.01.2011

- Alexandre Cabanel, *Adam en Eva verdreven uit het Paradijs*, s443M/1994

Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam

De grote ogen van Kees van Dongen

18.09.2010-23.01.2011

- Kees van Dongen, *Portret van Guus Preitinger, de vrouw van de kunstenaar*, s493S/1999

Teylers Museum, Haarlem

Mythen van het atelier

18.09.2010-09.01.2011

- Vincent Van Gogh, *Venustorso*, s56V/1962
- Vincent van Gogh, *Venustorso*, s89V/1962
- Vincent van Gogh, *Zelfportret in het atelier*, s388M/1989

Tate Modern, Londen

Paul Gauguin: Maker of Myth

30.09.2010-16.01.2011

- Paul Gauguin, *Spinnend Bretons meisje*, s513S/2006
- Paul Gauguin, *Studie voor 'In de hitte (varkens)'*, d682V/1962
- Paul Gauguin, *Visitekaartje van Paul Gauguin aan Albert Aurier*, b1479V/1972

Museum Folkwang, Essen

Bilder einer Metropole. Die Impressionisten in Paris

02.10.2010-30.01.2011

- Paul Gauguin, *Parijs in de winter*, s223V/1962
- Vincent van Gogh, *Montmartre: molens en moestuinen*, s15V/1962

Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, Brussel

Orientalisme in Europa: van Delacroix tot Kandinsky

15.10.2010-09.01.2011

- Jean Léon Gérôme, *Golgotha ('Consumatum est')*, s453S/1995

Schirn Kunsthalle, Frankfurt

Courbet - A dream of modern art

15.10.2010-30.01.2011

- Gustave Courbet, *Stilleven met appels*, s79B/1991

Linea d'ombra srl, Treviso

Paris. The Marvellous Years. Impressionism versus Salon

Castel Sismondo, Rimini

23.10.2010-27.03.2011

- Jean-Baptiste Armand Guillaumin, *Zelfportret met palet*, s228V/1962
- Camille Jacob Pissarro, *Stilleven met pioenrozen en boerenjasmijn*, s502S/2000

Museo Thyssen-Bornemisza, Madrid

Impressionist gardens

16.11.2010-13.02.2011

- Vincent van Gogh, *Kreupelhout*, s51V/1962

Kyushu National Museum, Fukuoka en Nagoya City Art Museum, Nagoya

Van Gogh: the adventure of becoming an artist

28.12.2010-13.02.2011 (Fukuoka)

22.02.2011-10.04.2011 (Nagoya)

- Vincent van Gogh, *Zelfportret met vilthoed*, s16V/1962
- Vincent van Gogh, *In het café: Agostina Segatori in Le Tambourin*, s17V/1962
- Vincent van Gogh, *Kweeperen, citroenen, peren en druiven*, s23V/1962
- Vincent van Gogh, *De zaaier*, s29V/1962
- Vincent van Gogh, *De boerin die vlas kneust (naar Millet)*, s43V/1962
- Vincent van Gogh, *Irissen*, s50V/1962
- Vincent van Gogh, *Zelfportret*, s65V/1962
- Vincent van Gogh, *Oever van de Seine*, s77V/1962
- Vincent van Gogh, *Korenaren*, s88V/1962
- Vincent van Gogh, *Geknielde spierman*, s102V/1962
- Vincent van Gogh, *Een op zijn rug liggende krab*, s124V/1962
- Vincent van Gogh, *Populierenlaan in de herfst*, s141M/1977
- Vincent van Gogh, *Mand met aardappels*, s153V/1962
- Vincent van Gogh, *De schovenbinder (naar Millet)*, s173V/1962
- Vincent van Gogh, *Korenveld met patrijs*, s197V/1962
- Vincent van Gogh, *De slaapkamer*, s0047V/1962
- Vincent van Gogh, *De stoel van Gauguin*, s48V/1962
- Charles-François Daubigny, *Aprilmaan. 'La lune rousse'*, hwm83
- Anton Mauve, *Bij Vries*, hwm214
- Jean-François Millet, *Vissersvrouw*, hwm264
- Willem Roelofs, *Plassen bij Kortzenhoef*, hwm281
- Pierre Etienne Theodore Rousseau, *Het afdalen van de kudde in het gebergte van de Jura (schets)*, hwm287

- Henri de Toulouse-Lautrec, *Een jonge vrouw aan tafel, 'Poudre de riz'*, s274V/1962
  - Paul Signac, *Spoorwegknooppunt bij Bois-Colombes*, s381M/1986
  - Jean François Raffaëlli, *De veteranen*, s415M/1990
  - Gustave Courbet, *Gezicht op de Middellandse Zee bij Maguelonne*, s455V/1996
  - Ernest Quost, *Veld met stokrozen*, s457V/1996
  - Theodule Augustin Ribot, *Stilleven met eieren*, s463S/1997
  - Anthon Gerhard Alexander van Rappard, *Wever*, s487V/1997
  - Théophile Emile Achille de Bock, *Riviergezicht*, s495M/1992
  - Gustave Caillebotte, *Uitzicht vanaf een balkon*, s508S/2003
  - Vincent van Gogh, *Bierpullen*, s96V/1962
  - Vincent van Gogh, *Het venster bij Bataille*, d350V/1962
  - Vincent van Gogh, *Park met vijver voor het Gele Huis*, d193V/1962
  - Vincent van Gogh, *Veld met huizen*, d345V/1962
  - Vincent van Gogh, *Distels langs een weg*, d422V/1962
  - Vincent van Gogh, *Bomen in de tuin van de inrichting*, d223V/1962
  - Vincent van Gogh, *Landschap met huizen en vrouw met schop*, d219V/1962
  - Vincent van Gogh, *Oude man met stok*, d437V/1962
  - Vincent van Gogh, *Kop van visser met ringbaard en zuidwester*, d70V/1962
  - Vincent van Gogh, *Mastbomen in het ven*, d105V/1962
  - Vincent van Gogh, *Oude man met stok*, p4V/1962
  - Vincent van Gogh, *Portret van dr Gachet*, p469V/1962
  - Vincent van Gogh, *Spitter*, d444V/1962
  - Onbekend, *Een nieuwe prent met kinderspelletjes*, n30V/1962
  - Utagawa Hiroshige, *Okazaki: De brug over de rivier Yahagi*, n69V/1962
  - Utagawa Hiroshige, *Miya: Het station Atsuta, de opstapgade voor de 'zeven-mijl-oversteek'*, n70V/1962
  - Utagawa Kunisada, n230V/1962
  - Toyohara Kunichika, *Veerboot op de Sumida rivier bij avond*, n365V/1962
  - Utagawa Kuniyoshi, *Een rivier oversteken (onderdeel van het triptiek 'De Ide Kristal rivier in de provincie Yamashiro')*, n433V/1962
  - John Proctor, *Schetsen van boeren en pachters*, t14V/1962
  - Matthew White Ridley, *Mijnwerkers houwen steenkool*, t122V/1962
  - William Small, *Koppen van het volk naar het leven getekend; 'De Britse vandaal'*, t132V/1962
  - Alfred Edward Emslie, *Aan het werk in een wolfabriek*, t150V/1962
  - Henry Woods, *De terugkeer van de vrijwilliger*, t258V/1962
  - Joseph Nash, *Werken in een kolenmijn, 1*, t261V/1962
  - Edwin Edwards, *Facsimile van een ets van Edwin Edwards*, t634V/1962
  - William Heysman Overend, *Het afwerken van de Gotthard tunnel: de ontmoeting van werklui van de kant van Airolo en van Göschenen, in het midden van de tunnel, zondagochtend*, t666V/1962
  - Jean-François Millet, *Les travaux des champs*, t1002V/1962
  - Jean-François Millet, *Les travaux des champs*, t1003V/1962
  - Charles Bargue, bvg8348x/2005
  - Onbekend, *Gipsmodel van 'Geknielde spierman'*, v76M/1992
  - Jean-François Millet, p2478S/2006
  - Armand Cassagne, *Traité de l'aquarelle: renfermant un grand nombre de types, dessins, sépias et aquarelles : paysages, fleurs et fruits, figures*, bvg1524/2010
  - Jean François Gigoux, *Causeries sur les artistes de mon temps*, bvg1422/2010
  - Charles Bargue, *Cours de dessin: De dochter van Jacob Meyer*, bvg8348/2010
  - Charles Blanc, *Les artistes de mon temps*, bvg2410/2010
  - Charles Blanc, *Grammaire des arts du dessin: architecture, sculpture, peinture*, bvg1429/2010
  - Charles Blanc, *Grammaire des arts du dessin: architecture, sculpture, peinture*, bvg4872/2005
  - Vincent van Gogh, *Vaas met korenbloemen en klapprozen*, s518B/2008
  - Anton Kerssemakers, *Anton Kerssemakers aan Johan Briedé (met 2 briefschetsen)*, b1423V/1974
  - Vincent van Gogh, *De dochter van Jacob Meyer (naar Bargue naar Holbein)*, d1125S/2005
  - Vincent van Gogh, *Studies van een zittend meisje, spierman en Venus*, d12V/1962r
  - Vincent van Gogh, *Zittend meisje en Venus*, d12V/1962v
  - Vincent van Gogh, *Landschap met hut*, d166V/1962r
  - Vincent van Gogh, *Laan in een park*, d166V/1962v
  - Vincent van Gogh, *Ommuring van het korenveld bij de inrichting*, d434V/1962r
  - Vincent van Gogh, *Studies van spitters*, d434V/1962v
- Singer Laren, Laren
Rodin: de Denker
27.01.2011-23.05.2011
- René François Auguste Rodin, *De hand van God ('La main de Dieu')*, v65B/1991
- Kunsthalle der Hypo-Kulturstiftung, München
Orientalisme in Europa: van Delacroix tot Kandinsky
28.01.2011-01.05.2011
- Jean Léon Gérôme, *Golgotha ('Consumatum est')*, s453S/1995

Museum Het Valkhof, Nijmegen
Mythen van het atelier

04.02.2011-08.05.2011

- Vincent van Gogh, *Venustorso*, s56V/1962
- Vincent van Gogh, *Venustorso*, s89V/1962
- Jan Toorop, *Zelfportret in het atelier*, s388M/1989

Wallraf-Richartz-Museum, Keulen

Alexandre Cabanel. La tradition du beau

04.02.2011-15.05.2011

- Alexandre Cabanel, *Adam en Eva verdreven uit het Paradijs*, s443M/1994

Ateneum Art Museum, Helsinki

Illusions of Reality. Naturalist painting, photography and cinema, 1875-1918

17.02.2011-15.05.2011

- Felician von Myrbach-Rheinfeld, *Bij de prentendrukkerij*, s432M/1992

Het Sculptuur Instituut, Museum Beelden aan Zee, Den Haag

Van Barye to Bugatti. Les Animaliers

18.02.2011-19.06.2011

- Antoine Louis Barye, *Een orang-oetan op een gnoe*, v266S/2005

National Gallery of Art Washington, Washington

Paul Gauguin: Maker of Myth

27.02.2011-05.06.2011

- Paul Gauguin, *Spinnend Bretons meisje*, s513S/2006

Museo Thyssen-Bornemisza, Madrid

Heroines

08.03.2011-05.06.2011

- Laurens Alma Tadema, *Uitgeputte maenaden na de dans*, s458S/1996

Musée des Beaux-Arts de Quimper, Quimper

De Turner à Monet, la découverte de la Bretagne par les paysagistes au XIXe siècle

01.04.2011-04.09.2011

- Charles-François Daubigny, *Kéritey*, hwm92

Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam

De collectie verrijkt

16.04.2011-04.09.2011

- Vincent van Gogh, *Portret van Camille Roulin*, s166V/1962
- Vincent van Gogh, *Brief van Vincent van Gogh aan Theo van Gogh*, b619aV/1962
- Theodorus van Gogh, *Brief van Theo van Gogh aan Vincent van Gogh*, b736V/1962

- Joseph Roulin, *Brief van Joseph Roulin aan Vincent van Gogh*, b1073V/1962
- Vincent van Gogh, *Brief van Vincent van Gogh aan Theo van Gogh*, b630V/1962
- Joseph Roulin, *Brief van Joseph Roulin aan Vincent van Gogh*, b1072V/1962
- Vincent van Gogh, *Brief van Vincent van Gogh aan Theo van Gogh*, b468aV/1962

Musée Picasso, Barcelona

Devorar París. Picasso 1900-1907

30.06.2011-16.10.2011

- Vincent van Gogh, *Courtisane: naar Eisen*, s116V/1962
- Vincent van Gogh, *Pietà (naar Delacroix)*, s168V/1962
- Vincent van Gogh, *Boulevard de Clichy*, s94V/1962
- Vincent van Gogh, *Zelfportret als schilder*, s22V/1962
- Vincent van Gogh, *Worn out*, d378V/1962
- Vincent van Gogh, *Korenveld*, s146V/1962
- Vincent van Gogh, *De heuvel van Montmartre met steengroeve*, s64V/1962
- Vincent van Gogh, *Portret van Camille Roulin*, s166V/1962
- Vincent van Gogh, *Portret van een oude Arlésienne*, s145V/1962
- Vincent van Gogh, *Montmartre: molens en moestuinen*, s15V/1962
- Vincent van Gogh, *Cafétafel met absint*, s186V/1962
- Odilon Redon, *Vrouw en kind*, d811M/1987
- Vincent van Gogh, *De brug van Courbevoie*, s86V/1962

Musée Départemental Gustave Courbet, Ornans

Courbet - Clésinger: Oeuvres croisées

02.07.2011-03.10.2011

- Gustave Courbet, *Slapend meisje*, hwm74

NHK Promotions Co., Ltd, Tokyo

Giovanni Segantini: Light and Mountains

Sagawa Art Museum, Shiga

16.07.2011-21.08.2011

Shizuoka City Museum of Art, Shizuoka

03.09.2011-23.10.2011

Seiji Togo Memorial Sampo Jan Museum of Art, Tokyo

23.11.2011-27.12.2011

- Giovanni Segantini, *Een geit met haar jong*, s97B/1991

Dulwich Picture Gallery, Londen

Masterpiece a Month: Presiding Genius

01.08.2011-09.05.2011

- Vincent van Gogh, *Zelfportret met vilthoed*, s16V/1962

Singer, Laren

Sluijters

10.09.2011-05.02.2012

- Jan Sluijters, *Twee vrouwen die elkaar omhelzen*, s382M/1987
- Jan Sluijters, *Portret van Salomon Beffie*, s68B/1991

Museum Catharijneconvent, Utrecht

Onderweg naar Santiago de Compostela

14.10.2011-26.02.2012

- George Henry Boughton, *Godspeed! Pelgrims op weg naar Canterbury*, s380M/1986

Kunsthistorisches Museum, Wenen

Wintermärchen. Winter-Darstellungen in der europäischen Kunst von Bruegel bis Beuys

17.10.2011-08.01.2012

- Vincent Van Gogh, *Ondergesneeuwde veld met een eg (naar Millet)*, s175V/1962
- Paul Gauguin, *Parijs in de winter*, s223V/1962
- Hendrik Willem Mesdag, *Breeuwen*, hwm222

Museum voor Schone Kunsten, Gent

De wereld van Minne en Maeterlinck

22.10.2011-29.02.2012

- Maurice Denis, *De twee zusters*, s423V/1991
- Maurice Denis, *Studie voor het programma van Maurice Maeterlinks 'L'intruse'*, d1092S/1999

Linea d'ombra srl, Treviso

Van Gogh e il viaggio di Gauguin

Palazzo Ducale, Genua

12.11.2011-30.04.2012

- Vincent van Gogh, *Korenveld met patrijs*, s197V/1962
- Vincent van Gogh, *Schoenen*, s11V/1962
- Vincent van Gogh, *Zelfportret als schilder*, s22V/1962
- Vincent van Gogh, *Vissersboten bij Les Saintes-Maries-de-la-Mer*, s28V/1962
- Vincent van Gogh, *Brief van Vincent van Gogh aan Antoine Furnée (met 4 briefschetsen)*, b382N/1962
- Vincent van Gogh, *Brief van Vincent van Gogh aan Theo van Gogh*, b583aV/1962
- Vincent van Gogh, *Brief van Vincent van Gogh aan Theo van Gogh*, b589V/1962
- Vincent van Gogh, *Brief Vincent van Gogh aan Theo van Gogh*, b542N/1962
- Vincent van Gogh, *Brief van Vincent van Gogh aan Anna van Gogh-Carbentus*, b668V/1962
- Vincent van Gogh, *Wéver*, d371V/1962
- Vincent van Gogh, *Wéver*, d84V/1962
- Vincent van Gogh, *Populierenlaan*, d11V/1962
- Vincent van Gogh, *Stenen bank in de tuin van de inrichting*, d226V/1962

- Vincent van Gogh, *Pijnbomen en muur in de tuin van de inrichting*, d232V/1962
- Vincent van Gogh, *Olijfbomen met de Alpillen in de achtergrond*, d225V/1962
- Vincent van Gogh, *Figuren op het land*, d415V/1962
- Vincent van Gogh, *Strand bij Les Saintes-Maries-de-la-Mer*, d162V/1962
- Vincent van Gogh, *Laan in een park*, d166V/1962v
- Vincent van Gogh, *Landschap met huizen en twee spittende mannen*, d229V/1962r
- Charles Blanc, *Les artistes de mon temps*, bvg2410/2010
- Armand Cassagne, *Traité de l'aquarelle*, bvg1524/2010
- Charles Blanc, *Grammaire des arts du dessin : architecture, sculpture, peinture*, bvg1429/2010
- Jean François Gigoux, *Causeries sur les artistes de mon temps*, bvg1422/2010
- F. Bracquemond, *Du dessin et de la couleur*, bvg1688
- Charles Bargue, *Cours de dessin : Femme romaine*, bvg8348/2005.18
- Charles Bargue, *Exercices au fusain*, bvg3297/2005.1
- Honoré Victorien Daumier, *Kunstkenners op een tentoonstelling*, t8V/1962
- Auguste Andre Lancon, *Smokkelaar*, t34V/1962
- Alfred George Johnson, *Kunstenaars in opleiding kopiëren schilderijen in het Louvre, Parijs*, t64V/1962
- Ryckebusch, *De industrieën die verdwijnen - een wever*, t71V/1962
- William Small, *Koppen van het volk naar het leven getekend; 'De Britse vandaal'*, t132V/1962
- Jean-François Millet, *Het eind van de dag (naar J.-F. Millet)*, t138aV/1962
- (Sir) Samuel Luke Sildes, *Dakloos en hongerig*, t151V/1962
- Edward Frederick Brewtinnal, *De kunstenaar en zijn critici*, t829V/1962

Gerestaureerde werken

Schilderijen

Van Gogh Museum

- Paul Gauguin (1848-1903), *Spinnend Bretons meisje*, 1889, olieverf op gips, 116 x 58 cm, s513S/2006
- Hendrik Willem Mesdag (1831-1915), *Branding op de Noordzee*, 1870, olieverf op doek, 90 x 180.5 cm, s494S/1999
- Paul Signac (1863-1935), *Spoorwegknooppunt bij Bois-Colombes*, 1885, olieverf op doek, 46.5 x 65.5 cm, s381M/1986

De Mesdag Collectie

- Laurens Alma Tadema (1836-1912), *Spelevaren*, 1868, olieverf op doek, 82.5 x 56.3 cm, hwm3
- Laura Theresa Alma Tadema-Epps (1852-1909), *De spiegel*, 1872, olieverf op doek, 61.8 x 31.4 cm, hwm6
- Camille Corot (1796-1875), *Zonsopgang*, 1870, olieverf op doek, 46.4 x 61.1 cm, hwm68
- Gustave Courbet (1819-1877), *Hangende ree*, 1856, olieverf op doek, 187 x 128 cm, hwm75
- Charles-François Daubigny (1817-1878), *Ondergaande zon bij Villerville*, 1874, olieverf op doek, 84 x 147 cm, hwm91
- Charles-François Daubigny (1817-1878), *Jaagpad langs de oever van de Oise*, 1875, olieverf op doek, 89 x 184 cm, hwm94
- Alexandre-Gabriël Decamps (1803-1860), *De stroper*, 1857, olieverf op doek, 85 x 116 cm, hwm108
- Alexandre-Gabriël Decamps (1803-1860), *Waakhonden*, 1829, olieverf op doek, 98 x 130.5 cm, hwm110
- Narcisse Virgile Diaz de la Peña (1808-1876), *In het bos van Fontainebleau*, 1865, olieverf op papier op paneel, 42.8 x 56 cm, hwm116
- Jozef Israëls (1824-1911), *Portret van Sientje Mesdag-van Houten*, 1906, olieverf op doek, 120 x 80 cm, hwm153A
- Charles Émile Jacque (1813-1894), *Een stal*, z.j., olieverf op paneel, 17 x 27 cm, hwm161
- Jacobus Hendricus Maris (1837-1899), *Op de uitkijk*, 1878, olieverf op doek, 38 x 59.8 cm, hwm195
- Anton Mauve (1838-1888), *In de stal*, 1860, olieverf op paneel, 29.4 x 25.1 cm, hwm207
- Anton Mauve (1838-1888), *Huiswaarts*, 1881, olieverf op paneel, 38.5 x 27.5 cm, hwm208
- Anton Mauve (1838-1888), *Vrouw die vlas kneust*, 1885, olieverf op doek op paneel, 43 x 32 cm, hwm212
- Antonio Mancini (1852-1930), *De verjaardag*, 1885, olieverf op doek, 87.7 x 115.5 cm, hwm185
- Hendrik Willem Mesdag (1831-1915), *Ondergaande zon met woelige zee*, 1895, olieverf op doek, 157 x 134 cm, hwm230
- Hendrik Willem Mesdag (1831-1915), *Nacht met maanlicht*, 1895, olieverf op doek, 159 x 135.5 cm, hwm231
- Sientje Mesdag-Van Houten (1834-1909), *Portret van Hendrik Willem Mesdag*, 1904, olieverf op doek, 50.7 x 38 cm, hwm242
- Taco Mesdag (1829-1902), *Heide bij Vries*, 1899, olieverf op doek, 97 x 156.5 cm, hwm252

- Jean-François Millet (1814-1875), *De toren van Chailly in Barbizon*, 1873, olieverf op doek, 91.6 x 118 cm, hwm263
- Adolphe Joseph Thomas Monticelli (1824-1886), *Bergpad*, 1872, olieverf op doek, 98.5 x 130.5 cm, hwm270
- Constant Troyon (1810-1865), *Bonte koe*, 1847, olieverf op doek, 92.3 x 73.3 cm, hwm318
- Alfred Verwee (1838-1895), *Ochtend in de duinen bij Heist*, 1869, olieverf op doek, 98.4 x 141.6 cm, hwm324
- Alfred Verwee (1838-1895), *Weide met koeien*, 1868, olieverf op doek, 67.3 x 92.3 cm, hwm325

Lijsten

Van Gogh Museum

- Jean-François Millet (1814-1875), *De kaardster*, 1856, olieverf op doek, 89.5 x 56.0 cm, s197B/1999
- Laurens Alma Tadema (1836-1912), *De zanger George Henschel*, 1879, olieverf op paneel, 49 x 35.1 cm, s426M/1991
- Henri de Toulouse-Lautrec (1864-1901), *Spaanse danseres*, 1883, olieverf op doek, 61.3 x 50.4 cm, s522N/2011

De Mesdag Collectie

- David Adolph Constant Artz (1837-1890), *Slapend meisje in de duinen*, olieverf op doek, 50.5 x 101.7 cm, hwm10
- David Adolph Constant Artz (1837-1890), *Op de uitkijk*, 1889, olieverf op doek, 51 x 81 cm, hwm11
- Camille Corot (1796-1875), *Herinnering aan Nemi. Rotsen en struikgewas*, 1844, olieverf op doek, 102.4 x 86.1 cm, hwm65
- Gustave Courbet (1819-1877), *Heuvelachtig landschap*, 1858, olieverf op doek, 72.5 x 91.5 cm, hwm72
- Charles-François Daubigny (1817-1878), *Jaagpad langs de oever van de Oise*, 1875, olieverf op doek, 89 x 184 cm, hwm94
- Narcisse Virgile Diaz de la Peña (1808-1876), *De plas*, 1870, olieverf op doek, 38.5 x 46.3 cm, hwm114
- Hendrik Willem Mesdag (1831-1915), *De nieuwe havenwerken te Enkhuizen*, 1885, olieverf op doek, 90.5 x 274 cm, hwm228
- Constant Troyon (1810-1865), *Bonte koe*, 1847, olieverf op doek, 92.3 x 73.3 cm, hwm318
- Alfred Verwee (1838-1895), *Ochtend in de duinen bij Heist*, 1869, olieverf op doek, 98.4 x 141.6 cm, hwm324
- Alfred Verwee (1838-1895), *Weide met koeien*, 1868, olieverf op doek, 67.3 x 92.3 cm, hwm325
- Alfred Verwee (1838-1895), *Op het strand*, 1869, olieverf op doek, 93 x 68 cm, hwm326
- Consolidatie en retouches aan diverse lijsten tijdens de inhuizing De Mesdag Collectie.

Tentoonstellingen en presentaties

Tentoonstellingsvleugel

- Picasso in Parijs, 1900-1907
18.02.2011-29.05.2011
Concept: Marilyn McCully
Vormgeving: Marcel Schmalgemeijer en Koeweiden Postma
- Van Gogh in Antwerpen en Parijs: Nieuwe inzichten
10.06.2011-19.09.2011
Concept: Louis van Tilborgh en Ella Hendriks
Vormgeving: Marcel Schmalgemeijer en Mariëlle Tolenaar
- Snapshot. Schilders en fotografie, 1888-1915
14.10.2011-08.01.2012
Concept: Edwin Becker (Hoofdconservator Tentoonstellingen) en Elizabeth W. Easton (gastconservator)
Vormgeving: Petra Blaisse / Inside Outside

Rietveldgebouw

- Nieuwe aanwinsten: werken op papier
14.01.2011-05.06.2011
Concept: Marije Vellekoop, Marieke Jooren en Suzanne Veldink
Vormgeving: Willemijn Somers, Studio Berry Slok
- Uitgaan in Montmartre: Café en theater in prenten
11.02.2011-02.10.2011
Concept: Nienke Bakker
Vormgeving: Willemijn Somers, Studio Berry Slok
- Bloesem
21.03.2011-21.06.2011
- Van Gogh en het boerenfiguur
maart - augustus 2011
- Van Gogh in beeldverhaal
maart - december 2011
- Nieuwe aanwinsten: Pissarro
20 april - augustus 2011
- Van Goghs atelierpraktijk; hergebruik van doeken
10.06.2011-10.06.2012
Concept Ella Hendriks en Jolein van Kregten
Vormgeving: Willemijn Somers, Studio Berry Slok
- Slaapkamergeheimen; restauratie van een meesterwerk
10.06.2011-15.01.2012
Concept: Ella Hendriks en Jolein van Kregten
Vormgeving: Willemijn Somers, Studio Berry Slok
- Oost-west: Japan en japonisme
23.09.2011-15.01.2012
Concept: Marieke Jooren en Suzanne Veldink
Vormgeving: Willemijn Somers, Studio Berry Slok
- Van Gogh en Den Haag
oktober 2011 - 8 mei 2012
- De hoeders van de collectie
23 november 2011- heden

Publicaties

Tentoonstellingen

Picasso in Parijs, 1900-1907

Marilyn McCully e.a.

Van Gogh Museum/Museu Picasso

Uitgever: Mercatorfonds

Internationale co-edities: Thames & Hudson, Vendôme Press,

Nerea, Actes Sud

Talen: Nederlands, Engels, Frans, Spaans, Catalaans

Snapshot. Painters and Photography, 1888-1915

Elizabeth Easton e.a.

Van Gogh Museum/Indianapolis Museum of Art/Phillips

Collection Washington

Uitgever: Yale University Press

Taal: Engels

Collectie en onderzoek

Vincent van Gogh, Paintings 2.

Antwerp and Paris, 1885-1888

Louis van Tilborgh, Ella Hendriks met medewerking van

Margriet van Eikema Hommes en Monique Hageman

Uitgever: Waanders Uitgevers

Internationale co-editie: Lund Humphries

Taal: Engels

De Mesdag Collectie

Maite van Dijk en Renske Suijver

Uitgever: Van Gogh Museum Publicaties

Talen: Nederlands, Engels

Van Gogh en Montmartre

Nienke Bakker

Uitgever: Van Gogh Museum Publicaties

Internationale distributie: Mercatorfonds, Actes-Sud

Deel 6 in de serie Van Gogh in focus

Talen: Nederlands, Engels, Frans

Stripboek

Vincent van Gogh. De worsteling van een kunstenaar

Marc Verhaegen (tekeningen) en Jan Kragt

Uitgever: Stichting Eureducation

Talen: Nederlands, Engels